

Per

Rey los Armas

Si el Mercader mide bien,
si el Cortador pesa así,
si la Frutera es Ladrona,
si obra bien el Aguacil;
si hay Juntas, y si hay Comercios:
pues si de toos cuidas, di,
de ti quien ha de cuidar?
Hà desdichado de ti!

La Caridà es la Reyna,
y Vinda se halla en Madri,
seguid à la Caridà,
que así sabreis escrebir.

Si al proximo no mirais
antes de la pluma asir,
Bien sè, que en lengua de fuego
la Pluma se ha convertir.

Hacer bien al que hizo mal,
la Caridà lo hace; y
hablando con caridaes,
caridà havrà al decir.

Quantos, que muy mal hablaron,
los he oïdo yo aplaudir!
que el bien creo que consiste
en el baxar, al subir.

Quantos: Què quentos, ni quantos,
si mi Ganao perdi!

Y mis Ovejas perdidas,
à quien tengo de acudir?

Hè; vè aqui la Dottina:

Si yò me juera acudir
à lo que à mi cargo tengo,
no tuviera que gemir.

Ma-

54/26

Si á todos vendrá à juzgar,
juzguese cada uno à sí,
y se verá estár sin juicio
à el que con juicio le ví.
Juzgará del Rey entonces?
Ni aun del gusano mas vil:
Juzgará de sí obrò bien,
que es lo que le ha de servir.
Juzgarà si el que gobierna
es de este modo, ó anfi?
Qué ha de juzgar, porque el juicio
se verá acabado allí.
Luego si el juicio me falta,
quando à juicio tengo de ir,
para què quiero juzgar,
si nada me ha de servir.
Dios juzga á todos, y à todos
cada uno de por sí;
y Pastòr yò, no hè dàr quantas
por quien fuè Ministro allí.
Luego à cuidar mi Ganado,
que bien sè me ha de decir:
Qué hiciste de los talentos,
que te los vengo à pedir?
Pues arre Oveja al Rebaño,
y mande quien mande allí,
que en dando entero mi Ato,
lo demàs què me dà à mi.
Quel Gobierno se gobierne,
quel Màdo vaya por aí;
quel Malo sea premiado,
quel Bueno se arrime allí;

Nada

Nada de esto no me toca,
que lo que me tañe es ir
à matar hambrientos Lobos,
que el Ganao quien engullir.
El mejor Sàbio es aquel,
que sabe en su estao cumplir;
lo demàs es tirar piedras,
y nunca al blanco han de herir.
La Oveja que me se và
por aqui, ò por allì,
con un garrote la hago
venga adonde ha de venir;
y asì, mi Rebaño todo,
à un *Rita acà, passa aqui,*
le tengo como yo quiero,
y và por onde eve ir.
Que el hombre es mundo pequeño
le oi à un Cura decir;
y siendo pequeño, quiere
à el Universo regir.
Dios me manda quiera al Rey,
y le ame como à mi;
pero no manda que al Rey
un Pastòr se ponga arguir.
Si manda: en esto iba errao,
que al *Buen Pastòr* se atribuir
del Mayoràl el acierto,
porq̃ es quien le ha de instruir;
Yà me se hacia à mi mucho,
que al cabo, y al fin, al fin,
un Pastòr puede dàr reglas
mas que un Perrazo Mastin.

Que

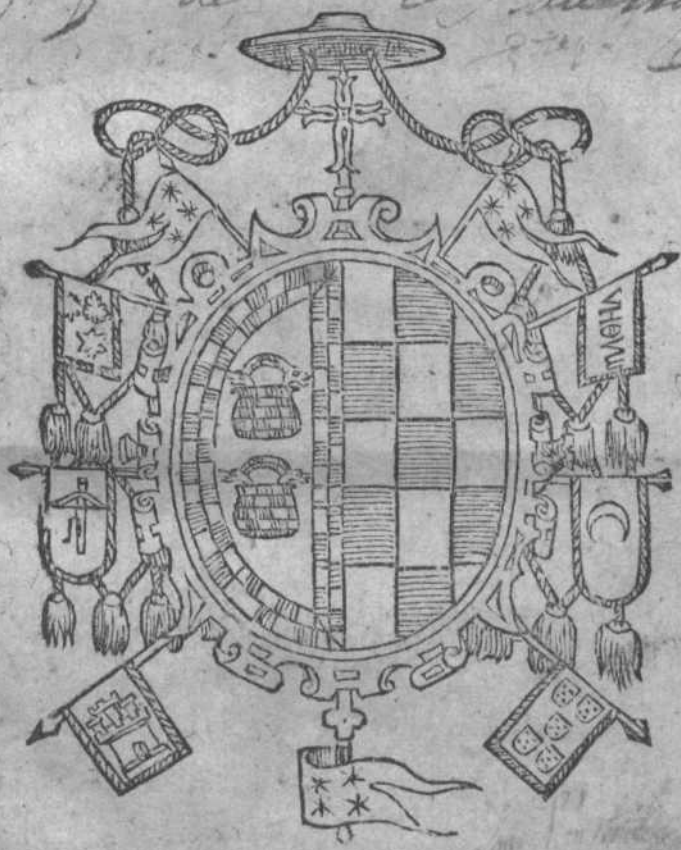
^{84.5}
OBSERVATIONES

QUAEDAM IN NONAGINTA QVIN-

que Hymnos, qui in Breuiario Romano conti-
nentur, eoque ordine, quo in illo digesti sunt,

Magistri Petri Rosarij bonarum li-
terarum in Schola Burgensi
Professoris.

Br Joseph de ...

BURGIS.

Aud Philippum Iuriam. Anno M. D. LXXVIII.

Cum Priuilegio Regio.

Padre Vñhor, besta. all. alm, con
Con la salud. que te suixto de sea
Prometole, alm, quecido el mo co
mas des gravado, que pue de abex
Ines aliena, Pues, sequicia
En tanto la carta del m
no ex res cobdo del m
no tan poe de mima die
Contando, no soy mas la xge
sino que Dios me fa de x
Por consalvo de sculla
B. V. G. I. S. B. V. G. I. S. B. V. G. I. S.

De la...

De la...

B. V. G. I. S. B. V. G. I. S. B. V. G. I. S.

EL REY.

POr quãto por parte de vos el maestro Pedro de Rosales, Cathedratico en el estudio de la ciudad de Burgos, nos fue fecha relacion, diziendo, que vos auades compuesto y hecho vn libro de ciertas declaraciones y glossas sobre los Hymnos Ecclesiasticos: el qual era vtil y prouechoso para los estudiantes, para el exercicio delas letras, del qual hazia des presentaciõ, suplicãdo nos os mãdãssemos dar licencia para le poder hazer imprimir, y priuilegio por diez años, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro Consejo, por quanto en el dicho libro se hizo la diligencia q̄ la Pragmatica por nos agora nueuamente sobre lo susodicho fecha dispone. Fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula en la dicha razon, y nos tunimos lo por bien. Por la qual vos damos licencia y facultad para que vos, o la persona que para ello vuestro poder ouiere, y no otra persona alguna pueda hazer imprimir y veder los dichos libros, que de suso se haze mencion en eitos nuestros Reynos, por tiẽpo y espacio de ocho años cumplidos, primeros siguientes, que corren y se cuentan desde el dia dela fecha desta nuestra cedula, sopena que el que sin tener para ello vuestro poder le imprimiere y vederre, o hiziere imprimir y vender, pierda toda la impressiõ q̄ hiziere y vendiere, con los moldes y aparejos della, y mas incurra en pena de cinquenta mil marauedis: la mitad dela qual dicha pena sea para nuestra Camara y fisco, y la otra mitad para vos el dicho maẽstro Pedro de Rosales, y todas las vezes que se ouierẽ de imprimir los dichos libros, durante el tiempo delos dichos ocho años, se trayga al nuestro Consejo, juntamente con el original q̄ enel fue visto, que va rubricada cada plana, y firmado al fin del de Alonso de Vallejo, nuestro escriuano de Camara, vno delos q̄ en el nuestro Consejo residen, para q̄ se vea si la dicha impressiõ esta cõforme al original, y se os de licencia para que lo podays vender, y se tasse el precio en q̄ cada volumen se ha de vender, sopena de caer e incurrir en las penas, contenidas en la dicha Pragmatica y leyes de nuestros Reynos. Y mandamos a los del nuestro Consejo, y otras qualquier justicias destos nuestros Reynos, que guarden y cumplan y executen, y haga guardar y cumplir y executar esta nuestra cedula, y todo lo enella contenido. Fecha enel Pardo, a ñete dias del mes de Nouiembre, de mil y quinientos y setenta y siete años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad.
Antonio de Erasõ.

Errata.

¶ Prior numerus chartam, posterior versum, a. primam faciem, b, secundum indicat.

3. b. in margine. relectione. 4. 1. b. deme interrogationem. 4. 18. b. de me alterũ autor. 5. in margine. l. ge. in hist. trip. li. 1. c. 9. 6. in margine. lege. 1. ad Corint. 10. 6. 11. lege gẽnoito. gẽnoito. idest. fiat. fiat. 7. 8. a. lege, septenas. 14. 5. a. adde in margine Psal. 102. 14. 25. a. lege concupiscentiarũ. 18. 4. b. lege Psal. 118. octonario. 8. 21. 6. a. lege celsifonantis. 21. 2. b. lege. collocatas esse. 24. 15. b. de xco. que. 27. 8. a. lege, aut actibus se interserit. 27. in margine. b. lege Reg. 19. 17. a. lege rogatq; Des silium. 31. 5. a. lege, principium. 32. 21. b. lege, ad macutin. ibidem in margine. lege, Psal. 103. 33. 6. b. lege qui tolere solet. 37. 27. b. dilatio. 39. 6. a. Satã, vel Sarã. 42. 16. b. lege Christõ. 43. 23. b. in fermento. 49. 6. a. adde in margine. Leuit. 25. 52. 3. b. deme. &. 56. 15. adde in margine. Luc. 1. 59. 27. a. lege, multiformil. 62. 15. a. cum patre. 8. b. Zabulum. 77. 1. a. lege, hoc loco etiam margine ca pientur pro virtutibus spiritualiter. 80. 16. lege Spiritu sancto.

Sunt etiam defectus aliqui, in ortographia, inter pũctionibus diuisione syl labarũ, literarũq; præcipuẽ in fine linearum, qui lectorẽ minime remoretur.

I E S V S.

HOs Hymnorum commentarios, quos ex prisca
 Sanctissimorum Patrum autoritate per an-
 totius decursum sacra ritè concinit, & celebrat Ec-
 clesia, à Regio Senatu mihi commissos diligenter, &
 acuratè per legi: nihil tamen in eis inueni, quod cū
 Orthodoxa fide, & Religione nostrà pugnaret, aut
 aliqua ex parte ab ea alienum esse videretur, immo
 verò piū, & sincerū animum auctoris, non modo de
 Latina lingua benemeriti, sed in sacris etiā literis
 versati, sedulam quoque in enodandis difficiliori-
 bus locis diligentiam planè licebit agnoscere. Qua-
 re censeo ad multorum utilitatem in vulgus edi-
 posse. Matrini in Collegio Societatis I E S V, quin-
 to Calend. Octob. anno. 1577.

✠ Rodericus
 Gundifaluus.

ILLVSTRISSIMO PRIN- CIPID.D. FRANCISCO PACHECO

de Toledo, Cardinali tituli Sanctæ Crucis in Hierusa-
lem digniss. primo Archiepiscopo Búrgensi,
vigilantiss. M. P. R. F. ÆT.

V M aliquando, immo sæpe ac sæpius, Reue-
rèdissime Præsul, atq; adeò Princeps Illustris-
sime, studiosè mecum animo volutarem, quo-
modo, qua ve ratione pro suscepto mihi one-
re in hoc Búrgensi literario studio, vnde innum-
meri, tanquam exequo Troiano, in omnibus
facultatibus, quæ ingenuos decent homines, & adhuc fre-
quenter prodierût Principes, & quotidie prodeunt, aliquos
huius Archiepiscopatus, te Præsìde, felicissimi clericos com-
modè iuuare possem: illos inquã, qui vel negligentia, vel rei
familiaris angustia, bonis, ac politioribus literis, ingenuisq;
disciplinis parum exculti, in pagis, ne dicam oppidis, aut
urbibus qualibuscunque sacerdotiis contenti parcè, frugali-
ter atque duriter etiam vitam potius traunt, quàm degunt.
Decreui tandem ab Hymnis, qui in precibus, quarum singu-
lis quibusque diebus pensum persolvere tenentur, initium
occupant, hoc argumentum ordiri. Hi enim, & quòd nume-
ris sunt astricti, & quòd hinc illinc ex sacris literis carptim
desumpti, plus quam reliqua omnia, quæ in breuiario Roma-
no, quòd Sanctissimi Domini nostri Papæ Pij huius nomi-
nis Quinti iussu paucis ab hinc annis in lucem editum est,
difficultatis habere videntur. Omitto non pauca esse lo-
ca in hoc & illo cantico, vel temporum iniuria, vel typo-
graphorum negligentia, censoria, quidem virga notãda, aut
vbi ratio Latinæ locutionis, aut carminis, sed præcipue sen-
tentiæ efflagitat. Sûnt præterea carmina aliqua præposterè scri-

pta, prauè interpuncta, diminuta alia. Clauduntur etiam aliquot hymni multo aliter, quàm illorum autores scriptos reliquerunt: quæ omnia ita esse suis locis, suoque tempore in commentariis apertissimè ostendimus. Quare pro ingenioli mei tenuitate, parte tamen virili, quantum accuratè potui, operam dedi, obnixèque contendi, rudius quidem, apertius tamen, singulorum, vbi opus erat, ordinem, sensumque historicum, qui literalis dicitur, ita Deo duce explicare: vt nihil in eis relinquatur, quod non omnes, quantum oportet, intelligant. Quæ industria, ac labor, nam meum nihil aliud est, si amplissimæ tuæ Dignationi non displicuerit, alacriori fortassis animo, his alis adiutus, ad maiora aspirare, non gravabor.

*Unica non prabet generos mihi filia, nânque
Alloquor hunc, illum, non ratione pari.
A me debetur meritò reuerentia utrisque,
Hic mihi Macenas, Præsul & ille meus.*

PER QVAM ILLVSTRI
SACRO METROPOLITANÆ BVRGEN-
sis Ecclesiæ Senatui, huius celeberrimæ academïæ, quæ Sar-
mentarij nomine vbique notissima est, Patri no benefi-
centissimo. M. P. R. illi præfectus, quod felix, fau-
stumq; sit, hosce labores nuncupa-
tos iure voluit.

V M frequenter, amplissimi Patres, munifi-
centissimiq; Mæcenates, mecû ipse cogitarem,
qua potissimum methodo tenerã atq; infirmã
puerorum ætatem, quos mihi Dominatio ve-
stra docendos cõmisit, non solû germanę gra-
matices rudimētis, purãq; Latinitatis præceptis instituendã
promouendãq;, sed moribus etiã honestis & piis imbuendam,
atq; perinde formandã curarem: compediaria quẽdã via mi-
nimẽq; meo iudicio fallax, qua vtrunq; facilẽ præstare pos-
sem, hoc & illud cogitanti cõmodè sese mihi obtulit: si Hy-
mnos, scilicet, qui in Breuiario continentur, quod auspiciis
ductũq; Sanctissimi Domini nostri Papæ Pij V. in cõmunẽ
totius Christianismi vtilitatẽ paucos antè annos in lucẽ pro-
diit, eo ordine, quo in eo digesti sunt, scholiis aliquibus exi-
guis meis viribus explanatos, typographis iusu vestro excu-
dendos traderẽ. Quorũ autores, & doctissimi, & sanctissimi,
quid aliud quam doctissimã sanctitatẽ, sanctissimãq; doctri-
nã, vel lectoribus, vel auditoribus asserre possũt? Huic igitur
hypothesi succisiuis horis aliquantulã impendi operã. Quã
meam paruitatem, si delicatissimæ vestræ aures non penitus
respuerint, si felicibus ingenijs arriserit, si pietati, quę in hoc
amplissimo Senatu maxima est, satisfecerit: maius aliquid,
maiorisq; ponderis, atq; momenti, vestro fultus præsidio, su-
scipere non verebor: quod & Dignationem vestram fortassis
non dedecet, & me in hominum manus, atque ora venisse,
nec pudeat vnquam, nec pigeat.

PROLEGOMENA IN HYMNOS MACISTRI

Petri Rosarij, bonarum literarum in
schola Burgenfi pro-
fessoris.

QVONIAM de Hymnis, qui in Eccle-
sia passim concinuntur, tractaturi sumus,
opere pratum nos facturos existimamus,
si nonnulla, quae ad susceptum argumen-
tum attinere videantur, praedixerimus:
idque quam breuissimè, apertissimèq;. Quare candidum
auditorem oratum volumus, ut nostrum hunc laborem
boni consulat. Dabimus enim operam, ut si alicubi ex re-
nata aliquantulum immorati fuerimus, eam morulã uti-
litate aliqua non pœnitenda compensemus. Curabimus
namq;, ut aliqua tradantur, quibus & rudes instituan-
tur, & prouectiores admoneantur, & doctissimi quiq; (ab-
sit inuidia uerbo) non omnino contemnant. Nam (diui-
no aspirante numine) quo carminis genere unusquisque
hymnus currat, sicubi claudicet, germanum, simplicemq;,
literalem, siue historicum illius sensum, & si rudius, aper-
tius tamen, pro ingenio tenuitate explicabimus. Quo prae-
terea aliquibus in locis illius autor alluserit: unde illud, vel
illud aut integrè, aut carptim desumpserit. Laboriosè for-
tasse magis, quam ingeniosè ostēdemus. Hoc dixerim si qui

PROLEGOMENA.

dem omnes serè Hymnorum sententiæ ad aliquem locum scripturæ alludunt, ex quo sunt desumptæ, & cui cõcordia sensus aptè respondent. Mysticum insuper spiritualemq; intellectum nonnũquam etiam perstringemus, de quo (qui triplex esse censetur) allegoricus, tropologicus, atque anagogicus, vir magni in re theologica nominis famigeratissimus ille Nicolaus Lyranus, cuius est illa, quæ ubique vulgo circumfertur Hymnorum expositio, diligenter pertractavit. Multo post tempore (ni fallor) Iacobus Quinsletestatinus in aliquorum, quos adiecit, Hymnorũ explanatione, nõ inutiliter elaboravit. Iodocus deinde Clichthoueus, Theologus satis doctus, illorum etiam numerum ex diuersis autoribus collectum, & auxit, & cõmentationibus illustravit. Antonius etiam Nebrissensis aliquot carminum confusione deprauatos, manifestariisque vitiiis coinquinatos ad veritatis lineam, qua solet dexteritate, reduxit. A quibus vt ingenuè fatear, bonam eorum, quæ hac afferimus, partem vtcunque mutuati sumus.

Hymnus græcum est vocabulum, laudem Dei significans, alicuiusque metri lege compositus. Tria itaque habet, vt sit laus, & Dei laus, & canticũ, vt ait B. Augustinus, cuius hæc sunt verba: Si sit laus, & non sit Dei, non est Hymnus: & si sit laus, & Dei laus, & non est canticum, non est Hymnus. Deducitur ab hymneo, quod græcè est propriè Deum laudare. Transfertur tamen ad hominum laudes & aliarum etiam rerum, vt Græci probati autores sentiunt, inter quos est Thucydides, qui ait: Hymnin Georgiam, & Hymnin

Hymnin *timpolin*, id est, laudare agriculturam, laudare civitatem.

Qui Hymnos composuerunt, fuerunt quidem multi, ut in progressu videbimus. Quatuor tamen precipuè celebrantur eorum auctores: Beatus scilicet Ambrosius: B. Gregori', duo Ecclesie fulgentissima lumina: Prudentius omnium Doctorum calculus ex Christianis poetis facile primus, Sedulius presbyter venerabilis, Gelasij Pape. i. testimonio insigni laude dignus.

Distin. 15.
c. sancta Romana Ecclesia.

De Hymnis canendis, & Saluatoris, & Apostolorum habemus exemplum. Nam & ipse Dominus Hymnum dixisse perhibetur, Matthæo Euangelista testante: Ex Hymno dicto exierunt in montem Oliueti. Et Paulus Apostolus ad Ephesios scribit, dicens: Sed impleamini Spiritu sancto, loquentes vobis metipsis in Psalmis, & Hymnis, & canticis spiritualibus. Habentur hæc verba de consecra. distinct. 1. Canone, de Hymnis canendis. Quo in loco refellitur, & acriter confutatur eorum sententia, qui putabant Hymnos non esse recipiendos, eò quòd non de scripturis sanctorum Canonum, vel Apostolica traditione existeret. Sunt hæc verba de sumpta ex Canone duodecimo Concilij Toletani, sub Honorio primo Papa.

Matt. 26.

Ad Eph. 5.

De consecra. distinct. 1.

Conc. Tol.

O tempora, o mores: verum nempe est, quod aiunt, malos tum demonas, tum homines rebus bonis semper esse contrarios. Perierant ferè iam cum omnibus ingenuis, & bonis artibus Hymni etiam, & Dei laudes in Ecclesiis occidentibus, sub Alanorum, Gothorum, ac fatalem illam totius

PROLEGOMENA.

Tom. 3.
lib. 5.

Tom. 1. lib.
9. confess.
cap. 7.

humani generis pestem Mahumethæam: tempore tamen illo tanquam salutare sydus, orator ille Romanus diuus Ambrosius Mediolanensis Episcopus affulsit: instituitque vti de nouo in Ecclesiis canerentur: vt ipse in oratione contra Auxentium paucis asserit, his verbis: Hymnorum quoque meorum carminibus deceptum populum ferunt. Sed vberius hoc tradit B. Augustinus, sic inquit: Cum Iustina Valentiniani regis pueri mater Ambrosium persequeretur hæresis sue causa, qua ab Arianis fuerat seducta, excubabat pia plebs in Ecclesia, mori parata cum Episcopo suo: tunc hymni, & Psalmi, vt canerentur, secundum morem Orientalium partium, ne populus meroris tædio contabesceret, institutum est.

Pedum, metrorumque quibus hymni sunt cõtexti, multa variaque sunt genera, vt sigillatim postea adnotabimus: de quibus eorumque obseruationibus Antonius Nebriss. lib. 5. ca. 8. diligentissimè, doctissimè, atque latissimè disseruit: quò breuitatis causa, cui studemus, lectorem remittendum censemus, vt inde tanquã ex fonte limpidissimo & purius, & copiosius, quæ opus fuerint, hauriat: & ne, cum suis locis de illis oportunè dicendum sit, repetitio molestia, fastidioque eundem lectorem afficiat.

Controuersa satis res est, & dissensionis plena, eaque inter classici Latine lingue autores, enuncianum ne sit, atque scribendum paraclitus. penultima longa per. e. an. paraclitus. iota latino, eoque breui, nam y. psilo. Græco nullus est in hac sacra dictione locus. Quauis veritas aliquando laborot à iure, nunquam tamen opprimitur: potest illa qui-

dem

dem vinciri, non tamen vinci. Ex profundo igitur tenebroſi illius Heracleti puteo, vbi per aliquot annos obſcura latuit, in lucem nunc tandem prodeat, vt illa duce controuerſiam lingue Latine coryphæorum placide componamus.

Cum hoc elementum x huius dictionis (paracletos) Paracletus. verti poſſit Latine in e longum, vt in hac dictione. Ieſus. & Ioannes, & in e breues, vt in crepida. electrum. petition. berillus. celtiberi. eccleſia, & in i breue, vt in. eleiſon. iordanis. firmiter aſſerendum eſt, Paracletum. & Paracletum. hic penultima breui, illic longa: Vel ancipite ſine vlla reprehenſionis nota dici poſſe, præter quã vbi ratio carminis obſtiterit: vt in hymnis illis Ambroſianis, qui ad primam, tertiam, ſextam, & nonam cantantur. Iam lucis orto ſydere. Nunc ſancte nobis ſpiritus. Rector potens. Verax Deus. Rerum Deus. tenax vigor, & in Gregoriano illo. Primo dierum omnium, cum multis aliis. Hi enim ſunt iam bicipiti dimetri, qui neceſſario clauduntur iambo, id eſt, breui & longa. Satius tamen & magis pium cenſerem Sacroſanctam Eccleſie traditionem ſartam teſtamq; ſeruandã eſſe, idq; rationibus multis non contemnendis.

Erasmus extra omnium ſui temporis ingeniorum aleam poſitus, qui propria alicubi vineta cadens, inq; ſeiſum deſcendens ait, quòd nunquam ſibi imperare potuit, vt quod ſemel chartis illeuiſſer, iterũ relegeret: Philolphi, qui primò hunc tumultum in Eccleſiam intulit, veſtigis inharens: & ſuanti, & ſacrilegij, eos condemnat, qui Paracletum. penultima correpta ſonant: ſurti, eo quòd Deum. vno tempore

In Ciceroniano dialogo.

In cap. 143. Ioan.

PROLEGOMENA.

fraudent: sacrilegij, quia in vocabulo Spiritu sancto dicto. Acutiùs ille quidem, quàm verius. Vergilius Polydorus, diligentissimus rerum inuentorum indagator, in horù sententiam pedibus discedens, iudicium suum precipitanit. Doctor Nauarrus, in alienam messem falcem immittens, peccato obnoxios esse asserit, qui Paracletus pro Paracletus proferunt. At Erasmus in Apologia ad Parisienses, quod aliàs dixerat, aliquo modo mitigat: quàmquam híc etiam gemino commisit errore, vt inspicienti patebit.

Laurentius Valla Latine lingue assertor, eiusque proprietatis custos fidelissimus, Arius Lusitanus tum Latine, tum Græcè peritissimus, Raphaël Regius, & alij quam plurimi, quos breuitatis causa silentio prætereo, Philelpho, Erasmo, Polydoro, haudquaquam nec eruditione, nec pietate inferiores, at modestia longè cautiore, in huius dictio- nis, Paracletus, probatione, & scriptioe, sacrosactam Ec- clesie traditionem à Beato Ioanne Euangelista institutam, perque manus (vt aiunt) in posteros perpetuo tenore vsque ad Philelphi tempora deriuatam, constantissimè secuti sunt.

Quatuor illa Ecclesie militantis firmissima columnina, quatuor illa inquam splendidissima Christianismi lumina, vigilantissimus Gregorius, disertissimus Ambrosius, fa- cundissimus Hieronymus, acutissimus Augustinus, Paracletus viuentes personabant: vt illorum monumenta, que in aliquibus antiquis cœnobiorù bibliothecis non luxata at- que corrupta adhuc extant, aperte ostendunt. Quorum do- ctam negligentiam prudentissimus quisque æmulari potius

optaret, quàm istorum nouitatis amatorum nimis curiosam diligentiam, ne dicam superstitionem

Verum illud profectò est, prouerbio quod dici solet: Omnibus galoreis cristas inesse. Franciscus Philelphus, vir quo cunque seculo doctus, in hac tamen materia, super qua tractamus, parum quidem circumspectus, Anagyrin mouens, has tragædias excitauit. Primus enim omnium, non quodam inuento cornicum (ut aiunt) oculos, veterum scilicet, Patrum præclaram, præstantem, piamque eruditionem, ac si nihil uidiissent penitus obscurare uolens, configere ausus est. At namque in quadam epistola, omnes codices, quibus uniuersa Ecclesia Romana mille amplius annos est usa, uitiosos esse, ubi scriptum est Paracletus, accentu in tertia à fine collocato: Cuius sanè uerba, si ad Critolai libram expendantur, se ipsum suo apertè ipse gladio iugulat. Nam qui tam diurnæ atque antiquæ totius Ecclesie à Spiritu sancto inspiratæ traditioni obloquitur, atque obstrepit: non ne in cælum expuit, aduersusque stimulum calces iactat?

Lib. 13.

Cicer. tusc.
quæst. lib. 5.

Sed iam ut in portum integra nauis peruenire possimus, contractis uelis receptui canamus, si prius tamen de re cognita quã dignissima, uerissimãq; atque ad eò maximè hinc necessaria lectorem admonuerimus: Imprimis doctissimos illos, perindeq; consultissimos, ac diuini cultus obseruâtissimos Patres nequaquam lingue Græcæ, quam optimè callebant, ignorantia (ut quidam calumniantur) lapsos fuisse, Paracletum proferentes, accentu scilicet, in tertiam à fine

PROLEGOMENA.

In apolog.
ad Parisien-
ses.

reiecto? Deinde nullam sinistra rei, vt ait Erasmus, significationem Paraclitum habere, nec à paraclino, hoc est inclino, deduci, significat enim consolatorem, & aduocatum, à paracaleo verbo, consolor, & pro alio precor, tanquam aduocatus & patronus: nec componitur à paraclytós, cum scribatur per i iota, & non per y psilon. Quòd si in aliquibus codicibus per y. Gracū inueniatur, id factum fuit vt rudes intelligerent, alienigenam, aut Gracam esse dictionem: vt in eleyson, alleluia, Ysaías.

Addemus hoc in loco minuta quedam, minimè tamen reiicienda, cum ad orthographiam primam Gramatices partem attineant. Video multos codices, ex prelis quidem primi nominis, in hac parte variare: proponam rem ante oculos: vnusquisque, quod magis arriserit, amplectatur. Multi sunt qui scribunt author per aspirationem, sed ex doctis plures sine illa: vt Erasmus vbique. Budæus etiam ex professo: tametsi apud Gracos scribitur authentes. Sed Theodorus Gaza vertit autor (autor.) Qui sidus scribunt per iota à sido. is. sidere, quam rectè ipsi viderint, nam sidere nūquam significat fixum esse, vt illi existimant, doctiores malunt per y psilon scribi à syn. quod est simul &, (idem,) videre, deducentes: id enim sydus est, cum plures stellæ simul conspiciuntur. Alij synodeuo, commeo, & conuenio deriuāt, vt sit pluriū stellarū cōuētus. Cælū, per pauci scribunt per (æ.) sextam diphtongon Latinam, (à Koilu.) quod concavum significat, omnes ser. per (æ) primam, quasi cælatum. i. syderibus signatum: quam orthographiam vsus ipse obtinuit.

In comm.
ling. Græcæ
fol. 1007.
De mensi-
bus.

obtinuit. Non desunt qui *felix* deriuant a *scenore*, alij simpliciter scribunt *felix*: vtrunque suos habet assertores.

Feria, cuius in hoc libello frequens est mentio, solennis est dies, cessationeque ab opere significat. Hinc est quod B. Syluester, huius nominis inter summos Pontifices primus, Sabbati & Dominici diei nomine retento, reliquos hebdomadis dies feriarum nomine distinctos appellari voluit: quo significaretur, Clericos cotidie, abiecta ceterarum rerum cura, uni Deo prorsus vacare debere. Idem etiam, vel Constantinus princeps, (vt in illius Græca laudatione meminit Nicephorus) & Hebræorum & Gentilium nomina, in ea, quæ nunc à Christianis usurpantur, mutauit, Sabbati nomine ad figuram immutato permanenti, nam Sabbatum requies interpretatur: ad quam requiem & beatitudinem, & nos per totum vitæ nostræ spatium, quæ septem diebus currit, totis viribus, vt perueniamus, laborare debemus. Noluit siquidem ille nec Hebræorum, nec Gentiliū mores imitari, quantum vtrique aliqua ratione fultis, suis nominibus vtebantur, quia Hebræi prima Sabbati, & secūda Sabbati dicebāt, & sic deinceps: nam apud illos totum illud tempus septem dierum, Sabbatum appellabatur, & singuli Sabbata. Dicā clarius: Sabbatum tria significat, capitur propriè pro illo septimo die septimane quando Deus requieuit ab omni opere, quod patrauerat: & pro integra hebdomada, et pro singulis hebdomadis diebus: sicque prima Sabbati, dies Dñica est intellegida: quia omnis hebdomada in Sabbatū, & in primā, secundā, terciā, quartam, quintā, & sextam Sabbati diuidatur.

Nicephorus.

Gencl. r.

PROLEGOMENA.

Tom. 3.
quæst. 4.

Angel. Po.
mil. c. 3.

In hist. tri-
pli. 1. c. 9.

Tom. 4 in
Psal. 117.

Tertu. in
apol. c. 16.

debatur, ut ait B. Hieronymus. At Ethnici ab Aeg yptiis
astrologia peritissimis acceperum, ut nomina ista dierum de
stellarum vocabulis appellarent, puta, Solis, Lunæ, Martis,
Mercurij, Iovis, Veneris, et Saturni. Sed quoniam vulgo nunc
Sabbatum, diesque Dominicus vetus amiserunt nomen, cum cæ-
teri etiam nunc retineant: scire studiosos convenit, et hunc
Solis, et illum Saturni appellatum. De die Solis locupletis-
simus testis est Sozomenus Græcus historicus, sic dicens: Dies
verò qui Dominicus vocatur, quem Hebræi primum vocant,
Græci autem Soli ascribunt. Divus etiã Hieronymus sic ait:
Dies Dominica, dies resurrectionis, dies Christianorum, dies
nostra est: unde et Dominica dicitur, quia in ea Dominus
victor ascendit ad Patrem. quod si à Gentilibus dies Solis vo-
catur: et hoc nos libentissimè cõfitemur, hodie enim lux mû-
di orta est. De Saturni autem die Dio Romane historie lib.
37. meminit, et Iulius Frontinus stratagematum. li. 2. de Au-
gusto Vespasiano, qui sic ait: D. Augustus Vespasianus Iu-
deos Saturni die, quo eis nefas est, quicquam serie rei age-
re, adortus superavit. Tertulianus etiam in apologetico hoc
ait: Secundo loco ab eis sumus, qui diem Saturni otio, et vi-
ctui decernunt. Sed de hac re videndus Dion Cassius Ni-
ceus lib. 37. hist. Romanae, cuius hæc sunt verba Latinitate
donata: Huius quidem rei (loquitur de dierum ordine) du-
plex est ratio, nec ea difficilis, si quis animadvertat diligen-
tius, nam si quis eam harmoniam quæ (diatesaron) appel-
lata est, qua totius mundi fundamentum contineri veteres
tradiderunt, ad eas stellas retulerit, quibus univèrsi cæli or-
natus,

natus, variatus, & diuisus est, & ad eum ordinem, quo singule earum mouentur: deinde sumpto principio ab extremo orbe Saturni, proximis duobus relictis, quarti orbis principem numerauerit, post duobus alijs prætermis ad septimum peruenit, eodemque modo easdem stellas, earumque principes Deos percurrente, ad dies applicauerit, eos omnes inueniet, musica ratione cum celi ornatu, quodammodo conuenire: atque hæc quidem ratio sic se habet. Altera ratio est huiusmodi. Horas diei, noctisque omnes recense, ita tamen ut Saturnus primam locum teneat, alterum Iupiter, Mars tertium, Sol quartum, Venus quintum, Mercurius sextum, Luna septimum (nam hunc esse ordinem Aegyptij arbitratur) si id facies, quatuor & viginti horis connumeratis, reperiens primam horam diei sequentis Soli tribui: rursus si in eisdem viginti quatuor horis ratione supra dicta perges, Lunam primam horam diei tertij assignabis: postremo si reliquos persequere, unusquisque dies sibi proprios Deos habebit, et accommodatos. Hæc in hunc modum traicta sunt à Dione festiuè quidem & argute. Hæc duæ rationes cum diuersæ inter se sint, periodicè tamè contemplatione in idem recidere videntur, quod ingratiæ imperitorum adiecta figura intelligi perfacile potest. Doctos, ne id agrè ferant, oratos volo.

Saturnus. Iupiter. Mars. Sol. Venus.
 Mercurius. Luna.

PROLEGOMENA.

Vt in fine cuiuslibet Psalmi laudatur Trinitas: ita in fine cuiuslibet Hymni. Quoniã, quicquid agimus, loquimur, exercemus, & cogitamus, ad laudem, & gloriam Sanctissimæ Trinitatis referre debemus: vti Apostolus ad Corinth. doct his verbis: Sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite.

Ad Corint.
10.

Deut. 27.

Quoniam in fine Hymnorũ, vt orationũ, solet subiungi hæc dictio. Amen. quid significet aperiendum est. In orationis calce apposita optantis est: vt in Deuteronomij 27. sepius hoc verbum repetitur: Et respondebit omnis populus, & dicet Amen. Septuaginta interpretes vertũt in (genoiro) id est. fiat. Et ita in fine librorum quinque, in quos Psalterium diuiditur, transfulerunt Amen. fiat. fiat. Aquila vertit (pepiptomennos) .i. fideliter. Primus liber Psalterij est à Psalmo primo ad. 40. vsque. Secundus à quadragesimo primo, vsque ad. 71. Tertius à septuagesimo secundo, vsque ad octogesimum octauum. Quartus ab. 89. vsque ad centesimũ quintum. Quintus à ceterisimo sexto, vsque ad finẽ. Hieronymus in commentarijs. 40. Psalmi. In Euangelis affirmãtis est, hoc est verẽ. Vbi aduertendũ est in tribus primis Euangelistis, in singulis sententijs, quibus inferitur, semel esse positã: apud Beatum autem Ioannem in eadem sententia gemnatur: Amen, amẽ dico vobis: quam dictionem Hebræã noluerunt interpretes in aliam linguam transferre, propter diuine veritatis assertionis reuerentiam, & venerationem.

Hieronymus in con.
Psal. 40.

Hymnorũ, qui in hoc cõmentario, (quo ordine in breuiario auspicijs ductuque Pij. v. & Gregorij. viij. Pont. Maxi.

recens

recens edito digesti sunt) continentur. Plures B. Ambrosio tribuuntur, de multis nemo controuertit, quin illius sint: de ceteris in quibus harmonica ratio carminis iabici minus legitime contineri perspicitur, iudicium suspendendum est: quanquam fieri potuit, ut maiores nostri, temporis progressu parum ad hanc rem attenti, multa siuerint in deterius prolabi, Gothorum precipue tempestate & Vandalorum.

Ecclesiastica cōstitutione sancitū est, ut per omnes septenas horas, quæ singulis diebus in Ecclesia celebrantur, hymni decantentur, secundum illud propheticum: *Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ.* Vnde non erit ab re, lectorem admonere, quod illæ septem horæ officij ecclesiastici, appellatur horæ canonicæ, hoc est regulares: nā canō Græcè, Latine regulā significat: illæ autem regulari sanctione à Sacris Patribus institutæ sunt, & obseruatæ. Psal. 118.
oēt. 21.

Ille præterea horæ canonicæ tantum appellantur, in quibus aliquod mysterium, aut veteris, aut nouæ legis per actū legitur: non aliæ, ut secunda, quarta, & quinta: nullum enim præcipuum, aut insigne Sacramentum nostræ redēptionis memoratur in illis fuisse completum.

Addendum etiam videtur, quod vna horæ ecclesiastica officij canonici, trium horarum horologij nostri interualla complectitur: ut horæ prima continet sextam, septimam, et octauam temporis matutini: horæ Tertia comprehendit Nonam, decimam, & vndecimam horas ante meridianas: Sexta verò complectitur similiter duodecimam, primam, & secundam pomeridianam.

PROLEGOMENA.

Ceterum in mysteriis gratiam, quibus hæc cudentur, & qui non habent ad manum fortassis codices, unde nos desumimus, quoad eius breuiter facere poterimus, hoc in super, à proposito non alienum, adiungendum existimamus. Septem horarum canonicarum, de quibus supra mentionem fecimus, primum locum Matutinum officium sibi vendicare, iuxta illud Regij Prophetae oraculum: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Unde certus Psalmorum numerus cum lectionibus & responsoriis nocturnorum nomine nuncupatur: ut primum, secundum, tertium nocturnum, à nocte, scilicet, hoc est nocturno tempore, in quo decantari solebant: quam quã in plerisque iam locis, tepescente pietate, officium Matutinum primo mane celebratur sub aurorã, quæ matuta dicitur.

Primæ horæ officium circa solis ortum ex institutione Ecclesiastica celebrari est solitum, eo quod ea hora Christus à Iudeis Pilato fuit traditus, Matthæo perhibent: Mane autem facto concilium inierunt omnes principes Sacerdotum, & seniores populi aduersus Iesum, ut eum morti traderent, & vitulum adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato.

Horæ verò tertiæ laus Deo exhibetur, quæ Christus crucifixus est Iudeorum linguis clamantium ad Pilatum: Crucifige istum, ut ait Marcus: erat enim hora Tertiæ, & crucifixerunt eum. Alij Evangelistæ dicunt, quod cruci fuit affixus hora Sexta, loquentes de ipso crucifixionis actu: de quo videndus B. Augustinus de cons. Evangelistarum tomo. 9. tractatu. 117.

Hora Sexta persoluuntur quotidianæ laudes, in memo-

Psal. 113.
v. 8.

Matth. 27.

Marc. 14.
Matt. 7.
Luc. 23.

nam illius eximie charitatis, qua pro nostra redemptione cruci est affixus sua sponte: Erat autem parasceue pasche, hora quasi sexta.

Hora autem Nona cotidianis Laudibus Ecclesia sancta Deum concelebrat, eo quod illa hora pro nobis perpassus est mortem: aiunt namque Evangelista: Circa horam Nonam clamans voce magna expiravit. vbi supra.

Vesperas plerique existimant dictas esse à Vespere stella, quae in crepusculo apparere solet, & diei extremitatem nunciare, qua hora officium Vespertinum celebrari est solitum, & institutum in memoriam depositionis Domini de cruce. ait enim Mattheus: Cum autem Vespera facta esset, venit homo diues ab Arimathæa nomine Ioseph, &c. Et illa etiam hora Sacramentum Eucharistiae institutum est. Matth. 26.

Completorium dictum videtur, quod in eo officium quotidiana laudis Deo ab Ecclesia persoluenda compleretur, quod quidem absoluto Completorio, nullum aliud superest illius diei peragendum orationis sacrificium. Celebratur verò id supremo loco, in memoriam sepulture Domini, quae illi circa diei terminum fuit exhibita, sacro approbante Euangelio: Cum autem Vespera esset facta, venit homo diues ab Arimathæa nomine Ioseph, qui et hic discipulus erat Iesu, hic accessit ad Pilatum, & postulauit corpus Iesu, &c.

De harum horarum mysteriis Ioannes Cassianus li. 3. de institutis monachorum, & Rupertus Abbas. tomo. I. & Iodocus Clichthoueus Neoportuensis de horis ecclesiasticis. vbi copiosius, & cultius inuenies studiose lector.

Matth. 27.

Luc. 23.

Ioan. 19.

Matth. 27.

Matth. 27.

O Saluatori hostia fol 254

Resu corona Virginis fol 74
a Ve marri stella fol 73
et ceteri hinni ad Anguz
aly Brie fol 227

Vexillan
Rugi 39

Rymus mag centro ne
49 2249 cuius unky
et ceteri hinni ad Anguz

Hinni ad hys angelis ad Michaelm fol 263

Hinni ad omny ordines Sanctary fol 64

in de dicatione Sancti Michaeli fol 62

Christo in hanni figura hinni Cam h hinni fol 64

Hes hinni Sancti 20 annis fol 55, 56, et 57

ganga lingua fol 54

in die Pentecostis hinni fol 47

in Passione Dni fol 40, 41 et 39

Hymnus ad Deum rogandus eorum de ram die fol 13

ad spiritus Sancti fol 10 pag 2

ora bi: mane ut surgis fol 15

ut con fessor fol 71

Sanctary petri hi fol 69

Hinni regit h guide 2 fol 67

in nativitate Domini fol 32 et 32

*Compositus. Hic Hymnus dicitur et ubi sit Laud et per Laud et canitur. Item
No. de vita Laud et r. De non est qm Hymnus, et r. id Laud et r. Laud
Et non est canitur non est Hymnus, qui dicitur Hymnus. r. De*

HIC Hymnus canitur ad nocturnum Matutinum quibusdam diebus Dominicis.

*+ r. die Dominice qui
fuit omny dierum d.*

I

1 Primo dierum omnium,
Quo mundus extat conditus:
Vel quo resurgens conditor,
Nos morte victa liberat.

*Pro libera
tu.*

2 Pulsis procul torporibus,
Surgamus omnes ocyus:
Et nocte quæramus pium,
Sicut prophetam nouimus.

Deum

3 Nostras preces vt audiat,
Suamque dextram porrigat:
Et expiatis sordibus,
Reddat polorum sedibus.

*Sicut David no uenit, qd
sive Deum in dno, quæram
per nos, sicut dicitur*

4 Vt quique sacratissimo
Huius diei tempore,
Horis quietis spallimus:
Donis beatis muneret.

*Pro quicum
que.*

5 Iam nunc paterna claritas,
Te postulamus affatim,
Absit libido sordidans,
Omnisque actus noxius.

6 Ne foeda sit, vel lubrica,
Compago nostri corporis:

B

Pcr

qui que sacerdos hys casti dum. Vili manebat
Locu sine adu bui. quare anno

Per quā Auerni ignibus
Ipsi crememur acrius.

7 Ob hoc redemptor quāsumus,
Vt probra nostra diluas:
Vitæ perennis commoda
Nobis benignè conferas.

+ Casti Viliam casti non de
genti rini Vili casti mal:
con soy de

+ In sic canibus a melo deo
dulce cano, sine melo deo
qui dulcia car 9 mina
Cantat, Lyric pōte dicit
sunt melici =

8 Quo carnis actu exules,
Effecti ipsi cælibes. <sup>ca l'it'ap dicunt q' ca leg
humili. tem Viliam agant
nam sunt qui car
nabunt pass. pnt
Votū habent
et de</sup>

+ Melos canamus gloriæ.

Præsta Pater piissime,
Patrique compar vnice,
Cum Spiritu paraclito

Regnans per omne seculum. Amen.

Dimetro Iambico archilochio orthometro contextus est.
Autor est S. Gregorius: in quo nos exhortatur, ut in sacro
die Dominico ad canendas Deo laudes surgamus: ut nos mundatos
ab inquinamento carnis, & spiritus, ad regna caelestia perducatur, ubi
perpetuo eius nomen laudemus.

SCHOLIA. In primo
versu dies Dominicus duplici nomine commendatur: & quod om-
nium dierum fuit primus, ut patet Geneseos. 1. & quod eo die Chris-
tus resurrexit à mortuis, deincepsque morte ab eius nos liberauit
imperio: ut perspicuum est ex Marci. cap. 16. Ait enim: Et summo
diluculo diei primi Sabbatorum veniunt ad monumentum exorto-
iam sole. Secundi versus sensus est: Sicut nouimus prophetam Da-
uid quæsiuisse Deum, quæramus & nos. Ait enim Psal. 118. octona-
rio. 8. Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Et Psal. 6. La-
uabo per singulas noctes stratum meum. In eodem. 2. vers. ocyus.

aduerbium

1 Nocte surgentes vigilemus omnes,
Semper in psalmis meditemur, atque
Viribus totis Domino canamus
Dulciter Hymnos.

2 Ut pio regi pariter canentes
Cum suis sanctis, mereamur aulam
Ingredicali, simul & beatam
Ducere vitam.

3 Præstet hoc nobis deitas beata
Patris, ac Nati, pariterque Sancti
Spiritus, cuius reboat in omni
Gloria mundo.

HIVUS cantici autor est B. Gregorius, in quo nos ad sa-
cras vigilias Nocturnas adhortatur, decantandasque Deo
laudes: Ut tandem regni celestis consortium assequamur, & felici-
tatem vitam perpetuo vivamus. In 3. carmine. 3. vers. pyrrichius est
pro trocheo, scriptorum fortassis vitio potius quam autoris. At ea-
dem sententia servata carminis que lege ita poterat exprimi.

Spiritus, cuius reboat per omnem
Gloria mundum.

H I C Hymnus canitur ad Laudes
quibusdam diebus Do-
minicis.

1 **A**Eterne rerum conditor,

Noctem

Noctem diemque qui regis:
Et temporum das tempora,
Ut alleues fastidium.

2 — Præo diei iam sonat,
Noctis profundæ peruigil,
Nocturna lux viantibus,
A nocte noctem se gregans.

3 Hoc excitatus lucifer
Soluit polum caligine:
Hoc omnis errorum chorus
Viam nocendi deserit.

+
Hoc omnis
errorum ce
hor.

4 Hoc nauta vires colligit,
Pontique mitescunt freta:
Hoc ipsa Petra Ecclesiæ,
Canente, culpam diluit.

5 Surgamus ergo strenuè,
Gallus iacentes excitat,
Et somnolentos increpat,
Gallus negantes arguit.

6 Gallo canente spes redit,
A Egris salus refunditur:
Mucro latronis conditur,
Lapsis fides reuertitur.

7 Iesulabentes respice,
Et nos videndo corrige.
Si respicis, lapsi stabunt,
Flectuque culpa soluitur.

stabantes.

Lapsus ca
dunt.

Tulux refulge sensibus,
Mentisque somnum discute,
Te nostra vox primum sonet,
Et ora soluamus tibi.

Deo Patri sit gloria,
Eiusque soli Filio,
Cum Spiritu paraclito:
Et nunc, & in perpetuum. Amen.

Et ore psal-
lamus tibi.
Et vota sol-
uamus tibi.

Nūc, & per
omne secu-
lum.

CARMEN est dimetrum, iambicum, à B. Ambrosio
compositum, ut verisimile est; nam in capite. 24. libri eius
hexameron eadem fere sunt verba soluta oratione. Idem argu-
mentum pulchre tractat Aurelius Prudentius in cathemerinon, eo
Hymno, qui incipit: Ales drei nuntius, cuius titulus est, ad galli can-
tum: ubi ipsum galli cantum ad spiritudinem traduxit sensum, quod
& hic fieri potest quam aptissime. S. C. H. O. L. I. A. In primo ver-
su. Et temporum das tempora. Cum dies succedit nox, & dies
nocti, sustollitur nobis huiusmodi vicissitudine, & alternatione
omnis fastidii occasio, quod nobis offerretur, si vnus dumtaxat sor-
tis & conditionis iugiter haberemus tempus. In. 2. v. A nocte no-
ctem segregans. Quoniam prioris noctis partem à posteriore suo
cantu gallinitio dirimit præco iste, per inditam illi à diuina promi-
dentia notam quandam, & signaculum discretionis, ac intelligen-
tie, qua constantissimo ordine illis noctis temporibus in cantum
crumpit: unde Iob. 38. Quis dedit gallo intelligentiam? In. 3. v. Hoc
omnis errorum chorus. Hunc locum typographorum negligē-
tia deprauatum, ut multi existimant, Antonius Nebrissensis de bo-
nis literis quam optime meritis, qua solet dexteritate, correxerit, in
hunc modum: Hoc omnis errorum cohors, id est, omnis malefacto-
rum caterua nocendi finem facit: qui enim male facit, odit lucem:
nec venit ad lucem, ne arguantur opera ipsius. Ioannis. 3. Idem Ne-
briss:

briff. citat Vlpianum dicentem: erronem esse, qui frequenter, & sine causa vagatur: cuiusmodi sunt hoc loco erronei, qui nocte vagantes per vias publicas grassantur: sed luce aduentante insidias deserunt: qui sensus pulchre cum superiori & inferiori orationis contextu conuenit. Præterea. chorus. ut ipse ait, multitudo est saltantium, aut canentium: at cohors, de hominibus armatis rectius dicitur. v. 4. per Petram Ecclesię. Sanctus Petrus intelligitur, ob soliditatem fidei, & Christi confessionem. Matth. 26. Præterea is canente gallo, culpam trine negationis sletu diluit. Matth. 24. Ante quam gallus canet, ter me negabis: & egressus foras fleuit amare. Hoc & Prudentius loco citato. In. 5. v. Surgamus ergo strenuè. Hoc Paulus nos admonet. Rom. 3. Hora iam est nos de somno surgere. Et rursus Eph. 5. Surge qui dormis, & illuminabit te Christus. In. 6. v. Lapsis fides reuertitur. ut B. Petro, qui ante negado prolapsus, per galli cantum ad fidem reuocatus est. V. 7. legendum est labantes, non labentes, ut carminis stet ratio. Secundus enim locus in hoc carminis genere non recipit spondeum, at laber. eris. primam habet longam: sed labo. as. priorem breuem. In 7. v. Si respicis, lapsi stabunt. Hęc litera aptam continet sententiam, sed vitiat carmen, quia spondeus quarto loco non potest esse. Alij legunt, lapsi cadunt, repugnante sententia: nam si respicit nos Christus, lapsi non cadunt, sed benigno illius intuitu lapsi eriguntur. Legendum itaque videtur. Si respicis lapsus cadunt. id est peccata, & culpæ, quibus prolapsi sumus.

Hoc modo, & sententia, & carmen constabit. Pro. soluitur. Antonius legendum censet. vertitur, id est commutatur in veniam.

H I C Hymnus canitur ad Laudes diebus Dominicis.

4

1 Ecce iam noctis tenuatur umbra.
Lucis aurora rutilans coruscat:
Nisibus totis rogemus omnes
Cunctipotentem.

Lucis exor-
tus ru. cor.
Viribus.

2 Ut Deus noster miseratus, omnem
Pellat languorem, tribuat salutem.
Donet & nobis pietate Patris
Regna polorum.

Angorem.

3 Præstet hoc nobis deitas beata
Patris, ac Nati, pariterque Sancti
Spiritus: cuius reboat in omni
Gloria mundo.

Vide. 2.
Hymnum.
Nocte sur-
gentes.

CARMEN est sapphicum cum adonio, ab aliquibus ascribitur B. Gregorio, & non sine causa propter continuatam illius secundi Hymni & materia, & idem genus carminis. Hortatur nos, orare Deum ut noxia omnia à nobis auferat, & salutaria tribuat: demique, ut caeleste regnum conferat. **SCHOLIA.** In. 1. v. secundo carmine tertio loco, tribrachus est pro dactylo. Si autem legeris. Lucis exortus rutilans coruscat. eadem servatur sententia & carminis lex. In secundo. v. Pellat languorē. nullomodo hoc genus carminis potest prima sede admittere spondeam, pro, trocheo: ex quo apparet deberi scribi, anguorem, eadem sententia servata & carminis integritate. De. nisibus. In. 3. metro.

1. Versus

1. versus viderint alij, nam omnes codices, quos viderim, habent viribus, præter Clichtoucianum. De. 3. v. vide supra. Nocte surgentes. qui est secundus Hymnus.

Ad primam.

5

- 1 Iam lucis orto sydere,
Deum precemur supplices:
Ut in diurnis actibus
Nos feruet à nocentibus.
- 2 Linguam refrenans temperet,
Nelis horror insonet:
Visum fouendo contegat,
Ne vanitates hauriat.
- 3 Sint pura cordis intima,
Absistat & vecordia,
Carnis terat superbiam
Potus, cibi que parcitas.
- 4 Ut cum dies abscesserit,
Noctem que fors reduxerit,
Mundi per abstinentiam
Ipsi canamus gloriam.
- 5 Deo Patri sit gloria. ut supra in. 3. Hymno.

CArmen est dimetrum iambicum archilochium, cuius autor est B. Ambrosius. Adhortatur nos, ut exorto iã die rogemus Deum, ut per totũ diei curriculũ à vitiiis nos custodiat, largiaturque ipsum diem in suam laudem perficere. In. 2. v. alludit ad Psal. 140. Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantia labiis meis. Et ad illum. 118. octonario. 5. Auerte oculos meos ne videant

Vanitatem. In. 3. v. Recordia. capitur pro stultitia. & Stoliditate:
nam recordis est quasi sine corde. & ve. particula negatiua. Versu. 4.
Sors. pro vicissitudine. & successione temporis. accipitur. Aliqui
codices habent. sol. nescio tamen unde huc irrepserit. cum nihil mi-
nus huic loco videatur quadrare.

Ad Tertiam.

6

- 1 Nunc sancte nobis Spiritus.
Vnum Patricum Filio:
dignare promptus ingeri,
Nostro refusus pectori.
- 2 Os, lingua, mens, sensus, vigor
Confessionem personent:
Flammescat igne charitas,
Accendat ardor proximos.
- 3 Præsta Pater piissime,
Patrique compar vnice
Cum Spiritu paraclito
Regnans per omne seculum, Amen.

Et nunc, &
in perpe-
tuum.

CARMEN est quale illud. Iam lucis orto sydere. Au-
tor B. Ambrosius. in quo sanctum inuocat Spiritum, vt di-
gnetur nobis illabi: ac deinde hortatur, vt & corpore, & animo di-
uinas personemus laudes: ac seruontem charitatis affectum in pro-
ximos habeamus. In primo versu ordo est: O sancte Spiritus, qui
es vnum in substantia ipsi Patri cum Filio, dignare proptus, ac fa-
cilis ingeri, illabique nobis refusus, atq; in fusus nostro pectori, sine
animæ nostre. Vnum Patri cum Filio. non vnus, nã genus neu-
trum substantiam dicit. Ego & Pater vnum sumus. Ioan. 10. ma-
sculinũ autẽ genus personã notat. Sed Spiritus sancti persona nõ est
eadẽ cũ Patris, et Filij persona: cũ inter ipsas diuinas personas stri-
cretio personalis, alia est. n. persona Patris, alia Filij, alia Spiritus,

sancti

sancti, ut ex symbolo Athanasij patet. In. 2. v. Os, lingua, mens, sensus, vigor. quinque hæc ponitur, ad indicanda omnia, quæ ipsius sunt hominis, siue in corpore, siue in animo: nam os, lingua, & sensus ad corpus attinent: mens, & vigor, siue virtus animi ad spiritum. At utroque nos debemus laudes concinere, ut cum Propheta dicamus: *Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius.* Confessio: hic non capitur pro confessione peccatorum, sed pro laudis confessione. In. 3. v. est aduertendum in Ambrosiano codice hunc Hymnum, cum huiusmodi aliquot aliis, putà tertio. *Aeterne rerum conditor, & quinto. Iam lucis orto sidere claudi. Et nunc, & in perpetuum.*

Ad Sextam.

- 1 **Rector potens verax Deus,**
 Qui temperas rerum yices,
 Splendore mane instruis,
 Et ignibus meridiem:
 2 **Extingue flammam litium,**
 Aufer calorem noxium,
 Confer salutem corporum:
 Veramque pacem cordium.

3 **Præsta. ut supra.**

Hymnus est qualis superior, autor Ambrosius. In eo laudatur potentia à prouida temporum ordinatione: fitque ad Deum oratio, ut ardores concupiscenciarum à nobis tollat, & salutaria tantum corpori, quam animæ tribuat: corpori quidem sanitatem, animæ verò tranquillitatem. mane. nome est. In. 2. v. Veramque pacem. pax quam mundus hic dat, non est vera pax, sed simulata. Non. n. est pax impiis Esa. 57. quam autem Deus largitur, vera est. & sincera. Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. Psal. 118. oct. 21.

Ad Nonam.

8

- 1 Rerum, Deus, tenax vigor,
Immotus in te permanens,
Lucis diurnæ tempora
Successibus determinans.
- 2 Largire clarum vespere,
Quo vita nusquam decidat:
Sed præmium mortis sacre
Perennis instet gloria.
- 3 Præsta. *vt supra.*

CARMEN est, quale superius. Autor B. Ambrosius. Diuinam laudat pronidentiam, sua virtute omnia conseruantem: & diei partes suis vicibus distinguentem. Orat in super, vt felicem vite exitum Deus nobis largiatur: & post mortem vitam eternam. Deus, dicitur, tenax rerum vigor. Nam omnipotentia sua, immotus permanens, dat cuncta moueri.

In. 2. v. sensus est, gloria perennis. expositio:

ne præmium mortis sacre, intet,

id est, sequa-

tur.

Feria.

Feria. 2. ad Nocturnum Matutinum.
Dimetrum iambicum
orthometron.

9

1 Somno relictis artibus,
Spreto cubili surgimus:
Nobis pater canentibus,
Adesse te deposcimus.

2 Te lingua primum concinat.
Te mentis ardor ambiat:
Ut actuum sequentium
Tu sancte sis exordium.

3 Cedant tenebrae lumini,
Et nox diurno syderi:
Ut culpa, quam nox intulit,
Lucis albescat munere.

Labascan

4 Precamur iidem supplices:
Noxas ut omnes amputes.
Et ore te canentium
Lauderis in perpetuum.

5 Praesta Pater. *ut supra*

Ambrosianus est Hymnus: in quo fit ad Deum deprecatio: ut
surgentibus ad diuinas laudes adesse velit, & suum lumen
infundere, quo vitiorum tenebrae depellantur. In. 2. v. admonemur,
ut cum primum a lecto surgimus. Deo laudes persoluamus,
funda-

fundamusque preces, antequam quicquam operis aggrediamur: ut omnia, quæ deinde facturi sumus, à Deo dirigantur in bonum finem, felicemque exitum. Quod & regius Propheta petebat Psalm. 89. Sit splendor Domini Dei nostri super nos, & opera manuum tuarum dirige super nos. ambiat. idest desideret, & cupiat vehementer: nam petit, ut nostræ mentis feruidus ardor ardenti Deum affectu prosequatur: Quemadmodum: ceruus desiderat ad fontes aquarum. Psalm. 41. In. 3. Ver. lumen & tenebras non solum corporaliter accipimus pro luce diei, & noctis tenebris, sed spiritualiter etiam. lumen pro solgere diuinæ gratiæ, opereque virtutum, & tenebras pro nocte peccatorum, & mentis cecitate, quomodo Apostolus accepit ad Eph. 5. dicens: Fuisistis aliquando tenebræ, nunc lux in Domino. In eodem versu albescat pro labascat, mendum videtur typographorum, labescat non est latinum. In. 4. v. iidem Nominatiuus est numeri pluraliui vnius syllabæ, ut stet carmen, non Accusatiuus numeri singularis: ut Lyranus existimauit, si verus est codex.

Feria. 2. ad Laudes.

IO

1 Splendor paternæ gloriæ
De luce lucem proferens,
Lux lucis, & fons luminis.
Dies diem illuminans.

2 Verusque sol illabere,
Micans nitore perpeti,
Iubarque Sancti Spiritus,
Infunde nostris sensibus.

Votis

De 12 apo. spirit. by sancty
produit # Paup. de palre
et fons luminis

mensura humanæ
et angelicæ

- 3 Votis vocemus te patrem,
 Patrem perennis gloria:
 Pater potentis gratiæ
 Culpam relêget lubricam.
- 4 Informet actus strenuos,
 Dentes retundat inuidi:
 Casus fecundet asperos,
 Donet gerendi gratiam.
- 5 Mentem gubernet, & regat,
 Casto, fideli corpore,
 Fides calore ferueat,
 Fraudis venena nesciat.
- 6 Christusque nobis fit cibus,
 Potusque noster fit fides,
 Læti bibamus sobriam
 Ebrietatem spiritus.
- 7 Lætus dies hîc transeat,
 Pudor sit vt diluculum,
 Fides velut meridies,
 Crepusculum mens nesciat.
- 8 Aurora cursus prouehat.
 Aurora totus prodeat,
 In Patre totus Filius,
 Et totus in Verbo Pater.
- 9 Deo Patri sit. g. vt supra.

Et.

Patrem.Confirmet.

Dimetrum est iambicum bene commensuratum. Autor est Ambrosius. Fit ad Dei filium oratio: Ut suo lumine nos illuminet, & illustret, peccata repellat, virtutes nobis adaugeat. In 1. versu. Splendor paternæ gloriæ. Omnes quæ hic ponuntur sunt Filij Dei denominationes, qui est splendor gloriæ Patris, ut ait Apostolus Heb. 1. De luce est lucem proferens, quoniam de se ipso Spiritum sanctum producit. Est lux lucis, filius de patre, & fons luminis. illuminat enim hominem venientem in hunc mundum Ioan. 1. Idè est, Dies diem illuminans, illuminat nanque mentes humanas & angelicas diei nomine significatas. In 3. v. re- legèr a re- lego as. quod est in exilium mittere, expellere, & re- i- cere, in quo penultima est producta. In eodem versu aliqui legunt. Patrem potentis gloriæ. et verba tertiæ personæ quæ sequitur, ad iubar Sancti Spiritus referuntur. In 4. v. non nulli legunt con- firmet, non informet, nec conforment, quoniam neutrum horum verborum sententiæ conuenienter adaptatur, ut illi aiunt. In quin- to. v. Fides cal. fer. nam fides sine charitate informis est & sine operibus mortua. Iacobi. 2. In 6. v. sobriam ebrietatem. Cat. 5. Comedite amici, & bibite, & inebriamini integra, scilicet, charita- te me amplectendo. In versu. 7. diei nomine tota vita præsens acci- pitur rectè. Ut diluculum. alludit ad aurore colorem purpureum, qui pudorem, & pudicitiam significat, cuius custos est rubor: unde Erubuit, salua res est. Commicus. Fides sit velut meridies, id est ferueat amore Spiritus sancti, sicut meridies feruet. nens crepu- sculum nesciat, id est peccatum, quia crepusculum est lucis fi- nis, & diei, & noctis principium. De. 7. 8. vide Ioan. c. 14. Quia Pa- ter, Filius, & Spiritus sanctus, vnus est Deus

Feria. 3. ad Noct. Matut.

II
 Confors paterni luminis.
 Lux ipse lucis, & dies.

Noct.

Noctem canendò rumpimùs,
 Atsiste postulantibus.

- 2 Aufer tenebras mentium,
 Fuga catèruas dæmonum,
 Expelle somnolentiam:
 Ne pigritantes obruat.

- 3 Sic Christe nobis omnibus
 Indulgeas credentibus:
 Ut profit exorantibus,
 Quod præcinentes psallimus,

- 4 Præita Pat. ut supra.

C Armen est quale superius. Autor Ambrosius, ut superioris.
 Fit in eo inuocatio ad filium Dei, ut a nobis expellat cecitate
 mentis, & bene agendi pigritiam. In. i. v. Confor pat. lum. Quo
 niam Filius Patri est consubstantialis, æqualis, & eiusdem natura,
 & Filius est Lux lucis, quia lux est de luce, & Deus de Deo: est
 enim Deus Pater lux, & Filius etiam lux, non tamen alia lux Pa-
 ter, alia Filius, sede eadem omnino: nam hic lux naturã dicit. In. 2.
 v. per somnolentiam intellige etiam spiritualementem, id est peccatũ.
 In. 3. v. indulgere capitur pro peccatorum dare veniam, & hoc in
 usu ecclesiastico tantum.

Ad Laudes Matutinas feria. 3.

12

- 1 Ales diei nuncius
 Lucem propinquam præcinit:
 No excitator mentium,

C

Iam

Iam Christus ad vitam vocat.

2

Auferte, clamat, lectulos

Aegros, sopore desides,

Casteq; rectè, ac * sobriè

Vigilate: iam sum proximus.

Sobrij.

3

Iesum ciamus vocibus

Flentes, precantes * sobriè:

Intenta supplicatio

Dormire cor mundum vetat.

Sobrij.

diſſice.

4

Tu somnum Christe * discute,

Tu rumpe noctis vincula,

Tu solue peccatum vetus,

Nouumque lumen ingere.

5

Deo Patri. vt supra.

CArmen est dimetrum iambicum, quod locis imparibus recipit anapaestum eleganter, vt hic in 2. v. carmine. 4. Autor est Prudentius in libro, qui inscribitur cathemerinon, id est diurnarum rerum opus. In eo Christi misericordia imploratur, premisso galli gallinacei exemplo: nam vt hic diei nuncius vocat nos suo catu ad diem venientem: ita & Christus per sacras scripturas ad virtutis opera vocat: Vigilate ergo, quia qua hora non putatis filius hominis veniet: Vigilate, quia nescitis diem, neque horam: Sobrii estote & vigilate: Hora iam est nos de somno surgere: Surge qui dormis, & exurge a mortuis, & illuminabit te Christus. Ciamus. id est vocamus, a cio. is. In 3. v. sobrij. pro sobriè. In 4. diſſice. pro discute, in codice Prudentiano. Peccatum vetus, quo sumus inueterati, noctis peccati.

Luc. 12.

Matth. 25.

1. Pet. 5.

Rom 3.

Eph. 5.

Feria

Feria. 4. ad Noctur. Matutinum.

13.

- 1 Rerum creator optime,
 Rectorque noster aspice,
 Nos à quiete noxia
 Mersos sopore libera.
- 2 Te sancte Christe poscimus,
 Ignosce tu criminibus:
 Ad confitendum surgimus,
 Morasque noctis rumpimus.
- 3 Mentem manusque tollimus:
 Propheta sicut noctibus
 Nobis gerendum præcipit,
 Paulusque gestis censuit.
- 4 Vides malum, quod gessimus,
 Occulta nostra pandimus,
 Preces gementes fundimus:
 Dimitte quod peccauimus,
- 5 Præsta Pater. vt supra.

Carmen est dimet. iambi. monocolon. orthometron, acatale-
 cticum, Ambrosianum. Fit ad Deum deprecatio, vt sicut à
 somno corporis excitamur tempore nocturno ad Deum laudan-
 dum: sic eius gratia expergiscamur à somno peccati, & bonis ope-
 ribus inuigilemus. In. 2. v. morasque noctis rumpimus. quādo
 non quantum nox durat; somno indulgemus, sed ante finem eius
 strato surgimus: nam moras rumpere properare significat. Versu. 3.
 veteres codices prophetam habet, prophetā sicut nouimus,

Ostona
tio. 8.

Act. 18.
& Act. 20.

quàm rectè viderint alij. præcipit hoc regius. Propheta mentes &
manus noctu ad Deū tollere debere, cum ait Psal. 133. In noctibus
extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominū. Et ite-
rum Psal. 118. Media nocte surgebam ad confitendum tibi super in-
dicia iustificationis tuæ. Apostolus id verbo docuit, cum ait Roma-
norum. 13. Hora iam est nos de somno surgere: opere etiam: cū no-
cte operabatur, ut victum sibi compararet. Versu. 4. occulta no-
stra pandimus. quādo sacerdoti peccata detegimus, humiliter nos
accusantes.

Feria. 4. ad Laudes.

- peccata I 4
- 1 Nox, & tenebræ, & nubila,
Confusa mundi, & turbida,
(Lux intrat, albescit polus, *anima nos*
Christus venit) discedite.
 - 2 Caligo terræ scinditur
Percussa solis *Chavis*
Rebúsque iam color redit
Vultu nitentis syderis.
 - 3 Te Christe solum novimus:
Te mente pura, & simplici,
Flendo & canendo quæsumus,
Intende nostris sensibus.
 - 4 Sunt multa fucis illita, *menda cyi*
Quæ luce purgentur tua:
Tu lux eoi syderis,
Vultu sereno illumina.
 - 5 Deo Patri. *vt supra.*

+
di. Una. g. i. a

+
Luci. ma. b. l. a. n. d.
p. a. n. i.

Dimetrum est iambicum, carptim paucaque mutatis ex Prudentio decerptum. Describitur solis exortus, ei temporis partim propinquus, qua in fine officij Matutini hic Hymnus canitur: qui de tenebris, & luce literaliter intelligi debet, deinde spiritualiter. Sūt enim tenebræ spirituales peccata, lux, diuina gratia, polus, anima nostra, Sol Christus. In 1. v. vocatiui illi iugendi sunt verbo discedite, reliqua per parēthesin dicta sunt. Illa verò nomina cōfusa, & turbida, substantiue vel debet, vel possunt accipi. In 4. v. fucus est unguentum, aut pigmentum, quo mulieres tinguntur, & colorantur, ut vitia corporis emendent, vnde fucus pro fraude, & insidijs capitur: vnde fucus facere, & sine fuce proverbio dicitur. Atqui honores, opes, voluptates huius mundi, boni quidē speciem præferunt, & tamen vera bona non sunt: sed boni imagine incautos fallunt, eoi syderis. lucis matutinæ, scilicet Patris.

Feria. 5. ad Matutinum noct.

15.

- 1** Nox atra rerum contegit
 Terræ colores omnium:
 Nos confitentes poscimus
 Te iuste iudex cordium,
- 2** Vt auferas piacula *peccata, flagra hæc, crimina*
 Sordeſque mentis abluas:
 Doneſque Chriſte gratiam,
 Vt arceantur crimina.
- 3** Mens ecce torpet impia,
 Quam culpa mordet noxia:
 Obscura geſtit tollere,

Et te redemptor quærere.

4 Repelle tu caliginem
Intrinfecus quàm maxime:
Ut in beato gaudeat
Se collocari lumine.

5 Præsta Pater. ut supra.

Hic hymnus carminis iambici legem seruat. Ambrosianus
censetur: qualitatem & cōditionem nocturni temporis, quo
cantatur, describit, apte eam transferens ad mentis nostræ habitū.
Deū precatur ut expulsis tenebris, nos illuminet. In. 1. v. noctis est
proprium colores abdere. Et rebus nox abstulit atra colores. Vergi.
Aenei. 1. Per illam noctem, apta metaphora possunt intelligi pec-
cata, mentem nostram obducentia suis tenebris: Nescierunt (ait
Propheta Psal. 81. nec intellexerunt, in tenebris ambulat. Et qui
ambulat in tenebris nescit quò vadat. Ioan. 12. calores hic non ha-
bent locum, ut quidam codices habent, repugnante sententia. In. 2.
piacula, peccata, crimina, flagitia: Nunquam tantum nefas, &
tam grande piaculum est in Israël. Iudi. 20. de vxore leuitæ. Distin-
dit in seram commissæ piacula mortem. Virg. in. 6.

Feriâ. 5. ad Laudes.

1 Lux ecce surgit aurea:
Pallens* fatiscat cæcitas,
Quæ nosmet in præcepdiu
Errore traxit denio.

Doct. Han.

2 Hæc

2 Hæc lux serenum conferat,
 Purosque nos præstet sibi:
 Nihil loquamur subdolum,
 Voluamus obscurum nihil.

3 Sic tota decurrat dies,
 Nec lingua mendax, nec manus,
 Oculi * nec peccent lubrici,
 Nec noxa corpus inquinat.

4 Speculator astat desuper,
 Qui nos diebus omnibus,
 Actusque nostros prospicit,
 Aluce prima in vesperum.

5 Deo Patri. *vt supra.*

de- vt con-
 det carmē.
 sic legitur
 in codice
 Prudentij.

Hic hymnus legibus dimetri iambici coercetur. In. 3. v. tertio carmine sede prima, & in. 4. v. primo loco etiā primo anapestus ponitur pro spondeo, quod in huius generis carmine frequenter solet vsuuenire satis venuste, & eleganter. Describitur in eo auvora exortus, mysticè autem applicatur ad aduentum gratiæ in animas nostras post peccatorum tenebras. In. 1. v. in codice Prudentia no, vnde hic hymnus sumptus est, nō est fatiscat. id est hiscat, aperiatur, fatigetur, & deficiat, in fere omnes codices habent, sed facessat, hoc est abeat, discodat. In. 3. v. nomine totius diei, tota nostra presens vita designatur: sic Dominus in Euangeliō. Ioan. 9. Me oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est; veniet nox, quando nemo potest operari. NOXA culpa denotat, vnius ob noxā, & furias Aiācis Oilei. Verg. 1. Aen. cid. In. 4. v. per primā lucē intelligit autor diei exortū, per vespērū extremitatē: omnia enim opera nostra, & diurna & nocturna prospicit Deus omnibus diebus vite nre.

Per lucem igitur primam recte intelliges. initium nostræ vitæ: per
vesperum, finem. Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum.
Psal. 120. Et à custodia matutina vsque ad noctem speret Israël in Do-
mino. Psal. 129. Vide Prudentium in hymno, Nox & tenebra.

Feria. 6. ad noctur. Matu.

17.

- 1 Tu Trinitatis vnitas,
Orbem potenter qui regis,
Attende laudum cantica,
Quæ excubantes psallimus.
- 2 Nam lectulo confurgimus
Noctis quieto tempore:
Vt flagitemus vulnerum.
A te medelam omnium.
- 3 Quò, fraude quicquid dæmonum:
In noctibus deliquimus,
Abstergat illud calitus
Tuæ potestas gloria.
- 4 Nec corpus adsit sordidum:
Nec torpor instet cordium,
Nec criminis contagio
Te pescat ardor spiritus.
- 5 Ob hoc redemptor quæsumus:
Reple tuo nos lumine,
Per quod dierum circulis
Nullis ruamus actibus.

HOC canticum dimetri iambici legibus legitime currit. Tribuitur B. Ambrosio. Inuocatio fit in eo ad Deum, ut nos dimisso lecto, eius laudibus intentos audiat, & exaudiat, & quicquid labis nocte contractum est, abluat clemens, praebeatque antidotum, quo praemuniatur ab instatibus peccatis. In. i. v. Tu Trinitatis vnitas. Quia Deus est vnitrius, ut neque vnitas naturae Trinitati personarum obstet, nec Trinitas personarum vnitati essentiae. In eodem versu. qui refertur ad significationem, scilicet, Deum: nam vnitas Trinitatis, vnus est verus Deus, si est quae, ut in aliquibus codicibus, refertur ad vnitas. In. s. v. totum nostrae vitae tempus significatur.

Feria. 6. ad Laudes.

I 8.

1 Aeterna caeli gloria,
 Beata spes mortalium,
 Celsi tonantis vnice,
 Castaeque proles virginis.

2 Da dexteram surgentibus:
 Exurgat & mens sobria,
 *Flammasque in laudem Dei,
 Grates rependat debitas.

Flammas &

3 Ortus refulget lucifer,
 Sparsumque lucem nunciat:
 Cadit caligo noctium,
 Lux sancta nos illuminet.

4 Manensque nostris sensibus
 Noctem repellat seculi,
 Omni que fine diei.

C 5

Pur-

Purgata seruet pectora.

Quæ sita iam primùm fides

Radicet altis sensibus:

Fœcunda spes congaudeat,

Qua maior extat charitas.

6 Deo Patri. *vt supra.*

Carmon est quale superius: tribuitur B. Ambrosio. Petit vt illustremur diuina luce, quò permaneamus in fide, spe, & charitate. In. 1. v. quatuor filio Dei, ad quem sermo dirigitur, per ordinem attribuuntur. Quod ciuium celestium sit gloria perpetua, atque indeficiens. Quod hominum hic viuentium sit spes vnica, & in quo solum sit sperandum: Quod Dei Patris sit vniogenitus. Deniq; quòd sacrosanctæ Virginis Mariæ sit filius. In. 2. v. aliqui legunt, in laude Dei, sed non adeò rectè, nam collocant trocheum pro spondeo tertio, loco contra carminis legem. Poterat legi flagrās & in laudem Dei. vt carmen suis numeris cōstaret. In. 3. v. rectius legitur ortus quàm natus, vt habent aliqui codices. In. 3. carmine huius versus est spondeus pro iambo secunda sede. In quarti. v. tertio carmine, loco tertio pyrrhichius collocatur pro spondeo, vel iambo. In 5. v. numerus, & ordo trium præcipuarum virtutum, fidei, spei, & charitatis insinuatur, vbi tertio loco charitas ponitur dualius reliquis maior, earumque complementum, atque perfectio. vt B. Paulus ad Corinth. testatur. Nunc autem manent fides, spes, & charitas, tria hæc, maior autem horū charitas: pro maxima nam Latini aliquando comparatiuum usurpant pro superlatiuo, ad Grecorum exemplum: vt apud Catullum in idyllio nuptiali, Hesperè, qui celo lucis incūdior ignis. Et Quintus Curtius libro. 9. Duo maiora omnium nauigia, dixit. Et Greci nonnunquam comparatiuis superlatiuorum vice abutuntur. Hic est aduertendum, quòd quæuis in translatione communi sit horum in Pauli epistola, in hoc hymno carmine 4. 5. v. debet esse. qua. & non quòd. Cum non sit quò referatur.

2. Cor. 13.

Sabbato

Sabbato ad horas nocturnas.

I 9.

- 1 Summæ Deus clementiæ,
Mundi que factor machinæ,
Vnus potentialiter,
Trinus que personaliter.
- 2 Nostros pius cum canticis
Fletus benignè suscipe,
Quò corde puro sordibus,
Te perfruemur largius.
- 3 Lumbos iecur que morbidum
A dure igne congruo:
Accincti vt sint perpetim,
Luxu remoto pessimo.
- 4 Vt * quique horas noctium
Nunc concinendo rumpimus,
Donis beatæ patriæ
Ditemur omnes affatim,
Præsta Pater. vt supra.

Pro quicquid
que.

DImetrum est iambicum orthometrum: quanquam aliquot locis non fit vocalium collisio. Ascribitur Ambrosio. Continet inuocationem ad Deum vt castitatem nobis & corporis & mentis largiatur, quò tandem bonis æternis perfruemur. In. 1. v. potentialiter. idest substantialiter: nam quibus vna est virtus & potentia, illorum eadem est etiam substantia. In. 3. v. Accincti vt sint perpetim. In lumbis dicitur esse voluptatũ carnalium sedes: Sint lumbi vestri præincti. Luca. 12. vnde B. Gregorius ait in Homilia 33. in Euang. Lumbos accingimus cum carnis luxuriam per continentiam

22
tinentiam coarctamus. Iecur, etiam sedes est libidinis, idque
ita esse ū volūt, qui animi partes sua quasque in sede collocatas esse
dicūt: hinc Horatius Ode prima libri. 4. ait. Si torrere iecur queris.
Et Philosophorum deus, ut aiūt, Plato cupiditatem in hepate locat:
Et Horatius præterea epist. ii. lib. 1. ad Lolium & alibi: quanquam
Ode. 13. lib. 1. in iecore locat iram: sed poëtae sunt liberiores. In. 4. v.
quique, pro quicumque, ut sit sensus: Quicumque tempora noctis
abrumpimus, ante illius finem excusso sopore, ut tibi Domine lau-
des dicamus, æternæ gloriæ muneribus abundè locupletemur.

Sabbato ad Laudes.

- 1 Aurora iam spargit polum,
Terræ dies illabitur:
Lucis resultat speculum,
Discedat omne lubricum.
- 2 Phantasma noctis decidat,
Mentis reatus subruat,
Quicquid tenebris horridum
Nox attulit culpæ, cadat.
- 3 Et mane illud vltimum,
Quod præstolamur cernui,
In lucem nobis effluat,
Dum hoc canore concrepat.
- 4 Deo Patri, ut supra.

Legibus dimetri iambici currit, alicubi tamen offendens, ut est
videre. Dicitur esse Ambrosij. Cōtinet exortus diei descriptio-
nem: petitque, ut depulsa nocte peccati, diuina nos lux illuminet.

In. 3. v. Et mane illud vltimū. hoc est dies iudicij in cōsummatione seculi: quare illud mane nō habebit vesperā. Apocal. 21. In eodē versu. Dum hoc canore concrepat. magis germana lectio hæc videtur, quā que habet hæc, ut, hoc, referatur ad mane, hoc sensu: Mane illud vltimum, quod cum humiliare expectamus cedat nobis in æternæ lucis participationē, dum hoc mane, quo hic viuimus, diuinæ laudis modulatione personat.

Carmen est quale illud. Primo dierū,
canitur hora Vespertina die-
bus Dominicis.

21

1 Lucis creator optime,
Lucem dierum proferens,
Primordiis lucis nouæ,
Mundi parans originem.

2 Qui mane iunctum vesperi
Diem vocari præcipis,
Tetrum chaos illabitur,
Audi preces cum fletibus.

3 Ne mens grauata crimine,
Vitæ sit exul munere:
Dum nil perenne cogitat,
Sesēque culpis alligat.

4 Cælorum pulset intinum,
Vitale tollat præmium:
Vitemus omne noxium,

Purgemus omne pessimum.

Præsta Pater. *vt supra.*

C Armen est dimetrum iambicum: habet tamen in quarti versus, primo carmine, sede secūda spondcum, pro iambo. Autor est B. Gregorius. Petit gratiam, qua præmuniamur à peccatis, & optemus æterna. Describitur hic opus primi diei inter sex illos, quibus mūdus sensibilis creatus est: In illo quippe primo die, dixit Deus fiat lux, & facta est lux: & diuisit lucem à tenebris: vocauitque lucem diem, & tenebras noctem, & factū est vespere & mane dies vnus, id est, primus. Per lucis igitur nouæ primordia Deus mundi parauit originem: ab ipsa enim luce inchoauit opus sex dierum. Genes. 1. In. 2. v. vespere. hoc nomen variatur vesper. is. vespere. i. vespere. x. Dicitur etiam vesperum, sed intelligitur tempus: significat extremam diei partem apud autores. In. 4. v. pulset. hoc est, penetret. tollat. id est accipiat, referuntur ad mens. omne pessimum. Laurentius dixisset. pessimum quidq; non tamen omnia restringenda sunt ad regulas Donati: vt ait B. Gregorius ad Leādrum Episcopum. & B. Augustinus ad Alexandrinum Episcopum: habetur dis. 38. can. Indignum.

Feria. 2. ad horas Vespertinas.

22.

Immense cæli conditor,
Qui, * mixta ne confunderent,
Aquæ fluēta diuidens,
Cælum dedisti limitem.
Firmans locū cælestibus,
Simulque terræ riuulis:

Missa.

vt in antiquis
moribus.

Vt

Vt vnda flammæ temperet,
Terræ solum ne dissipent.

3 Infunde nunc piissime
Donum perennis gratiæ:
Fraudis nouæ ne casibus
Nos error atterat vetus.

aliis casibus.

4 Lucem fides inueniat,
Sic luminis iubar ferat,
Vt vana cuncta terreat:
Hanc falsa nulla comprimant.

Superior Hymnus constat dimetro iambico orthometro, cuius auctor B. Ambros. censetur. Alludit ad illud Genesios. 1. Fecit Deus firmamentum, diuisitque aquas, quæ erant sub firmamento, ab his, quæ erant super firmamentum, quod factum fuit die secunda. Laudatur Dei omnipotentia ab huius diei opere: petitque auctor, vt celesti lumine illustremur. In 2. carmine. 1. versus aliqui codices habent confunderent, aliqui, confunderet. Vt illud referatur ad fluentia, hoc ad aquam. In eode versu mixta: quicquid inter corpora non est celum, aut elementum, mixta sunt. In 2. carmine. 4. variat lectio, nam aliqui claudunt metrum verbo singulari. dissipet, ad nominatiuum vnda referentes, alij verbo plurali, iungentes nominatiuo flammæ. sed posterior sensus magis hoc loco quadrare videtur, hoc ordine & intelligentia, vt vnda, id est, aqua, quæ sub firmamento est, temperet flammæ astrorum, ne illæ terram dissipet, & comburant. In 3. v. petitur diuinæ gratiæ munus, ne scilicet antiquus error præteritorum malorum nos opprimat per nouas demonis fraudes. In 4. v. ait, Hæc fides luce diuina resurgens, cuncta vana, & superstitiosa explodat, hanc fidem nulla falsa dogmata, aut hæreticorum figmenta opprimant.

Feria. 3. ad horas Vespertinas.

- 1 Telluris ingens conditor,
 Mundi solum qui eruens,
 Pulsis aquæ molestiis,
 Terram dedisti immobilem.
2. Ut germen aptum proferens,
 Fuluis decora floribus,
 Fœcunda fructu fieret,
 Partumque gratum redderet.
- 3 Mentis perustæ vulnera
 Munda virore gratiæ:
 Ve facta fletu diluat,
 Motusque prauos atterat.
- 4 Iussisque tuis obtemperet,
 Nullis malis approximet:
 Bonis impleri gaudeat,
 Et mortis actum nesciat.
5. Præsta Pater. *vt supra.*

C Armen vt superius orthometrum. Auctor B. Ambrosius. Di-
 cina virtus laudatur in eo ab opere tertij diei creationis et erit
 à qua petit, vt infusione sue gratiæ corda nostra munda a peccatis.
 In. i. v. eruens. id est extrahens: erat enim terra obruta, & aquis
 submersa, quibus in vnum locum congregatis, apparuit arida, id est
 terra germinavitque herbam viventem, & lignum pomiferum, hoc
 est, arborem fructiferam. Nonnulli hoc loco legunt, exuens, pro
 eruens, parum refert, nam idem est. In eodem versu terra dicitur

immo-

immobilis. quoniam in centro mundi suis ponderibus librata est, propriaque gravitate pressa, perpetuò quiescens, atque suo loco fixa. Unde regius Propheta ait: Firmavit orbem terræ, qui non commovebitur. Psal. 95. Et iterum apertius: Qui firmavit terram super aquas. Psal. 135. Et alio loco: Qui fundasti terram super stabilitatē suam, & non inclinabitur in seculum seculi. Psal. 103. in. 2. v. susteret, id est, staret: sensus est, ut ipsa terra multiplici & vario fructu fœcunda, & ferax congruum terrestribus animantibus victū subministraret. In. 3. v. multi codices habet vigoris gratia. tamē quāvis carmen, & sensus constet, nō adeò apte alluditur ad opus tertij diei per metaphoram, quæ ibi intenditur: nā viror gratiæ ad herbam virentem tertio die productam eleganter accommodatur, & respondet: & ad mentem vitiorum æstu perustam, quæ tali virore vegetetur, vernet, & reviviscat: est enim viror ipsa viriditas herbarum, foliorum, aliarumque rerum.

Feria. 4. ad horas Vespertinas.

24.

- 1 Cæli Deus sanctissime,
Qui lucidum centrum poli
Candore pingis igneo,
Augens decoro lumine.
- 2 Quarto die qui flammeam
Solis rotam constituens,
Lunæ ministras ordinem,
Vagosque cursus syderum.
- 3 Ut noctibus, vel lumini
Diremptionis terminum:
Primordiis & mensium

D

Signum

Signum dares notissimum.

- 4 Illumina cor hominum,
Absterge sordes mentium,
Resolue culpæ vinculum,
Euerte moles criminum.
- 5 Præsta Pater. vt supra.

Genes. 1.

Hic hymnus metri iambici leges seruat, nisi quòd, in secundi
versus carmine. 2. tertio loco trochaum habet pro spondeo,
aut iambo. Laudatur in eo Dei prouidentia, & virtus ab opere diei
quarti, in quo sol & luna creata sunt: Fecitque Deus luminaria ma-
gna: luminare maius, vt præffet diei, & luminare minus, vt præ-
esset nocti: & diuiderent lucem ac tenebras. Hic. centrum. nõ ca-
pitur pro puncto in medio celi, à quo omnes lineæ ductæ ad circũ-
ferentiam sunt æquales, sed pro quarti celi spacio & orbe: nec po-
lus. accipitur pro celi cardine, vt. Astronomi, & Philosophi, sed pro
ipso celo per figuram synecdochén. In. 2. v. aliqui legunt Lunæ mi-
nistras ordini, vagos recursus syderum. alij. Lunæ mini-
strâs ordinem, vagosq; cursus syderum. In. 3. v. legendum
est diremptionis à verbo dirimo, separo, atque diuido. Luna crea-
ta est, vt præberet finẽ suæ metam distinctionis noctis & diei, quia
nocte luna lucet, non die. Producta est etiam, vt daret signũ in itis
mensium: nam in vniuscuiusque mensis lunaris exordio luna reno-
uatur, lumenque suum redintegrat. Hinc apud Græcos exordium
mensis appellatur neomenia, id est, noua luna, siue nouilunium: Buc-
cinatæ in neomenia, id est, ipsis calendis. Psal. 80.

Feria

Feria. 5. ad horas Vespertinas.

25.

- 1 Magnæ Deus potentia,
 Qui ex aquis ortum genus
 Partim remittis gurgiti,
 Partim leuas in aëra.
- 2 Demersa lymphis imprimens,
 Subuecta cælis * irrigans
 Ut stirpe vna prodita
 Diuersa rapiant loca.
- 3 Largire cunctis seruulis,
 Quos mundat vnda sanguinis,
 Nescire lapsus criminum,
 Nec ferre mortis tædium.
- 4 Ut culpa nullum deprimat,
 Nullum leuet iactantia,
 Elisa mens ne concidat,
 Elata mens ne corruat.
- 5 Præsta Parter. vt supra.

Vel irrogat

CArmen est dimetrum iambicum legitime mensuratum, relicta collisione vocalium, qui poetis aliquando permittitur, nisi quod in. 4. carmine. 2. versus est pyrrichius in. 2. loco pro iambo. Laudat diuinam Dei omnipotentiam ab opere diei quinti, petitque ne deprimamur aduersis, nec extollamur prosperis, sumpta metaphora à piscibus aqua obrutis, & auibus in aerem subuectis. In. 1. v. describitur opus diei quinti, in quo produxit Deus aquatilia, & volatilia, pisces, inquam, & aues, vt habetur Genes. 1. Dixit etiam

Deus: Producant aquæ reptile animæ uiuentis, & volatile super terram. In. 2. v. imprimens, idest submergens: est enim imprimere, premendo intus mittere. Eodem. v. calorum nomine aër intelligitur, in quo aues versantur: Volucres celi, & pisces maris. Et volucres celi comederunt illud, in Euangelio. In eodem. v. irrigans, alij codices habent, irrogans, idest imponens. Horatius. 1. Sermo. Satyra. 4. Adsit regula peccatis, quæ pœnas irroget æquas. Ibidem. vt stirpe vna prodita diu rap. loc. nã ex aqua producta vtraque aquatilia & volatilia diuersa sortita sunt habitationis suæ loca, pisces aquam, aues aërem. In. 3. v. Quos mun. vn. san. Sanctum baptismi sacramentum designatur, quod in aqua, tanquam materia propria ministratur, & in pretioso sanguine Christi consecratum est, efficaciamque habet, in cuius rei argumentum ex latere Christi profluxit sanguis & aqua in remissionem peccatorum nostrorum. Vnde B. Ioan. hoc ostendens mysterium, ait: Hic est qui venit per aquam & sanguinem Iesus Christus, nã in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Per mortis rædium mors secunda & æterna est intelligenda, cuius molestiam à nobis auferri petimus: nam mortem corporis natura effugere non possumus, cum sit statutum omnibus hominibus semel mori. In. 4. v. alludentes ad piscium & auium conditionem, petimus à Deo vt concedatur nobis, ne vllum culpa grauis ad ima degrauet, sicut pisces demerguntur aquis: nullum rursus iactantia, & animi elatio sustollat ad alta, more auium per inane volantium.

Feria. 6. ad horas Vespertinas.

26.

1 Plasmator hominis Deus,
Qui cuncta solus ordinans,
Humum iubet producere
Reptantis, & feræ genus.

2 Qui

Psal. 8.
Luc. 9.

Ioan. 19.

1. Ioan. 5.

Hebræ. 9.

2 Qui magnā rerum corpora
 Dictu iuuentis viuida,
 Ut seruiant per ordinem,
 Subdens dedisti homini.

3 Repelle à seruis tuis
 Quicquid per immunditiam
 Aut moribus se suggerit,
 Aut actibus sese inserit.

4 Da gaudiorum præmia,
 Da gratiarum munera,
 Dissolue litis vincula,
 Astringe pacis fœdera.

5 Præsta Pater. vt supra.

C Armen est dimet. iam. sed habet in primi. v. cærm. i. loco se-
 cundo pyrrichium pro ianibo. Tribuitur Ambrosio. Commē-
 dat diuinam virtutem ab opere diei sexti, in quo Deus produxit iu- Genes. 1.
 menta, & bestias terræ, atque reptilia, hominemque ad imaginem,
 & similitudinem suam formauit, cui subiecit pisces maris, & om-
 nes animantes terræ. Petit, vt quicquid est immundum à nobis re-
 pellat, vt placidam concedat pacem, & æternæ vitæ dona. In. 2. v.
 dictu. id est verbo, ablatiuus est quartæ inflexionis, à dico. is. dicere
 enim Dei, iubere est, & simul facere: quemadmodum dicit: Ipse di- Psal. 143.
 xit, & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt. In. 3. v. mores,
 modum, rationemque viuēdi signant, & vitæ institutum: inde pro-
 bos & malos mores dicimus. actus sunt operationes ipse, quas fa-
 cimus, & secūdu quas, aut bonis moribus, aut malis imbuti sumus,
 itaque petimus, vt quicquid impurum aut vitæ nostræ instituto, ac
 ordini se ingerit, aut operibus nostris interuenit, à nobis repellat.
 In. 4. v. quatuor optæda à Deo postulamus: primum, vt celestiu gau-
 diorū post hanc vitam det nobis præmia: alterum, vt in præsentī vi-

ta largiatur nobis suarum gratiarum dona: tertium, vt extinguat
inter nos rixarum, & contentionum occasiones & incendia: Quia
non est in commotione Dominus. Et Deus noster nō est dissensionis
Deus, sed pacis: quartū, vt placido fœdere pacis nos omnes obstrin-
gat, vt Deus ipse, qui vera est pax, & Deus pacis, quietam in nobis
habeat mansionem.

Regum. 19.
Corint. 14.

Sabbato ad horas Vespertinas.

27.

- 1 O lux beata Trinitas
Et principalis vnitas,
Iam sol recedit igneus,
Infunde lūmen cordibus.
- 2 Te manè laudum carmine,
Te deprecemur vesperi,
Te nostra supplex gloria
Per cuncta laudet secula.
- 3 Deo Patri. vt supra.

DImetrum est iambi. autor B. Grego. Petit à Deo, vt diuino lu-
mine illustremur: quò ipsum perpetuo laudare possimus. In
1. v. Et principalis vnitas. ipsius Dei indiuidua vnitas dicitur
principalis, quoniam omnis vnitatis in rebus est exordium, & fons,
à qua quicquid in mundo est vnum, suam habet vnitatem: ita Deus
ipse dicitur principalis veritas, bonitas, virtus, lux, &c. consimilia.
In. 2. v. vesperi. aduerbium est quemadmodum manè, significatq;
vesperinum tempus. supplex gloria laudem significat, qua Deū
glorificamus, & extollimus, vt in illo celebratissimo versu ecclesia-
stico, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.

Ad

Ad Completorium.

28.

1 Telucis ante terminum

Rerum creator poscimus,

Ut solita clementia

Sis præful ad custodiam.

2 Procul recedant somnia

Et noctium phantasmata,

Hostemque nostrum comprime,

Ne polluantur corpora.

3 Præsta Pater omnipotens

Per Iesum Christum Dominum,

Qui tecum in perpetuum

Regnat cum sancto Spiritu.

Dimetro est iambicum orthometrum in duobus primis versibus, nam in .3. cacometrum omnino. At in .3. car. pri. v. ponitur trocheus pro spondeo vel iambo. In .1. v. idem est. ad custodiam, & ac custodia, capiturq; ætine. In eodẽ. v. præful. apud antiquos erat primus inter Salios Martis sacerdotes, à præfilio. is. quod est ante salio, nunc dicitur, qui alius ad tutamentum, & præfidium præest, ut cuiq; suus Angelus bonus præful, ac præses est, cuius custodia, & directioni inuigilat. Matth. 18. Angeli eorum semper vident faciem Patris, & Act. 12. in. 2. v. phantasma. vocabulum est Græcum significat imaginem animo apparentem sine rei existẽtia, qualia dormientibus atq; somniatibus occurrunt. Orandũ præterea à nobis est, ut à pollutione nocturna liberemur, quæ aliquãdo hostis nostri suggestioni accidere solet, reddidq; aliquãdo hominẽ minus aptũ ad sanctæ Eucharistiæ celebrandum mysterium,

ob tanti Sacramenti reuerentiam, cuius rei & in lege veteri typum habemus: Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra, & non reuertetur, priusquam ad vesperam lauetur aqua, & post solis occasum regredietur in castra. Cosulius itaq; erit, vnus saltem diei spatium, qui pollutione nocturna coinquinatus fuerit, ab augustissimo altaris sacrificio abstinere, vel tanti sacramenti reuerentia, vel corporali sceditate, vel vtroque potius ex congruo etiam si non necessario, nisi aliquid obstitit, quod potest vsuuenire. Hic hymnus tribuitur B. Ambrosio.

In Aduetu Dñi, ad Vesper. horas.

29.

1 Conditor almæ siderum
 Aeterna lux credentium,
 Christe redemptor omnium,
 Exaudi preces supplicum.

2 Qui condolens interitu
 Mortis perire seculum,
 Saluasti mundum languidum,
 Donans reis remedium.

3 Vergente mundi vespere,
 Vti sponsus de thalamo
 Egressus honestissima
 Virginis matris clausula.

4 Cuius forti potentia
 Genu * flectuntur omnia
 Cælestia, terrestria,
 Nutu fatentur subdita.

Te deprecamur Hagie
 Venture iudex seculi,
 Conferua nos in tempore
 Hostis à telo perfidi.

6 Laus, honor, virtus, gloria
 Deo Patri, & Filio
 Sancto simul Paráclito
 In seculorum secula, Amen.

C Armen est dimetrum iambicum cacometrum, aliquibus in locis, ut inspicienti patebit. Tribuitur B. Ambrosio. Commendatur in eo Christi filij Dei benignitas, quod ad nos redimendos in primo aduentu de sacrosancta Virgine nasci dignatus est. Rogaturque, ut in secundo aduentu suo nos ab hoste antiquo, & protegat, & tueatur, ne ipsius percutiamur telo. In. 3. v. vergēte mun. ve. hoc est appropinquante fine mundi, nam expletis iam quinque mundi ætatibus, in sexta, qua vsque ab consummatione seculi extendetur, Christus suscepta carnis humanitate venit. Vnde à prophetis nouissimis diebus venisse dicitur: Et erit in nouissimis diebus preparatus mons, domus Domini, id est, tempore gratie predestinatus à Deo agnus occisus ab origine mundi. Quem quasi lapidem vitæ Daniel abscissum de monte sine manibus, & creuit in montem magnū. Et Ioā. 1. sua epistola ait: Filioli nouissima hora est. Et Apostolus prætereā, inquit: Scripta sunt hæc ad correctionem nostram, in quos fines seculorum deuenierunt. In eodem versu, vti sponsus de th. vidēdus Regius propheta. In uero uirgineo nuptie facta sunt inter naturam diuinam, & humanam, quando in unum suppositum, spiritu sancto operante, diuinitas & humanitas pariter sunt unitæ, gressus est tanquam sponsus, nouis vestibus indutus, nouo habitu factus homo, in quo sibi Ecclesiam copulauit. In. 4. v. sub caelestibus, & terrestribus, etiam inferna comprehenditur. In terra enim di-

Eia. 27.

Danic. 22

1. Ioan. 2.
1. Cor. 10.

Psal. 18.

cuntur esse inferi. Descendant in infernū viuentes. Psal. 54. Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, caelestium, terrestriū, & infernorum. Paul. ad Phil. 2. Atqui caelestia & terrestria ei genu flectūt in signum cultus & reuerentia, amore filiali & obsequioso: inferna verò, in signum subiectionis, superbia illorum semper crescente. Psal. 73. Nomē. genu in accusatiuo est per synecochem, vel eclipsis in articū, à verbo flectuntur pendens. In. 5. v. Hagie. dictio est Græca, idem significat quod sancte, scribenda per aspirationē. Nonnulli codices adiungunt hic quatuor carmina. Occasum sol custodiens, Luna pallorem retinens, Candor in astris re lucens, Certos obseruat limites.

In Aduentu Domini ad
noct. Mat.

30.

- 1 Verbum supernum prodiens,
A Patre olim exiens,
Qui natus orbi subuenis,
Cursu decliui temporis.
- 2 Illumina nunc tempora,
Tuoque amore concrema,
Audito vt præconio
Sint pulsa tandem lubrica.
- 3 Iudexque cū post aderis
Rimari facta pectoris,
Reddens vicem pro abditis,
Iustis que regnum pro bonis.
- 4 Non demum arctemur malis,

Pro

Pro qualitate criminis,
Sed cum beatis compotes
Simus, perennes, calibes.

5 Laus, honor. *ut supra.*

CArmen est dimetrum iambicum, in quo non habetur vocalium concursus ratio, claudicat præterea contra legem carminis, nam alicubi habet spondeum pro iambo in secundo loco, & trocheum in tertio. Ascribitur B. Gregorio. Meminit utriusque aduentus, rogatque, ut sicut in primo aduentu nos visitauit per suam incarnationem, sic in secundo benigniter nos saluos faciat. In. 1. v. verbū supernum, id est caeleste, immo supercaeleste, non seculare, aut temporale, quale est illud propheticum: In æternum Domine verbum tuum permanet in celo. Psal. 118. exiens, per carnem assumptam, manens tamen apud Patrem: Exiui à Patre, veni in mundum. Ioã. 13. & 16. decliue, est quod deorsum tendit, declinatque ad ima, & quasi vergens ad finem, quia transactis quinque ætatibus, Christus ætate sexta venit, per natiuitatem secundum carnem. In. 2. v. audito, ut præconio, petimus, ut cum auditum fuerit à nobis prophetarum, & Euangelij de aduentu filij Dei præconium, propellantur à nobis per fidem, & bona opera peccata. In. 3. v. aderis rimari facta. ellenismus est, nam Græci carēt supinis & gerundiis, utunturque pro illis in finitiuis. In. 4. v. alij legunt perenne, alij perenniter: si perenne. legeretur, nihil esset, quod offenderet aures, sed si separentur adiectiua, nihil est durum, meo iudicio, additis distinctionibus.

In Aduentu ad Laudes Matut.

31.

*Vox clara ecce intonat,
Obscura quæque increpat,

Vox ecce
clara intonat.

Pellan-

Pellantur eminus somnia,
Ab * æthere Christus prômiciât.

Æthere.
Æthra.

2 Mens iam resurgat torpida,
Quæ sorde extat faucia,
Sydus refulget iam nouum,
Vt tollat omne noxium.

3 Esursum agnus mittitur,
Laxare gratis debitum,
Omnes pro indulgentia
Vocem demus cum lachrymis.

4 Secundo vt cum fulserit,
Mundumque horror cinxerit,
Non pro reatu puniat,
Sed nos pius tunc protegat.

5 Laus, honor. vt supra.

Carmen est quale superius, parum elaboratum, Argumenti
idem cum superioribus. In .i. v. sensus est: Christus e celo re-
fulgens per aduentum in carnem, nunc in terris emicat, tanquã no-
uum & salutare sydus in tenebris exortu. Possumus etiam per vo-
cem claram in tonantem, intelligere Christi preconem, Beatu Ioan-
nẽ Baptistam, de quo vaticinatus est Esaias. c. 40. Vox clamantis in
deserto, parate viam Domini, rectas facite in solitudine semitas Dei
nostri. In eodẽ. v. Ab æthere. legendum videtur ab æthra, vel
æthre. ex ratione carminis, ne superfluat, præsertim cū æther, &
æthra pro eodem vsurpentur apud poetas. In eodem versu, Pellan-
tur eminus somnia. hypercatalecticum est carmen, nam abun-
dat vna syllaba, quia in secundo loco pro iambo est amphibrachus.
Poterat sic legi. procul fugeretur somnia: seruata carminis lege,
& sententia: nam idem significat, eminus, quod procul.

In

In Natiuitate Domini.

32.

*Pro Hymnis et ordine 2*1 **Christe redemptor omnium,**

Ex Patre Patris vnice,

Solutus ante principium,

Natus ineffabiliter.

2 **Tu lumen, tu splendor Patris,**

Tu spes perennis omnium,

Intende, quas fundunt preces

Tui per orbem famuli.

Colof. 1.

3 **Memento salutis autor,**

Quod nostri quondam corporis

Ex illibata Virgine

Nascendo, formam sumpseris.

4 **Sic præsens testatur dies,**

Currens per anni circulum,

Quod solus à sede Patris

Mundi salus aduenis.

5 **Hunc cælum, terra, hunc mare,**

Hunc omne, quod in eis est,

Autorem aduentus tui

Laudans exultat cantico.

6 **Nos quoque qui sancto tuo**

Redempti sanguine sumus,

Ob diem natalis tui

Hymnum nouum concinimus.

Continens
pro continens
to.

Gloria tibi Domine,
 Qui natus es de Virgine,
 Cum Patre, & sancto Spiritu,
 In sempiterna secula. Amen.

D Imetrum iambicum, exlex tamen. Tribuitur B. Ambrosio.
 Gratias agit Deo, quod cū sit Dei Patris unigenitus ante se-
 cula, de Virgine dignatus est nasci pro nobis in tēpore. In. 1. v. So-
 lus an. prin. nam antequam mundus existeret, aliud nihil genitū
 erat, unde Propheta. Ante luciferū genui te, ait Pater Filio. Psal.
 109. ineffabiliter. Generationem eius quis enarrabit? Esai. 53. In
 4. v. solus. quia solus Filius per incarnationem, humanam sumpsit
 naturam, non Pater, nec Spiritus sanctus, licet vterque ad illud my-
 sterium cooperatus fuerit. In. 5. v. hunc. scilicet diem. Hunc in spi-
 ritu prævidens Propheta ait Psal. 95. Latentur cali, & exultet ter-
 ra, commoueat mare, & plenitudo eius, gaudebunt campi, &
 omnia quæ in eis sunt, quia Dominus venit.

In Natiuitate Domini, ad Laudes.

- 33.
- 1 A solis ortus cardine,
 Ad vsque terræ limitem,
 Christum canamus principem,
 Natum Maria Virgine.
- 2 Beatus autor seculi,
 Seruile corpus induit,
 Vt carne carnem liberans,
 Ne perderet, quos condidit.
- 3 Castæ parentis viscera
 Cælestis intrat gratia,

Venter puellæ vaiulat
Secreta, quæ non nouerat.

4 Domus pudici pectoris
Templum repente fit Dei:
Intacta nesciens virum,
Verbo concepit filium.

5 Enixa est puerpera,
Quem Gabriel prædixerat,
Quem matris aluo gestiens,
Clausus Ioannes senserat.

6 Fœno iacere pertulit,
Præsepe non abhorruit,
Paruoque lacte pastus est,
Per quem nec ales esurit,

7 Gaudet chorus caelestium,
Et Angeli canunt Deo,
Palamque fit pastoribus
Pastor creator omnium.

Hic hymnus dimiter est iambicus, constans suis legibus, quem Sedulius per ordinem literarum Alphabeti composuit per tria & viginti tetraſticha, quæquam hic sunt septem tantum. Primus itaque versus habet. A. secundus. B. tertius. C. & sic deinceps vsque ad. G. In hoc genere scribendi iusserunt instrumenti veteris auctores, nam Dauid hæc serie composuit Psalmum. 118. duobus & viginti octonariis diuisum, iuxta numerum literarum Hebraicarum, quæ sunt viginti duæ, quarum quælibet continet versus. 8. ab eadem litera in Hebræo incipientes, quod Latinus interpretes seruare non potuit: Et Salomon librum Prouerbiorum, & Hieremias Threnor. In. i. v. cardo, ipsius exortus solaris. &

plaga cæli orientalis est, unde sol oritur, limes autem siue stremitas
 terræ, regio est occidua. Hortatur itaq; nos hic versus, ut ubiq; Deū
 laudemus, ab oriente, scilicet, usq; ad occasum solis, iuxta illud psal
 mographi. Psal. 112. A solis ortu usque ad occasum laudabile nomē
 Domini. In eodem versu penultima Mariæ est longa, sed non est
 quod autorem negligentia incusemus, secutus est enim vulgatum,
 & communem grammaticorum usum producentium eam, quibus
 potius iam accedendum est, quam antiquis, licet probatis, quando
 de hac intemerata Virgine erit sermo. In. 2. v. Seruile cor. in hoc
 est corpus humanum, eo quod natura humana secundum se est ser
 uia, & subiecta Deo. Allusit autor ad illud Apostoli ad Philip. 2.
 Qui cum in forma Dei esset, non rapinā arbitratus est, se esse aqua
 lem Deo, sed humiliavit semetipsum formam serui accipiens, & ha
 bitu inuentus ut homo. In. 6. v. Per quem nec ales esurit. quā
 quam ipse paruo lacte est nutritus secundum humanitatem, per eū
 tamen secundum diuinitatem nec ales esurit: nā Psalmista ait: Qui
 dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eū.
 Psalm. 108. Psal. 146. Et rursus: Omnia ab illo spectant, ut det illis escam in tē
 pore. De hac re videndus B. Lucas. c. 1. & 2.

In festo Sanctorum Innocentium ad Vesperas.

34.

- 1 Audit tyrannus anxius
 Adesse regum principem,
 Qui nomen Israël regat,
 Teneatque Dauid regiam.
- 2 Exclamat amens nuncio,
 Successor instat, pellimur,
 Satelles i, ferrum rape,

Per.

Perfunde cunas sanguine.

3

Quid proficit tantum nefas?

Quid crimen Herodemi iuuat?

Vnus tot inter funera

Impunè Christus tollitur.

4

Gloria tibi, vt supra.

Carmen est quale superius; orthometrum, Prudentius autor, qui inter cæteras suas odas suauissimum hymnum composuit de Epiphania Domini, cuius initium est: Quicunque Christum queritis: ex quo hi tres versus excerpti sunt. Incusat in eo. impium Herodem, qui Christum voluit occidere, vt habetur Matth. 2. c. In. 1. v. Isrl. id est populū Iudaicum, nam sic ait Micheas, c. 5. Ex te mihi egredietur, qui sic dominator in Israel. In. 2. v. nuncio. hoc est Magrum denūciatione, quod illis diebus natus esset Rex Iudeorū, Matth. 2. nuncius, & nuncium. ij. In. 3. v. Quid prof. tan. nef. nā inter inundationes sacri Innocentiū sanguinis, Christus solus eua- sic liber, Angelico monitu submotus in Ægyptum.

In festo Sanctorum Innocentium ad Laudes.

35.

1

Saluete flores martyrum,

Quos lucis in ipso limine

Christi infecutor substulit,

Ceu turbo nascentes rosas.

2

Vos prima Christi victima,

Grex immolatorum tener,

Aram ante ipsam simplices

E

Palma,

Palma, & coronis luditis.

3 Gloria tibi. *vt supra.*

D *Esumptum est ab illo Prudentij: Quicumque Christum queritis. Matth. 2. In. 1. v. flores martyrum. id est primitie. in lumine lucis. id est in introitu vite, quos insecutor. Herodes tanquam turbo, ventus violentus, & repestas decussit, vel tollere solet rosas, primū nascentes. In. 2. v. palma & coronis luditis. palma arbor in manibus, & corona capiti imposita insignia sunt. olim victoribus dari solita. Vnde B. Ioan. in Apocal. c. 7. vidit Sanctos celestis ciuitatis incolas & coronis adornatos, & palmas gestantes in manibus. Quoniam igitur Sancti Innocentes tyranni victores fuerunt, & mūdo triumphato cursum huius vite consummarunt: palma, & coronis insigniti hic describuntur. Appositeq; vsus est autor verbo luditis. infantilis enim ætas ludis solet occupari, & illis gaudere.*

In Epiphania, ad Vesperas.

36.

1 Hostis Herodes impie
Christum venire quid times?

Non eripit mortalia,
Qui regna dat caelestia.

2 Ibant Magi, quam viderant,
Stellam sequentes prætiam,
Lumen requirunt lumine,
Deum fatentur munere.

3 Lauácra puri gurgitis
Caelestis agnus attigit,
Peccata, quæ non detulit,

Nos abluendo sustulit.

4 Nouum genus potentia,
Aqua rubescunt hydria,
Vinumque iussa fundere,
Mutauit vnda originem.

5 Gloria tibi Domine,
Qui apparuisti hodie,
Cum Patre & sancto Spiritu,
In sempiterna secula. Amen.

Pars est illius cantici Sedulij, quod incipit: *A solis ortus cardine*, per ordinem alphabetarium continens tetrastica ab *H. l. i. t. e. r. a* vsque ad *N. i. n. t. e. r. m. i. s. s. i. s. K. & M. l. i. t. e. r. i. s.*, quoniam neuter illorum versuum mysteria Epiphaniae Domini complectitur, & ideo vsus Ecclesiasticus illos missos fecit. Canitur in festo apparitionis Domini, hoc enim sonat epiphania, quia hoc die Saluator noster apparuit. In .1. v. 1. c. trocheus ponitur primo loco, & spondeus secundo, quod vix in hoc genere carminis admittitur. Tria sacramenta declarantur in hoc hymno, stelle apparitio, Christi baptizatio, & aque in vinum conuersio. Quae tria mysteria eodem die sunt peracta, quo a tribus Magis adoratus est, diuersis tamen annis, & interiecto longi temporis curriculo. In eo versu lege venire, non venisse, ratione carminis. Sensus est, non venit, ut auferat tibi regnum temporale, ut suspicaris, & formidas, cum ipse caelestia, & aeterna regna suis largiatur. In .2. versu, Magi, hoc loco non sunt, qui magicis vanitatibus sunt dediti, sed qui sapientia pollent, & bonarum scientiarum studio sunt addicti: est dictio Persica, qua apud eos sapiens significatur, sic enim Persae magos vocant, quos Graeci Philosophos, Latini sapientes, Galli druidas, Aegyptij prophetas, sine sacerdotes, Indi gymnosophistas, Assyrij Chaldaeos. In .2. v. lumen, id est Christum, qui est lumen ad reuelationem gentium, Luca. 2. lumine, id est stellae

claritate Magis apparente. Matth. 2. in. 3. v. detulit. perpetravit,
commisit. hydriæ. In. 4. v. continens pro contento, hydria vas est
aquarium, vnde nomē sortitur, nam hydor Græce aquam significat.
originem. naturam, nam quæ priuserat aqua, potestate diuina, &
contra naturam, in vnum est mutata. Vltimus versus nō est Sedu-
lij, sed ab Ecclesia pro more adiectus ad gratias Deo agendas pro of-
ficio huic celebritati proprio.

In Epiphania ad Laudes.

37.

- 1 O sola magnarum urbium
Maior Bethlehem, cui contigit
Ducem salutis cælitus.
Incorporatum gignere.
- 2 Quem stella, quæ solis rotam
Vincit decore, ac lumine,
Venisse terris nunciat,
Cum carne terrestri Deum.
- 3 Viderunt postquam illum Magi,
Eoa promunt munera,
Stratiq̄ue votis offerunt
Tus, myrrham, & aurum regium.
- 4 Regem, Deumq̄ue annunciant
Thesaurus & fragrans odor
Thuris Sabæi, ac myrrheus.
Puluis sepulchrum prædocet.

Hic hymnus carptim decerptus est ab illo prudenti, cuius iam
meminimus, cuius initium est: Qui unque Christum queri-
tus. Cum mendatur Bethlehem, in qua natus est Christus, quæ com-

parata vrbibus Iuda: ubi sunt multa hominum millia, paruulus est vicus, dignitate tamē principis, quibus nascitur, maxima est omnium ciuitatum ciuitas. Matth. 2. Et tu Bethlehem terra Iuda nequaquam minima es in principibus Iuda: quod oraculum sumptū est ex Michæ. cap. 5. In textu Prudētiano. Bethlē. est per syneresin, vt in cui. & huic. si legatur Bethlehem, erit in secundo loco amphimacer, aut anapestus pes. Magnarum vrbium maior. id est maxima, vt sit comparatiuum pro superlatiuo. incorporatū celitus. id est humanatum à Spiritu sancto, vt dicunt Greci. in. 3. v. Eoa. id est orientalia, nam Magi ab oriente venerūt Hierosolymam. Matth. 2. c. 2. Ecce Magi ab oriente accesserunt. in eos. prima est indifferens. thus, myrrham, & aurum regium. triplici rerū genere nouum sacrificium offerentes, iamque veluti per Aenigma Trinitatem illam ineffabilem. profitentes, Patris, Filij, & Spiritus sancti, simulque in vno homine diuinitatem, humanitatem, mortalitatemque agnoscētes: nam thus significabat eius diuinitatem, quia in thure fit Deo sacrificium: myrrha, quod mortalis esset, siquidē myrrha condiuntur corpora humana: aurum regem notabat, quoniam aurum regibus solet solui in tributum. Natus est mortalis, sacrificauit in cruce, vicit. resurgens, regnat in calis.

In Quadragesima ad Vesperas.

38.

I. Audibene conditor
 Nostras preces cum fletibus,
 In hoc sacro ieiunio
 Eufas quadragenario.

- 2 Scrutator alme cordium,
 Infirma tu scis virium,
 Ad te reuersis exhibe
 Remissionis gratiam.
- 3 Multum quidem peccauimus,
 Sed parce confitentibus,
 Ad laudem tui nominis
 Confer medelam languidis.
- 4 Sic corpus extra conteri
 Dona per abstinentiam,
 Ieiunet vt mens sobria
 A labe prorsus criminum.
- 5 Præsta beata Trinitas,
 Concede simplex vnitas,
 Vt fructuosa sint tuis
 Ieiuniorum munera. Amen.

Hic hymnus dimetro iambico currit, tribuitur B. Ambrosio, in quo tota Trinitas inuocatur, quæ verè est vnus Deus, vnus conditor, vnus vniuersorum rector. Petit vt cum corporali ieiunio abstinenti etiam à peccatis gratiam largiatur. In. 1. v. benignè potest esse nomē & aduerbium, & sensu, & carminis lege. Nostras preces cum fletibus. Exaudi orationem meam Domine, auribus percipe lachrymas meas. Psal. 38. quadragenarius. ad annos solet referri, hic verò ad dies applicatur. Moyses quadraginta dies bis ieiunauit. Exodi. 24. & 34. Helias etiam ieiunauit quadraginta dies. 3. Reg. 19. Christus etiam ieiunauit quadraginta dies, & quadraginta noctes. Matth. 4. In. 2. v. Scrutator cordiū. at ille, qui scrutatur corda, nouit quis sit sensus, & spiritus quid desideret. ad Roma. 8. Et Hierem. 17. Ego Dominus scrutans corda. Et Psalm. 7.

Scrutās corda; & renes Deus. Infirma tu scis viriū. Vnde Psal. Psal. 50.
 In peccatis conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.
 Et rursus: Miserere mei Dñe, quoniam infirmus sum. Psal. 6. in. 3.
 V. throchæus est pro iambo secundo loco. carmine secundo. In. 4. V.
 Ieiunet vt mens sobria. Quomodo est ieiunandū docet Esaias.
 40. Solue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes. &
 reliqua. 3. V. sic legunt nonnulli. Multum quidē peccauimus,
 Pœnasque cōparauimus, Sed cuncta qui solus potes,
 Confer medelam languidis.

Dominica prima in Quadragesima, ad Matutinum.

39.

- 1 Ex more docti mystico,
Seruemus hoc ieiunium,
Deno dierum circulo,
Ducto quater notissimo.
- 2 Lex, & prophetæ primitus
Hoc prætulerunt, postmodum
Christus sacrauit, omnium
Rex, atque factor temporum.
- 3 Utamur ergo parcius
Verbis, cibis, & potibus,
Somno, iocis, & arctius
Perstemus in custodia.
- 4 Vitemus autem pessima,
Quæ subruunt mentes vagas,

- Nullumque demus callidi
 Hostis locum tyrannidi
 5 Dicamus omnes cernui,
 Clamemus atque singuli,
 Ploremus ante iudicem,
 Flectamus iram vindicem.
 6 Nostris malis offendimus
 Tuam Deus clementiam,
 Effunde nobis desuper
 Remissor indulgentiam.
 7 Memento quòd sumus tui,
 Licet caduci plasmatis, *imago formalis ead*
 Ne des honorem nominis *Luho*
 Tui, precamur, alteri.
 8 Laxa malum, quod fecimus,
 Auge bonum, quod poscimus,
 Placere quò tandem tibi
 Possimus hîc, & perpetim.
 9 Præsta Beata Trini. *vt supra.*

C Armen est quale superius, suis legibus coarctatum. Tribuitur B. Ambrosio. Comendatur in eo quadragesimale ieiunium, per mysticum quadragenarium numerum obseruari institutum, quod & veteres testamenti patres obseruarunt, & ipse Christus suo ieiunio consecrauit: ideo nos admonemur, vt idem studiosè obseruemus per victus parsimoniam, & peccatorum deuitationem, orationesq; supplices. In. i. v. Deno die. cir. Numerus quadragesimus in sacris scripturis perfectionis vite est index, quòd denarius decalogi legem, quaternarius euangelij obseruationem insinuat: quæ duo

suos

suos cultores ad summam perfectionem euehunt: & ideo quadragenarius dierum numerus ieiunio seruando est assignatus. De 2. Versu in superiori hymno dictum est, De ieiunio, inquam, Moyses, & Helie, & Christi, illi duo in figura precesserunt, Christus sanctificauit. In. 4. v. Subruunt, summergūt, & opprimunt. In. 7. v. plasmā est opus folinum, imago formata ex argilla, aut luto, quoniam Deus formauit hominem ex luto, siue limo terre, dicitur plasmā Dei. Genes. 2. Et Esaias. 64. Et nunc Domine pater noster es tu, nos uero lutum, & fictar noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.

Ad Laud. in Domi. prim. Quadrag.

4°.

1. **Iam** Chiste foliustitiæ

Mentis * diescant tenebræ,

Recedant.

Virtutum vt lux redeat,

Terris diem cum reparas.

2. **Dan** tempus acceptabile,

Et pœnitens cor tribue,

Conuertat vt benignitas,

Quos longa suffert pietas.

3. **Quiddam** que pœnitentiæ

Da ferre quanuis * grauium,

Grandiura.

Maiore tuo munere,

Quo demptio fit criminum.

4. **Dies** venit, dies tua,

In qua reflorent omnia,

Latemur in hac, vt tuæ

E s

Per

Per hanc reducti gratiæ.

Te rerum vniuersitas,

Clemens adoret Trinitas,

Vt nos noui per veniam

Novum canamus canticum.

Dimetro est iambicum, non tamen eius leges omnino seruat; nam præcipue in tertia sede trocheum admittit. Tribuitur B. Ambrosio. Oratur in eo Deus, ut quoniam nunc est tempus acceptabile, id est, placabile, quo Deus non aduersatur peccatorem ex animo resipiscentem, iuxta illud Esaie. 49. In tempore acceptabili exaudiui te. dies inquam salutis, gratiam nobis concedat, salutarem pro peccatis nostris pœnitentiam agendi. In. 1. v. diescant. id est diuino lumine illustrentur, nam diescere est lucefcere, & diem terris reddi. Alij codices habent, recedat, eadem est sententia. In. 2. v. pietas. est cultus Deo debitus, & obseruantia, & veneratio, quæ à filiis est exhibenda parentibus. Plutarchus ait in Camillo, pietatem esse mediam inter contemptum numinum: & superstitionem. Cùm verò pietas Deo attribuitur ad homines, summitur pro benignitate, & clementia, & misericordia, ut hoc loco. Orat enim Ecclesia, ut quoniam longanimitas Dei nos longo tempore sustinet, nostram conuersionem expectans, ipsa nos ad pœnitentiam adducat. Vbi maxime est aduertendū in hoc versu, quòd duo postrema carmina aliter atque aliter leguntur: nam in Lyrano codice, & Antoniano sic leguntur. Ne nos noxios trāseat. Hoc, quòd benignè prorogas. In Clieſſouiano autem sic. Ne nos vacuos trāseat. Hoc, quòd benignè prorogas. Quæ posterior lectio magis videtur quadrare sensui, hoc est, ne illa benigna dilatio tua, quæ differis iram tuam nobis immittere, negligēter à nobis sine cura, & sine fructu conuersionis, & boni operis prætereat: sentētia quidem pia, & quam aptissima. In. 3. v. sensus, & ordo, qui videtur aliquanto confusior, talis est. Da ô Christe nobis ferte, ac pati quiddā. id est, ali

quid

quid poenitentiae, quod demptio fit, & ablatio criminum, quibus grauium, id est quantumuis grauium, magno tuo dono, ingenti, scilicet, vel maiore nostris criminibus, ex sola enim & gratuita voluntate tua omnia nostra crimina vel maxima delere paratus es. In. 4. v. Dies venit, dies tua, de paschali die rectè intelligitur, qui dies est Domini, nam triumphali resurrectione illum consecrauit, & sanctificauit, in quo die canit Ecclesia: Hac est dies quam fecit Dominus, exultemus, & letemur in ea.

Ad Vespertinas horas Dominica prima Quadragesimæ.

41.

1. Ad preces nostras deitatis aures
Deus inclina pietate sola,
Supplicum vota suscipe, precamur
Famuli tui.
2. Respice clemens solio de sancto
Vultu sereno, lampades illustra
Lumine tuo, tenebras depelle
Pectore nostro.
3. Crimina laxa pietate multa,
Ablue sordes, vincula dirumpe,
Parce peccatis, releua iacentes
Dextera tua.
4. Te sine tetro mergimur profundo,
Labimur alta sceleris sub vnda,

Brachio

Brachio tuo trahimur ad clara
Sydera cali.

5 **Christe lux vera, bonitas, & vita,**
Gaudium mundⁱ, pietas immensa,
Qui nos à morte resco saluasti
Sanguine tuo.

6 **Inferere tuum petimus amorem**
Mentibus nostris, fidei refunde
Lumen æternum, charitatis auge
Dilectionem.

7 **Tu nobis dona fontem lachrymarum,**
Ieiuniorum fortia ministra
*Vitia carnis millia retunde
Framea tua.

Pectora,
carnis vitia
etunde.

8 **Procul à nobis perfidus absistat**
Satan, à tuis viribus contractus,
Sanctus absistat Spiritus à tua
Sede demissus.

9 **Gloria Deo sit æterno Patri,**
Sit tibi semper genitoris Nate,
Cum quo æqualis Spiritus per cuncta
Secula regnat.

Hic hymnus saphici & adonij speciem præferent, sed syllaba-
rum tantum numero, sine aliqua pedum observatione, men-
sura, atq; lege. Continet orationē ad Deū, ut in hoc sacro quadragesi-
malis ieiunij tēpore nos exaudiat, nos respiciat, nostra deleat deniq;
peccata, virtutesq; augeat. In sic pietate sola, id est non no-

fris meritis, sed ex sola, & gratuita tua voluntate, benignitate, atq; clemētia. In .2. v. lampades illustra. metaphorice intelligit corda humana, in quibus oleum charismatum sancti Spiritus cum lumine bonorum operum debet reponi, vt cum sapientibus virginibus preparati, ipsi sponso obuia ire recte possimus. Matth. 25. in. 7. v. fra-mea. hasta, iaculo longo. In. 8. d. Sathan, vel Sathanas. vt Græci scribūt sine aspirationis nota: quanquā Latini addunt. h. vt in tro-phæo, & anchora, Sathan, inquam, is. & Sathanas. e. aduersarium significat, & qui obsistit atque obturbat, habet penultimam breuē, in casibus tamen mere Græcis debet habere accentum Græcum, vt in Sathan, & Sathanās: in Latinis Latinū Sathane, Sathanis, vbi inuenietur. Et quoniam diabolus maxime Christo, & Deo contra-rius est, atq; aduersus: nomine Sathane, frequentissime nominatur. Attribuitur interdū hominibus: Dixit enim Dominus Petro. Mat-thæi. 16. Vade post me Sathana, quia non sapis ea, quæ sunt Dei, sed ea, quæ sunt hominum.

Dominica in Passione ad Vesperas.

42.

1 Vexilla regis prouident,
Fulget crucis mysterium,

Quo carne carnis conditor

Suspensus est patibulo.

2 Quo vulneratus in super

Mucrone diræ lanceæ,

Vt nos lauaret crimine,

Manauit vnda sanguine.

3 Impleta sunt, quæ concinit

Dauid fidelis carmine,

Dicens in nationibus

Hic desunt, hæc quatuor
carmina

Confixa clauis viscera

Tendens manus vestigia,

Redemptionis gratia,

Hic immolata est hostia.

Regnauit

- Regnauit à ligno Deus.
- 4 Arbor decora, & fulgida,
Ornata Regis purpura,
Electa digno stipite
Tam sancta membra tangere.
- 5 Beata cuius brachiis
Secli pependit pretium,
Statera facta corporis
Prædamque tulit * tartari.
- 6 O crux aue spes vnica
Hoc passionis tempore,
Auge piis iustitiam,
Reisque dona veniam.
- 7 Te summa Deus Trinitas
Collaudet omnis spiritus,
Quos per crucis mysterium
Saluas, rege per secula. Amen.

CArmen est dimetrum iambicum, recipit tamen trocheum, pro spondeo in tercio loco præcipue. Auctor cõsetur vel Theodulphus Aurelianensis Episcopus, vel Fortunatus Præsul Pictauiensis, qui hymnos omnium celebritatum diuerso metro satis eleganter explicuit, alij Sedulio, alij Ambrosio ascribitur. Commemorata Christi Passione, maximis laudibus crucem prosequitur. In .i.v. vexilla signa sunt militaria Principum, Regum, Imperatorum, qua in bello eriguntur. Haud aliter insignia Passionis Domini nostri Iesu Christi sunt flagella, corona spinea, crux, clauis, lancea, quibus antiquum debellauit hostem, & principem huius mundi eiecit foras. Ioan. 12. Sensus & ordo. 2. v. qui in hoc codice deest, hic erit. Hostia, id est

Christus, qui semetipsum pro nobis obtulit, tendens viscera. siue
 membra, confixa clavis, & etiam, tendens vestigia manus, si-
 ne manuum, immolata est hic, scilicet in patibulo crucis, tanquam
 in sacrosancto altari. gratia redemptionis. id est propter nostram re-
 demptionem, ut gratia sit casus ablativus. In. 2. v. quo. pronome refer-
 tur ad nome patibulo in primo versu positum, ut sit sensus. In quo
 patibulo, ultra manus & pedes confixos, ipse carnis conditor etiam
 vulneratus est acumine, & cuspidem militaris lancee, ut & ipse nos
 lauaret a crimine: ex eo vulnere lateris manavit vnda sanguine, id
 est, cum sanguine. Ioan. 19. In. 3. v. Regnavit a ligno Deus. id est,
 per lignum, quia per lignum Crucis de diabolo triumphavit. Hoc ora-
 culum sumptum est ex Psal. 95. in Psalterio Romano, ubi scriptum
 est. Dicite in nationibus, quia Dominus regnavit a ligno. At nec in
 Hebraicis, nec Grecis codicibus, nec in Psalterio Gallicano est illud
 additamentum. a ligno, in B. Augustino a ligno est. Et Cassiodo-
 ro, autore non poenitendo, in Arnobio interprete vetustissimo, in
 Tertuliano, hunc locum egregie interpretante lib. 3. contra Marcio-
 nem. In eodem versu quidam legunt. fidei. In. 4. v. arbor deco-
 pro cruce, per synecdochen. In eodem. v. nomine purpurea, intellexit
 autor preciosum Christi sanguinem, quo ipsa crux perfusa, & san-
 ctificata fuit, quod purpurei, & rosei sit coloris. In. 5. v. metaphori-
 ce dicitur, quod crux fuerit statera corporis Domini. Quonia, sicut
 statera sustentat pondus illi impositum, ita & crux ipsa sustentavit
 gloriosum Christi corpus in ea suspensum, & pradam tulit tartari,
 nam virtute crucis, & mortis Christi, infernus spoliatus est, ut pre-
 dictum fuerat. Ero mors tua, morsus, tuus ero inferne. ad
 Corinth. 15. ad Hebr. 2.

Osee. 15.

Domi. in Passione ad horas Matut.

**Pange lingua gloriosi
 Prælium certaminis;**

Et

Et super crucis trophaum
Dic triumphum nobilem,
Qualiter redemptor orbis
Immolatus vicerit.

2 De parentis protoplasti
Fraude facta condolens,
Quando pomi noxialis
Morsu, morte corruit,
Ipse lignum tunc notauit,
Damna ligni vt solueret.

3 Hoc opus nostrae salutis
Ordo depoposcerat,
Multiformis proditoris.
Ars vt artem falleret,
Et medelam ferret inde,
Hostis vnde laferat.

4 Quando venit ergo sacri
Plenitudo temporis,
Missus est ab arce Patris
Natus orbis conditor,
Atque ventre virginali
Caro factus prodit.

5 Vagit infans inter arcta
Conditus praesepia,
Membra pannis inuoluta
Virgo mater alligat,
Et manus, pedesque crura

6 **Stricta cingit fascia.**
Gloria & honor Deo
Vsquequo alissimo,
Vna Patri Filioque,
Inclyto Paraclito,
Cui laus est, & potestas
Per immensa secula, Amen.

S I bina & bina coniungas huius hymni carmina, erit carmē Saphicum trochaicum, constans trocheis in locis imparibus: in locis vero paribus trocheo, vel spondeo. Est catalecticum, hoc est deficiens vna syllaba. Autor eius Fortunatus Episcopus, de quo in superiore hymno dictum est. Laudatur in eo sacratissima crux, & humane redemptionis sacramentum, per matuitatem Christi, & mortem referatum. In .2. v. protoplasti. id est Adami, qui primo plasmatus, id est, formatus est e terra. In .1. v. praeliū certaminis. quo Christus pugnavit contra fortem armatum custodientem atrium suum, sed ipse fortior superueniens, arma eius in quibus confidebat. abstulit, & spolia eius distribuit. Luc. 11. In .4. v. Quando venit. cum autem venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum, factū ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, & adoptionem filiorum reciperemus. ad Gal. 4.

Domi. in Passione ad Laudes.

44.

1 **Lustris sex qui iam * peractis**
Tempus implens corporis,
Se volente natus ad hoc,
Passioni deditus,
Agnus in * cruce leuatur,

Lustra.
Peracta.

Crucis;

F

Inmo-

- 2 Immolandum stipite.
 Hic acetum, fel, arundo,
 Sputa, * clavis lancea
 Mite corpus perforatur,
 Sanguis unde profluit,
 Terra, pontus, astra, mundus,
 Quo lauantur flumine.
- 3 Crux fidelis inter omnes,
 Arbor vna nobilis,
 Nulla sylua talem profert,
 Fronde, flore, germine,
 Dulce lignum, dulces clauos.
 Dulce pondus sustinet.
- 4 Flecte ramos arbor alta,
 Tensa laxa viscera,
 Et rigor lentescat ille,
 Quem dedit natiuitas,
 Ut superni membra Regis
 Mititendas stipite.
- 5 Sola digna tu fuisti,
 Ferre seculi precium,
 Atque portum præparare
 Nauta mundo naufrago,
 Quem facer cruor perunxit
 Fusus agni corpore.

Hic hymnus pars est superioris. Pange lingua. In primo versu
 legendum videtur Lustra sex, qui iam peracta. Ut cõstet

ratio carminis, quod primo loco debet habere trochaum, ut dictum est supra. Intellectus est, Christus implens sex lustria iā peracta, expositione existentia tempus corporis: nam tanto etatis tempore consistuerat ipse ante passionem suam hoc in mundo degere. Iustrum. in hoc hymno capitur pro spatio quinque annorum, & ita sex lustra complectit triginta annos. Christus autem tricesimo suae aetatis anno baptizatus est, deinde se per Euangelij enunciationem, & miraculorum claritudine mundo se manifestauit, & demum mortem pertulit, se tamen volente, nam scriptum fuerat per Esai. 53. Oblatus est, quoniam ipse voluit. Ceterum cum Iustrum sit idem, ut omnes autores docti simul, & in docti fatentur, quod Olimpias, quae quadriennio exacto absoluitur, quae supputatione quomodo sex Iustris tantum exactis Christus ad passionem venerit, viderint alij? Nam ecclesiastici autores partim anno tertio & trigesimo, partim quarto & trigesimo passum affirmant, hoc est Iustris octo peractis, & nono inchoato, nam natus est anno tertio ceterisimae nonagesimae quartae olympiadis, passusque est etiam tertio anno ducentesimae secundae olympiadis. At sex Iustra quatuor & viginti tantum annos complectuntur, nec locum hic ullum habet barbarorum illud inclusiue, & exclusiue, nec illud, quod termini solent accipi pro interuallis, nec denique illa tychroni regula, cuius Beatus Augustinus in 3. de Doctrina Christiana mentionem facit, saluari potest. Dicemus igitur autorem alioqui doctissimum sine alicuius exemplo ab ussum fuisse Iustri significatione. Si tamen aliquis illi voluerit aliqua ratione per trocinari, legat Luciani dialogum, qui inscribitur Icaromenippus. Caeli Rhodig. lib. 13. c. 17. Ioan. Lonicerum in prima Pindari oda. In eodem versu aliqui legunt pro cruce. crucis, ut slet carmen, ordo erit: agn^o lenatur immoladus in stipite crucis. In 2. v. dictiones illae quatuor acerum, fel arudo, spura, nominatiui sunt casus a verbo sub audito sunt. hic id est in mysterio passionis Dñicae. Duae vero posteriores dictiones ablatiui sunt. clavis de laecea, relata ad verbum perforatur. possunt tamen omnes sex dictiones referri ad verbum sub-

ab. V. c. 751

ab. V. c. 783

intellectum sunt. & verbū perforatur. poni absolute sine instru-
mento. In. 3. v. dulce lignum. nominatiuus est a verbo sustinet.
dulces clauos, dulce pondus. In. 5. v. eleganti metaphora crux
nauta. dicitur quod genus humanum ad aeternae salutis portum di-
rexerit, tutumque preparauerit, in quo a naufragio saluaretur. In
ultima versu vsquequo. pro semper, improprie tamen.

Tempore Paschalis Resurrectionis, ad Vespertinas horas.

45.

1. Ad cenam agni prouidi,
Et stolis albis candidi
Post transitum maris rubri,
Christum canamus principi.
2. Cuius corpus sanctissimum
In ara crucis torridum.
Cruore eius roseo
Gustando, viuimus Deo.
3. Profecti paschae vespere
A deuastante Angelo,
Erepti de durissimo
Pharaonis imperio..
4. Iam pascha nostrum Christus est,
Qui immolatus agnus est,
Synceritatis azyma,
Caro eius oblata est.

5. Overè:

5 O verè digna hostia
 Per quam fracta sunt tartara,
 Redempta plebs captiuata,
 Reddita vitæ præmia.

6 *Cum surgit Christus tumulo,
 Victor redit de Baratro,
 Tyrannum trudens vinculo,
 Et referans paradisum.

Consurgit.

7 Quæsumus autor omnium,
 In hoc Paschali gaudio,
 Ab omni mortis impetu
 Tuum defende populum.

8 Gloria tibi Domine,
 Qui surrexisti à mortuis
 Cum Patre, & sancto Spiritu,
 In sempiterna secula. Amen.

DImetrum est iambicum malè mēsuratum. Referuntur in eo
 mysteria resurrectionis Domini, quod spoliato inferno deni
 Etoque Satana resurrexit de sepulchro. Simul nos admonemur, vt
 cum puritate sacrosanctam sumamus Eucharistiam, in hoc sacra-
 tissimo Paschali tēpore. In .v. primo. Ad cœnam ag. pro. In lege
 veteri maxima cum obseruatione, certo ritu; peculiarique ceremo-
 nia agnus ille paschalis, & typicus manducari iussus est. Exodi. 12.
 cum panibus scilicet azymis lactucis agrestibus, cū pedibus & in-
 testinis. Qui illum manducaturi erant, habituri erant. renes accin-
 Etos, baculos in manibus, calceamenta in pedibus; & omnia illa in
 figura. In noua lege verum sumpturi agnum, prouidè & magna cū
 cautione circūspicere debemus, vt candida & nuptiali veste induti
 sacrosanctum illud conuiuium adeamus, summaque cum corporis,

tum animi puritate spiritualiter sumamus: & quemadmodum filij
Israël traiecto mari rubro post agni esum cecinerunt Deo cantent
illud Exodi. 15. Cantemus Domino gloriosè enim magnificatus est,
equum, & ascensorem deiecit in mare. & c. cò quòd ab Aegyptiis li-
berauerat cosita & nos lustrali aqua, id est baptismo abluti, qui
per rubri maris transitum significatus est, & Aegypto, hoc est pec-
cato dimisso, Christo nostro assertori, & duci laudes debitas exolue-
re debemus, & tenemur. Secùdi. v. sensus est, quòd nos gustàdo san-
ctissimum Christi corpus in ara crucis passum, vnà cù precioso san-
guine eius, viuimus Deo: nam & ipsa veritas de se dicit in Euàgelio.
Ioan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem,
habet vitam eternam. In. 3. v. protecti pas. ve. Quod populo Is-
raëlitico contigit in figura, in veritate hic applicatur populo Chri-
stiano. Quemadmodum enim illic post esum agni Paschalis, & asper-
sionem sanguinis illius ad postes ostiorum, & super liminaria domus,
populus ille creptus fuit ab Angelo percutiente, & interfectore
primogenitorum Aegypti, & a dura Pharaonis seruitute: ita po-
pulus Christianus per immolationem veri agni, qui Christus est, qui
abstulit peccata mundi, liberatus est ab angelo vastatore, id est Da-
mone, qui mortis habebat imperium, & a grauissimo illius iugo exē-
ptus. Exod. 12. In. 4. v. Iam Pascha no. Chri. est. Sumptum est,
ex B. Paulo. 1. ad Corinth. 5. dicente: Etenim Pascha nostrū immola-
tus est Christus, itaque epulemur, non in fermento veteri, nec in fer-
mento malitie, sed in azymis sinceritatis, & veritatis. Christus est
nostrū Pascha, quoniam per ipsum transuimus à morte ad vitam.
Nam pascha, sicut phasè, transitum significat. Ipsius Christi caro
ablata est, vt azyma sinceritatis, quoniam sine fermento peccati:
& nullo modo fuit caro peccati. azyma significat sine fer-
mento, ac fermentam in scriptura aliquando
peccati habet significationem.

1. ad Corint. 5.

Domi-

Dominica in Albis, ad Matutinum.

46.

- 1 Rex sempiternae Domine,
Rerum creator omnium,
Qui eras ante secula
Semper cum Patre Filius.
- 2 Qui mundi in primordio
Adam plasmasti hominem,
Cui tuæ imagini
Vultum dedisti similem.
- 3 Quem diabolus deceperat,
Hostis humani generis,
Cuius tu formam corporis
Assumere dignatus es.
- 4 Ut hominem redimeres,
Quem ante iam plasmaveras,
Ut nos Deo coniungeres,
Per carnis contubernium.
- 5 Quem editum ex Virgine
Pauescit omnis anima,
Per quem & nos resurgere
Deuota mente credimus.
- 6 Qui nobis per baptismum
Donasti indulgentiam,
Qui tenebamur vinculis
Ligati conscientia.

7 Qui crucem propter hominem
Suscipere dignatus es,
Dedisti tuum sanguinem
Nostræ salutis pretium.

8 Quæsumus. *vt supra.*

DImetrum est iambicum, cacometrū. Continet deprecationem ad Deum, vt sicut ille plasmauit Adam, & accepit eius corporis formam, vt nos redimeret à iugo, & dominatu diaboli, & Deo Patri coniungeret: ita liberet ab omni delicto in hoc Paschali gaudio.

Dominica in Albis ad Laudes.

47.

- 1 Aurora lucis rutilat,
Cælum laudibus intonat,
Mundus exultans iubilat,
Gemens infernus ululat.
- 2 Cùm Rex ille fortissimus
Mortis con fractis viribus,
Pede conculcans tartara,
Solut à pœna miseros.
- 3 Ille, qui clausus lapide,
Custoditur sub milite,
Triumphans pompa nobili,
Victor surgit de funere.
- 4 Solutis iam gemitibus,
Et inferni doloribus,
Quia surrexit Dominus:

Resplen-

Resplendens clamat Angelus.

5 Quæsumus; &c.

Hic hymnus dimetri iambici imaginem præ se fert, syllabarum tantum numero. In .1. v. in aurora dei paschalis circa diluculum Christus surrexit à mortuis, testante Propheta. Psalm. 51. Exurgam diluculo, & Marco Evangelista. c. 16. Surgens Iesus manè, prima Sabbati apparuit primo Marie Magdalene. Ob gloriam igitur resurrectionis Christi illius diei aurora dicitur rutilantior mortalibus illuxisse. In .2. v. miseros. scilicet antiquos patres, non tamen miseros priuatione gratiæ, nec deformitate culpæ, sed sola dilatione gloriæ, quæ perferebant, quousq; calum esset apertum per sanguinè agni immaculati. In .3. v. pompa nobili. id est, insigni gloria & triūpho resurrectionis Dominicæ. In .4. v. solutis doloribus. quos sancti patres fuerant perpepsi, nam spes, quæ differtur, affligit animam, Et B. Petrus loquens de Christo ait Actor. 2. Quem Deus suscitauit à mortuis solutis doloribus inferni.

In festo Ascensionis, ad Vesper. hor.

48.

1. Iesu nostra redemptio,
 Amor & desyderium,
 Deus creator omnium
 Homo in fine temporum,
 2. Quæ te vicit clementia,
 Vt ferres nostra crimina,
 Crudelem mortem patiens,
 Vt nos à morte tolleress?
 3. Inferni claustra penetrans

F 5 Tuos

Tuos captiuos redimens,
Victor triumpho nobili
Ad dexteram Patris residens.

4 Ipsa te cogat pietas,
Ut mala nostra superes
Parcendo, & voti compotes
Nos tuo vultu faties.

5 Tuesto nostrum gaudium,
Qui es futurus præmium,
Sit nostra in te gloria,
Per cuncta semper secula. Amen.

Hic versus dimetrum est iambicum, exlex tamē. Laudatur in eo Christi bonitas, eò quòd pro nobis fuit natus, mortem passus, & quòd ad inferna descendit, quòd à mortuis surrexit, quòd denique celos, vnde venerat, repetiit, quòd ut nos perducatur, oramus. In 2. v. ut ferres. Esai. 53. Verè languores nostros ipse pertulit, & infirmitates nostras ipse portauit. Et Beatus Petrus de eo. 1. 2. Qui peccata nostra in corpore suo pertulit super lignum, cuius liuore sanati sumus. In. 4. v. Ut mala nostra superes parcēdo. nā maior est eius in nos misericordiā, quā peccatorum nostrorum grauitas. In 5. v. Qui es, futurus præmium: sic debet legi, non futurum, ut quidam habent codices, ut referatur ad pronomē qui, debet enim conuenire priori sustātio, ut aqua est facta vinū, non factum: sic Christus futurus est præmium, non futurum præmium. |

In Ascensione ad Noct. Matut.

1 A Eterne Rex altissime,
Redemptor & fidelium,
Quo mors soluta deperit,

Datur

Datur triumphus gratiæ.

2 Scandens tribunal dexteræ

Patris, potestas omnium

Collata Iesu cælitus,

Quæ non erat humanitus.

3 Ut trina rerum machina,

Cælestium terrestrium,

Et infernorum condita,

Flectat genu iam subdita.

4 Tremunt videntes Angeli,

Versa vice mortalium,

Culpat caro, purgat caro,

Regnat Deus, Dei caro.

5 Tu esto nostrum gaudium,

Manens olympo præditum,

Mundi regis qui fabricam,

Mundana vincens gaudia.

6 Hinc te precantes quæsumus,

Ignosce culpis omnibus,

Et corda sursum subleua,

Ad te superna gratia.

7 Ut cum * repente cœperis

Clarere nube iudicis,

Pœnas repellas debitas,

Reddas coronas perditas.

8 Gloria tibi Domine,

Qui scandis * super sydera;

Kubentis

Cum

supra

Cum Patre, & sancto Spiritu,
In sempiterna secula. Amen.

DImetrum est iambicum, regulare, quanuis in quarto carmine secundi versus habeat pyrrhichium pro iambo. Octauus versus syllabarum tantum seruat numerum. Celebratur in eo gloriosa Christi Ascensio, qua supra omnes caelos exaltatus, nunc sedet ad dexteram Patris. Angelorum etiam venerabunda admiratio describitur, qua stupuerunt humanam naturam in Christo super omnia exaltari. Deinde fit oratio supplex ad Christum, ut in die iudicii, in electorum sortem nos asciscat, & aeterna corona ornent. In. 1. v. mors soluta. id est destructa. Era mors tua, o mors. Osee. 13. Quod per passionem, resurrectionem, ascensionemque completum est, & triumphus gratiae datus, quoniam gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Ioan. 1. Qui in signi victoria triumphauit de antiquo hoste. In. 2. v. hic erit ordo: O Christe rex aeterna, tu es scandens tribunal Patris; potestate collata esse Iesu caelitus. id est a Deo. Patre, non humanitus, id est ab homine, secundum humanam naturam, nam secundum deitatem ab aeterno habebat. sumptum ex Matth. c. 28. Data est mihi omnis potestas in caelo & in terra. In. 3. v. flectat genu. ex Paulo ad Philip. 2. Propterea exaltauit illum Deus, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur, caelestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus in gloria est Dei Patris. In. 4. v. tremunt videntes Angeli. id est cum tremore veneratur Christum, dicentes cum Esaia: Quis est iste, qui venit de Edon tintis vestibus de Vosra? Et cum Regio Propheta: Quis es iste rex gloriae? & merito, nam tunc versa est sortis, atque conditio mortalium. Prius namque humana natura, & naturali conditione, & peccati depressione longe inferior erat angelica natura, in Christo vero eadem super omnes angelorum choros exaltata est, & ab Angelis adorata merito, ut que sit ad Patris dexteram collocata, & ideo apte subiungitur
caro

caro Adami culpam induxit, Christi caro nos à peccatis purgat.
*Insuper ipsa Dei caro, idest homo Deus regnat, nam humanitas
 Christi deitati unita vere Deus est. In. 5. v. præditum. honoratum
 celo, vt præditus honore. Petimus in eo vt ipse Christus nostrum sit
 celeste gaudium, stabile, & perpetuum. In. 7. v. aliqui codices habent
 rubente. id est micante, & flammæ speciem præferente, ignes-
 cente, iuxta illud. Matth. 24. Et videbunt filium hominis venientē
 in nubibus celi cum virtute, & gloria multa.*

In die Pentecostes ad Vesp. horas.

50.

- 1 Veni creator Spiritus,
 Mentem tuorum visita,
 Imple superna gratia,
 Quæ tu creasti pectora.
- 2 Qui Paraclitus diceris,
 Donum Dei Altissimi,
 Fons viuus, ignis, charitas,
 Et spiritalis vnctio.
- 3 Tu septiformis munere,
 Dextræ Dei tu digitus,
 Tu rite promissum Patris,
 Sermone ditans guttura.
- 4 Accende lumen sensibus,
 Infunde amorem cordibus,
 Infirma nostri corporis
 Virtute firmans perpetuo.
- 5 Hostem repellas longius,

Pacemque

Pacemque dones protinus,
Ductore sic te prauio
Vitemus omne noxium.

6 Per te sciamus, da Patrem,
Noscamus atque Filium,
Te vtriusque Spiritum
Credamus omni tempore.

7 Gloria Patri Domino *22. Psalimum*
Natoque quia mortuis *Lo 3*
Surrexit, ac Paraolito
In seculorum secula. Amen.

Hic hymnus dimetri iambici legibus coërcetur. Tribuitur. B.
Ambrosio. Fit in eo sancti Spiritus pia inuocatio, ut corda
nostra donis sue gratie impleat. In. 1. v. que tu creasti pectora.
id est, corda, & animas, na Dei est propriu creare: Emitte spiritum
& creabuntur, & renouabis faciem terre. Psal. 103. Et Spiritus
domini fecit me, & spiraculu omnipotentis viuificabit me. Iob.
33. In. 2. v. multa ponuntur nomina, quibus Spiritus sanctus in sacra
scriptura exprimitur: est enim Paraclitus. id est cōsolator, & ad-
uocatus, qui nos in omni tribulatione consolatur, ipse Spiritus postu-
lat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. ad Rom. 8. Dicitur donū
Dei, quod ex gratuita bonitate sua diffundit in orbem. Effundam
de spiritu meo super omnem carnem. Dicitur fons viuus. Ioan. 4.
Aqua, quam ego dabo, fiet in eo fons aqua salietis in vitam eterna.
Appellatur ignis. Luca. 12. Ignem veni mittere in terram. & quid
volo, nisi ut accendatur: hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi
erant. Ioan. 7. Nūcupatur charitas. Ioā. epist. 1. c. 4. De charitas est,
qui manet in charitate, in Deo manet. Appellatur spiritalis vi-
ctio. Ioā. 1. c. 2. Sed vos in electione habetis a sancto, & nostis omnia.
In. 3. v. dicitur. septiformis. id est septemplex munere clarus, quo-

niam septem sunt eius dona, sapientia, intellectus, consilium, fortitudo, pietas, scientia, ac timor Domini. Esaias, 11. Appellatur Digitus Dei. Exodi. 31. & Luc. c. 11. Dicitur. Promissum Patris. Cū autē venerit Paraclitus, quē ego mittam vobis à Patre. Ioā. 15. & Act. 1. Præcepit Dominus discipulis ab Hierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris, quā audistis, inquit, per os meū. Et Luc. 24. Vos autē sedete in ciuitate Hierusalem, quoadusque induamini virtute ex alto. Sermone ditās guttura. Quoniam discipulis varia distributa sunt linguarum genera per Spiritū sanctū. Repleti (inquit Lucas) sunt omnes Spiritu sancto, & ceperūt loqui variis linguis, pro vt Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Act. 2. In. 6. v. Te vtriusq; Spiritum. nam ab vtroq; ineffabiliter procedit: proinde in sacris literis nunc Patris, nūc Filij Spiritus dicitur. Matthei, 10. Non enim estis vos, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Et ad Gal. 4. Emisit Deus Spiritum Filij sui in corda vestra. A D D I T I O. digitus Dei. Exod. 21. Dedit quoq; Dñs Moysi duas tabulas testimonij lapideas, scriptas digito Dei, id est, Spū sancto. Et Lucas. 11. Si digito Dei eiicio dæmonia, &c.

In die Pentecostes ad Matut.

51.

- 1 Iam Christus astra ascenderat;
Reuersus vnde venerat,
* Promissum Patris munere
Sanctum daturus Spiritum.

Gregorij

† Promissa
Patris mu-
nera.

- 2 + Solennis vrgebat dies, ^{Pentecostes}
Quo mystico septemplici,
^{tabra signi f. de my. seria + ca. ubi} Orbis volutus septies
Signat beata tempora.
3 Cum hora cunctis tertia

2. sept. dies redu. f. t. a. h. o. r.

Repente

- Repente mundus intonat,
 Orantibus Apostolis
 Deum venisse nunciat.
- 4 De Patris ergo lumine
 Decorus ignis almus est,
 Qui fida Christi pectora
 Calore verbi compleat.
- 5 Impleta gaudent viscera,
 Afflata sancto Spiritu,
 Voces diuersas intonant,
 Fantur Dei magnalia. *magna my Petrus, muna Petri*
- 6 Ex omni gente cogniti,
 Græcis, Latinis, Barbaris,
 Cunctisque admirantibus,
 Linguis loquuntur omnium. *ipem*
- Iudæa tunc incredula,
 Vesana toruo spiritu,
 Ructare multicrapulam
 Alumnos Christi concrepat.
- 8 Sed signis & virtutibus
 Occurrit, & docet Petrus
 Falsa profari perfidos,
 Ioële teste comprobans.

Carmen est dimetrum iambicum, claudicat tamen aliquibus
 in locis. Narrat mysteria, quæ in sancti Spiritus missione facta
 sunt, ut habetur Act. c. 2. vnde hæc petra sunt, In a. v. carm. 3. alij
 codices habet promissa Patris munera. & fortasse melius. Ego
 rogabo

rogabo Patrē, & alium Paraclitū dabit vobis. Ioān. 14. Et iterū. Cū
 venerit Paraclitus, quē ego vobis mittā a Patre. c. 15. In. 2. v. Solē-
 nis vrgebat dies, instabat, & appropinquabat dies Pentecostes,
 qui solēnis, & celebris erat multis de causis: significabat enim tēpus
 legislationis, quē data fuit quinquagesimo die ab egressu filiorū Is-
 rael de Aegypto. Exo. 19. quod figura erat missionis Spiritus sancti.
 Signabat etiā illa tēpora beata annū Iubilei quinquagesimo anno ce-
 lebrati apud Iudeos: Numerabis quoq; tibi septē hebdomadas anno-
 rū, id est septies septē, quē faciūt simul quadraginta novē sanctifica-
 bisq; annū quinquagesimum, ipse enim erit Iubilus. Illo itaq; die
 mystico. id est sacra significāte mysteria, & septēplici. hoc est,
 septē vicibus replicato, orbis celestis revolutus septies significat sa-
 cra tēpora Pētecostes. Nā si septenariū dierū numerū in seipsum re-
 duxeris, conficit quadraginta novē dies, quibus si addatur vnitas cō-
 summatrix perfectionis, protinus surgit quinquagenariū numerus,
 sacramēto missionis Spiritus sancti consecratus. In. 3. v. mūdus.
 id est celum aer: Factus est repēte de celo sonus. Actor. 2. In. 4. v.
 compleat. nō complevit, ut quidā habent codices. In. 5. v. afflatus.
 non afflatus, ut quidā legunt, nam & hic, & illic claudicaret cōsonē.
 Ibi magnalia. id est magna mysteria, mirabilia opera, in sacra tā-
 rū scriptura nō alibi. In. 6. v. cogniti. Apostoli sine discipuli per
 intelligentiā sermonis, nam vnusquisque vndeabat illos loquētes lin-
 gua sua. In. 7. v. ructare crapulā non crapula, nā ructare hic ver-
 bū alioqui absolutum, capitur, pro ructādo emittere, & Verbū cum-
 mutat significatiōē, mutat etiam constructionem. crapula. voca-
 bulum est Græcū, significat capitis luctā, & agtationem, quādo ex
 violentia caput tremit, & vertigine laborat, vsurpatur pro omni
 noxa ex vino facta. v. 8. Toelis verba sunt. c. 2. Post hęc effundā Spi-
 ritum meum super omnem carnem, & prophetabunt filij vestri.

Ad Laudes in die Pentecostes.

57

Beata nobis gaudia

G

Anni

- Annireduxit orbita,
Cum Spiritus Paraclitus
Effulfit in discipulos.
- 2 Ignis vibrante lumine
Linguae figuram detulit,
Verbis ut essent proflui,
Et charitate feruidi.
- 3 Linguis loquuntur omnium,
Turbæ pauent Gentilium,
Musto madere deputant,
Quos Spiritus repleuerat.
- 4 Patrata sunt hæc mysticè,
Paschæ peracto tempore,
Sacro dierum numero,
Quo lege fit remissio.
- 5 Tenunc Deus piissime
Vultu precamur cernuo,
Illapsa nobis cælitus
Largire dona Spiritus.
- 6 Dudum sacrata pectora
Tua replesti gratia,
Dimitte nostra crimina,
Et da quietæ tempora.
- 7 Gloria Patri Domino.

C Armen est dimetrū iambicum orthometrum. Hilarius aug-
tor. Commemorantur in eo mysteria diei Pentecostes. Orat

Deum.

Deum ut nobis Spiritus sancti dona largiatur benigniter. In. 1. v. or
 bita summitur metaphoricè, pro reuolutione temporu. In. 2. v. ignis.
 Quoniam in hoc die apparuerunt Apostolis disparitate lingue tan-
 quam ignis. Acto. 2. In. 3. v. vidèdus Lucas. Acto. 2. In. 4. v. deno
 dierum numero. Lucas. Acto. 2. de quibus in hymno superiori di-
 ctum est. In. 4. v. remissio. Quàdo fiebat debitorum seruitiorum,
 contractoru remissio. Leuit. 25. Quod figura erat remissionis pecca-
 torum in Spiritus sancti missione. In. 5. v. datiuus ille nobis p̄det
 à largire, nō ab illapsa, nā si dona sancti Spiritus forent nobis illa-
 p̄sa: non erat expectandum, ut Deus nobis illa largiretur. Intelligi-
 mus ergo, dona illapsa Apostolis in Spiritus sancti missione die p̄
 te costes. In. 6. v. dudum. hic pro olim, & quondam, non pro breui
 tempore accipitur.

In Festo Trinitatis ad Vesp. horas.

53.

- 1 O lux beata Trinitas,
 Et principalis vnitas,
 Iam sol recedit igneus,
 Infunde lumen cordibus.
- 2 Te mane laudum carmine,
 Te deprecemur vespere,
 Te nostra supplex gloria
 Per cuncta laudet secula.
- 3 Deo Patri sit gloria,
 Eiusque soli Filio,
 Cum Spiritu Paraclito
 Et nunc, & in perpetuum, Amen.

Hic hymnus canitur in diebus Ferialibus ad Vesper. horas diei
Sabbati, illic videbis, est hymnus numero. 27.

In festo Trinitatis ad Matut.

54.

1 Summe Deus clementiæ,
Mundi que factor machinæ,
Vnus potentialiter,
Trinus que personaliter.

2 Da dexteram surgentibus,
Exurgat vt mens sobria,
Flagrans, & in laudem Dei
Grates rependat debitas.

3 Gloria Patri Domino,
Gloria Vnigenito,
Vna cum sancto Spiritu
In sempiterna secula. Amen.

Primus versus huius hymni Ambrosianus est. Canitur ad Ma-
tutinum die Sabbati, est. 19. numero, de quo illic dictum est. Ter-
tius versus ab Ecclesia est additus. In. 2. v. continetur inuocatio ad
Deum, vt largiatur nobis suam gratiam.

In Festo Trinitatis ad Laudes.

55.

1 Tu Trinitatis vnitas,
Orbem potenter qui regis,
Attende laudum cantica
Quæ excubantes psallimus.

2 Ortus refulget lucifer,

Sparſamque lucem nunciat,
 Cadit caligo noctium,
 Nox ſancta nos illuminet.

- 3 Deo Patri ſit gloria,
 Eiusque ſoli Filio,
 Cum Spiritu Paraclito
 In ſempiterna ſecula. Amen.

DE primo huius hymni verſu, qui canitur etiam ad Matutinã
 Feria. 6. Iam illic dictum eſt. Laudatur hic Beata Trinitas,
 & invocatur, per quam mundus regitur, precaturque, vt aduentan-
 te luce gratiam nobis largiatur: nã lucifer, ſtella eſt illa matutina,
 que ſolis exortum ſuo ſplendore, vt nũcius, præuenit, & calũ noctur-
 na caligine purgat. In caligo ſpondeus eſt pro iambo. 2. loco. De pri-
 mo verſu dictum eſt in hymno. 37.

In Feſto Corporis Chriſti ad ho- ras Veſpertinas.

56.

- 1 Pãge lingua glorioſi
 Corporis myſterium,
 Sanguiniſque pretioſi,
 Quem in mundi pretium
 Fructus ventris generoſi
 Rex effudit gentium.
- 2 Nobis natus, nobis datus
 Ex intacta Virgine,
 Et in mundo conuerſatus,
 Sparſo verbi ſemine,

Sui moras incolatus
Miro clausit ordine.

3 In supremæ nocte cœnæ

Recumbens cum fratribus

Observata lege plenè

Cibis in legalibus,

Cibum turbæ duodenæ

Se dat suis manibus.

4 Verbum caro, panem verum

Verbo carnem efficit,

Eitque sanguis Christi merum,

Et si sensus deficit,

Ad firmandum cor syncerum,

Sola fides sufficit.

5 Tantum ergo Sacramentum

Veneremur cernui,

Et antiquum documentum

Novo cedit ritui,

Præstet fides supplementum

Sensuum defectui.

6 Genitori, Genitoque

Laus, & iubilatio,

Salus, honor, virtus quoque

Sit, & benedictio,

Procedenti ab utroque

Compar sit laudatio. Amen

Carmen

Carmē est. Acmanio atq; Euripidio pede alternatim decurrens,
 miroq; artificio compositum: nam cum cuiusq; versus sim sex
 carmina. 1. 3. & 5. eundem habent syllabarum numerum, & consi-
 milem dictionis terminalis exitum, nunquodq; illorum octo ha-
 bet syllabas quarum duæ postremæ inuicem consonant in omnibus.
 Secundum, quartum & sextum, mutuum etiam adinuicem habent
 responsum, & in syllabarum numero, nam quodcunq; illorū septē
 habet syllabas simili terminatione, penultima, cum penultima, &
 vltima cum vltima, in eo syllabarum numeri, & rythmi tantum ha-
 betur ratio, nulla alia seruata lege. Aliqui ascribunt. B. Thomæ
 Aquinati, quem ad petitionē Urbani IIII. Pōtificis summi, officium
 d. sanctissimi corporis Christi sacramento, & pie, & eleganter cō-
 posuisse, dicunt. Alij Fortunati Episcopi esse cēsent. Describitur hic
 prima institutio sacratissimi mysterij sancte Eucharistie a Christo
 facta: pia præterea exhortatio ad honorandū hoc dignissimū sacra-
 mentū. In. 1. v. Rex effu. gen. idest Christ' qui est fructus inteme-
 ratae Virginis. Dabo tibi gentes (ait Pater ad Filiū) hereditatē tuā,
 & possessionē tuā terminos terræ. Psal. 2. Et iterum Regnabit Deus
 super gentes. Psal. 46. Et Ierem. 10. Quis nō timebit te o Rex gentiū.
 In. 2. v. Sparso ver. sem. idest prædicatione legis Euangelicæ. Nā
 semē est verbum Dei. Lucæ. 8. incolatus. idest habitationis, ab in-
 colo, habito. Hei mihi quia incolatus meus prolongatus est. Psal. 119.
 Clausit itaq; Dominus noster tempus illud triginta trium annorū,
 quo inter homines versatus est, miro ordine, scilicet, ministrando, fa-
 ciendo, docendo, patiendo, in sui sacrament institutione, mortis deniq;
 passione pro totius mundi redēptione. In. 3. v. Recumbens cum
 fratribus, idest, discipulis, eo. n. nomine admirandæ dignationis eos
 appellabat Christ'. Psal. 21. Narrabo nomē tuū fratrib' meis. Et in
 Euēgelio multis locis Mat. 28. Ite, nūciate fratribus meis. Et va-
 de ad fratres, Ioā. 20. Obseruata lege. nō veni soluere legē, sed ad
 implere. Mat. 5. cibis in legalib'. Exodi. 12. In 4. v. Verbū caro
 panē verū sensus est, & prido filius Dei factus, homo verū panē, quē

in manibus suis accepit, efficit carnem corporis sui: nã id quod ante benedictionẽ fuit verus panis, conuertit in suam carnem, & corpus sacratissimum. Et verbo, id est, prolatione verbi dicens: Hoc est corpus meum. Matt. 26. Marci. 14. Luca. 22. In. 5. v. antiquum documentũ. id est, vetus testamẽtũ. nouus ritus, nouũ testamẽtũ sola fides. sufficit. formata, charitate imbuta, viua simul cũ operibꝰ.

In Festo Corporis Christi, ad Matutinas horas.

57.

- 1 Sacris solenniis iuncta sint gaudia,
Et ex præcordiis sonent præconia,
Recedant vetera, noua sint omnia,
Corda voces & opera.
- 2 Noctis recolitur cœna nouissima,
Qua Christus creditur agnum & azyma.
Dedisse fratribus, iuxta legitima
Priscis indulta patribus.
- 3 Post agnum typicum expletis epulis,
Corpus Dominicum datum discipulis,
Sic totum omnibus, quod totum singulis
Eius fatemur manibus.
- 4 Dedit fragilibus corporis ferculum,
Dedit & tristibus sanguinis poculum,
Dicens accipite, quod trado vasculum,
Omnes ex eo bibite.
- 5 Sic sacrificium istud instituit,
Cuius officium committi voluit

Solis presbyteris, quibus sic congruit,
 Ut fumant, & dent cæteris.

6 Panis angelicus fit panis hominum,
 Dat panis cælicus figuris terminum,
 Ores mirabilis manducat Dominum
 Pauper, seruus, & humilis.

7 Te trina deitas, vnaque poscimus,
 Sic nos tu visita, sicut te colimus,
 Per tuas semitas duc nos quò tendimus
 Ad lucem, quam inhabitas. Amen.

C Armen est Asclepiadeū mixto Glyconico, illud habet duodecim syllabas, hoc octo. Asclepiadeum constat ex spondeo, dactylo, & semipede, deinde duabus dactylis. Glyconicum habet spondeum & duos dactylos, illorum tamen leges hic hymnus non seruat, sed syllabarum tantum numerum, rhythmica quadam obseruata consonantia in ipsorum carminum fine, in tribus quibusque primis carminibus, nam quartum liberum est, nulli enim respondet. Autor B. Thomas Aquinas. Fit in eo mentio institutionis sanctissimi Sacramenti Eucharistie, ut hymno superiori. In. 1. 7. solennia. orum. in vsu Ecclesiastico dumtaxat inuenitur, receptumque est. Scribitur per. n. in secunda syllaba, non per. m. nam componitur a verbo solet, & annus. In. 2. 7. indulta. id est traditiones, nam indulgere, cum actiuum est, dare significat, siue tradere, & accusatiuum cum datiuo exigit. priscis patribus. Moysi, Aaron, & filius Israel. In. 3. 7. agnum typicum. id est agnum illum paschalem, quem secundum legis Mosaiticæ ritum cum discipulis manducauit Dominus, antequam sacramentum sui sanctissimi corporis institueret, qui dictus est typicus, hoc est figuratiuus, quoniam hic agnus figura erat ipsius veri agni Christi, pro totius mundi salute in ara crucis immolandi. Sic totum omnibus, quod totū

singulis quoniam singuli discipuli, acceperunt totum Christi corpus,
 & integrum, & omnes omnino idem totum, & integrum sumpse-
 runt: ut sit etiam modo: nam quicumque sacram communionem accipiunt,
 totum corpus accipiunt. In. 4. v. Dedit fragilibus cor. fer. erat
 tunc temporis discipuli fragiles, infirmi, timidi, nam omnes eum relique-
 runt, & ipse Petrus negavit. Erant in super tristes ob malum immi-
 nens, ut Euangelistæ testatur, Matth. 26. Lucas. 22. Ioan. 18. In. 5. v.
 presbyteris. presbyter vocabulum Græcū est, significatque senex,
 & grandior ævo: nunc tamen sacerdotem significat ex usu iam re-
 cepto, qui conficiendi Eucharistiæ sacramenti habet officium: & re-
 ete hoc nomine utrunque significatur, & senilis ætas, & sacerdotiū,
 eò quòd deceat sacerdotes maturos esse ætate, & virtute consumma-
 tos ad exequendum tantum Sacramentum. Olim nemo recipiebat
 presbyteratus ordinem ante annos triginta. dist. 77. c. Episcopus. In
 6. v. Panis Angelicus. de manna, quod erat huius panis super ce-
 lestis symbolum, ait Psalmista: Panem Angelorum mūdicaui ho-
 mo. Psal. 77. Et Ioan. 6. Ego sum panis verus, qui de celo descēdi. In
 7. v. Per sacramenta eccl. siastica, & gratiarū charismata, per tuo-
 rum mandatorum obseruantiam duc nos quo tendimus, ad summū
 bonum, ad te ipsum, qui es lux increata & immensa, in te ipso per-
 seuerans, qui habitas lucem inaccessibilem.

In Festo Corporis Christi, ad Laud.

58.

- 1 Verbum supernum prodiens,
 Nec Patris linquens dexteram,
 Ad opus suum exiens,
 Venit ad vitæ vesperam.
- 2 In mortem à discipulo
 Suis tradendus æmulis,
 Prius in vitæ ferculo

Se tradidit discipulis.

3 Quibus sub bina specie
Carnem dedit, & sanguinem,
Vt duplicis substantiæ
Totum cibaret hominem.

4 Se nascens dedit socium,
Conuescens in edulium,
Se moriens in pretium,
Se regnans dat in præmium.

5 O salutaris hostia,
Quæ cæli pandis ostium,
Bella premunt hostilia,
Da robur, fer auxilium.

6 Vni trinoque Domino
Sit sempiterna gloria,
Qui vitam sine termino
Nobis donet in patria. Amen.

CArmen est dimetrum iambicum, syllabarum tantum numerum seruans, alioqui cacometrum, idem argumentum, quod in hymno superiori. Deinde fit inuocatio ad ipsum sacramentum. De fine imparium & parium carminum, non est opus admonitione. In i. v. verbū supernum prodiens, id est, Filius Dei, qui ita prodiit à Patre, sumpta humana natura, ut Patris sinum non relinqueret, Vnigenitus qui est in sinu Patris, ipse enarrauit, Ioan. c. 1. Philippe, qui me videri vidit Patrem, nescis, quia ego in Patre, & Pater in me est, idem Ioan. c. 14. Idem Dei verbum exiuit ad opus suū, quando secundum Patris beneplacitū legem Euangelicam annunciauit mūdo, & humani generis operat^o est salutē in medio terre. Psa. 73. Venit ipse deniq; in vite vespera, hoc est, vltima etate, mūdi iuxta illud.

2 mundus, caro, et
gloria, quæ de deo
in me sunt, pax

Compositior

illud Paulinum ad Galat. 4. Quando venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, vel venit ad vitæ vesperam, quando ipse sua propria voluntate tradendus erat hora ab ipso præordinata in mortem, pro redemptione nostra. In. 2. v. ferculo. ferculum dapes sunt, quod ferantur in mensam. In. 3. v. duplicis substantiæ. scilicet, panis & vini. quæ maximè corpus reficiunt. In. 5. v. bella præmunt hostilia. præcipuè spiritualia, mundus, caro, & demonia diuersa mouent prælia, contra quæ præcipuum est munimentum, & præsidium Sacrosancta Eucharistia, in qua verè continetur Dominus potens in bello, Dominus virtutum, & rex gloriæ. Psal. 23. Et Apostolus Ephes. 6. Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare aduersus insidias diaboli, quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus principes, & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitie in Cælestibus. 6. v. in patria. in cælis, nam in hac vita peregrini sumus & aduenæ. ad Hebræos. 11.

In Festo Cathedræ S. Petri ad hor. Vesp.

59.

- 1 Quodcunque vinculis super terram strinxeris,
Erit in astris religatum fortiter,
Et quod resoluis in terris arbitrio,
Erit solutum super cæli radium,
In fine mundi iudex eris seculi.
- 2 Gloria Deo per immensa secula,
Sit tibi Nate decus, & imperium,
Honor, potestas, Santoque Spiritui,
Sit Trinitati salus indiuidua,
Per infinita seculorum secula. Amen.

C Armen est trimetrū iambicum, siue senariū. Currit locis imparibus, hoc est. 1. 3. 5. spondeo, vel iambo, paribus autem. 2. 4. 6. iambo, ab hac tamē lege longē hic hymnus abest. Autor est Elpis (vt fertur Boëtij Severini) uxor. Laudat B. Petrum, potestate maxima illi à Christo tradita. Ait enim Matth. 16. Tibi dabo claves regni calorum, & quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcunq; solueris super terram, erit solutum & in cælis. Hinc est, quòd ianitor, & clauiger cali dicitur. radium. splēdorem, nam tota mundana congeries solis radiis illustratur. eris iudex seculi. Matth. 19. Amen dico uobis, quòd uos qui secuti estis me, sedebitis & uos iudicantes duodecim tribus Israel.

In festo S. Petri ad Laudes.

60.

1. Iam bone pastor Petre clemens accipe
Voti precantum, & peccati vincula
Resolue, tibi potestate tradita,
Qua cunctis cælum verbo claudis, aperis.
2. Sit Trinitati sempiterna gloria,
Honor, potestas, atque iubilatio,
In unitate, cui manet imperium,
Extunc, & modo per æterna secula. Amen.

C Armen est quale superius, idem argumentum, atque autor. Vide in Aurea luce. Hymno. 64.

In Natiuitate B. Ioan. Baptistæ. ad Vesperas.

61.

1. Ut queant laxis resonare fibris
Mira gestorum famulituum,

Solue

Solue polluti labij reatum

Sancte Ioannes.

- 2 Nuncius celfo veniens olympto,
Te patri magnum fore nasciturum,
Nomen, & vitæ seriem gerendæ
Ordine promit.
- 3 Ille promissi dubius superni,
Perdidit promptæ modulus loquelæ
Sed reformasti genitus peremptæ
Organa vocis.
- 4 Ventris obstruso recubans cubili
Senferas Regem thalamo manentem,
Hinc parens nati meritis vterque
Abdita pandit.
- 5 Gloria Patri genitæque proli,
Et tibi compar vtriusque semper
Spiritus alme, Deus vnus omni
Tempore secli. Amen.

CArmen est sapphicū cum adonio, orthometrū. Prædicatur in Beati Ioannis conceptus è calo denunciatus, exultatio in vtero matris, lingue paternæ reseratio, prophetica excellētia. Aliqui ascribūt Paulo Diacono Longobardorū historiographo, quē synanche, id est, angina laborantem hunc hymnum composuisse dicūt in B. Ioānis festo, vt eius meritis & intercessione à Domino salutem acciperet. De vi. re. mi. fa. sol. la. que in tribus versiculis ponuntur, casu ne factum sit, an consilio, viderint alij. Hoc verisimile est, allusum fuisse ad illud Esaiæ. 6. Et dixi, vae mihi, quia tæni, quia vir pollutus sum ego à labijs, & in medio populi polluta labia habeo ego habito. Et ad illud Ecclesiasti. 15. Nō est preciosa laus in ore pecca-

peccatoris. In. 2. v. Te patri magnū fore nasciturū. Totū hoc sumptum ex Lucæ Euāgelio. c. 1. qui videndus est. In. 3. v. modulos loquelæ. vocem articulatā, nam amisserat vocem in consonantibus, quas formare nō poterat Zacharias sacerdos, ut Nicolaus Lyranus refert ex Beato Ambrosio, idque mystice, ut ait venerabilis Beda. Regale siquidem sacerdotium ceremoniarum typis, quasi mutarum literarum figuris nascenti gratia Euangely testimonium perhibebat. Igitur linguam Zacharis, quam incredulus vincerat, fides octauo die resoluit, cum circumcideretur puer. In. 4. v. legendū est obstruso. nō obruso, nam obstrudere est occultare, sed obtrudere sine. s. significat per vim aliquid alicui ingerere, & quasi cōtrudere. Senferas Regē thalamo manentē. Cū sacrosancta Virgo Maria Zacharia domum ingressa salutauit Beata Elisabeth, exultauit infans in utero eius, sensitque Regem Christum thalamo virgineo reconditū, ac presentem, uterque parens abdita pandit. Zacharias, cum in circumcisione filij, repletus Spiritu sancto prophetauit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitauit & fecit redemptionem plebis sue: Elisabeth verō, cum a Beatissima Dei matre visitata, Spiritu sancto repleta, clamauit voce magna, dicens: Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui, & vnde mihi hoc, ut veniat mater Dñi mei ad me? & benedicta quæ credidisti, quoniam perficientur in te, ea quæ dicta sunt tibi à Domino. In. 2. v. olympo. olympus mōs est Macedonia altissimus, hic capitur pro celo empyreo, id est, igneo, ab excellenti splendore sic vocato, nam holos totus est, lampo, splendo, quasi totus splendens.

In eodem Festo ad Noct. Matut.

62.

I Antra deserti teneris sub annis
Cluium turmas fugiens petisti,

Ne

Ne leui saltem maculare vitam

Famine ^{Verbo} posses.

- 2 Præbuit hirtum ^{hirtum est vellusum} tegumen camelus
Artubus sacris, Itrophium bidentes, ^{+ cingula}
Cui latex haustum, sociata passum
Mella locustis.

- 3 Cæteri tantum cecinere vatum
Corde præfago, iubar affuturum,
Tu quidem mundi scelus auferentem
Indice ^{Digitis} prodis. ^{monit'rof}

- 4 Non fuit vasti spatium per orbis
Sanctior quisquam genitus Ioanne,
Qui nefas secli meruit lauantem.
Tingere lymphis.

Hic hymnus pars est superioris. Celebratur in eo Ioannis Bapti-
ste habitatio in deserto, austeritas in victu, & amictu, spiri-
tus propheticus & excellēs, Christi baptismus, clauditur laude Tri-
nitatis. In. 2. v. primo carmine, sede secunda est iabus pro spōdeo po-
terat corrigi, si pro hirtū esset durū. In. 1. v. antra deserti. Ex Beato
Luc. c. 1. in fine: Puer autē crescebat, & cōfortabatur spiritu, &
erat in deserto vsq; in diem ostensionis suæ ad Israel, id faciebat, ne
posset fame leui. id est verbo, atq; sermone, a faris vel sare, vi-
tam suam maculare ex cotidiana populi consuetudine. Nā qui
terigerit picem inquinabitur ab ea. Eccles. 13. Et qui communicaue-
rit superbo, induet superbiam. In. 2. v. præbuit hirtum. Ipse Ioa-
nes habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam
circa lumbos eius, esca autem eius erant locustæ, & mel sylvestre.
Muth. c. 3. & Marc. 1. tegumen, tegimēn, tegmen, & tegumentū
est quod quid tegit, a tegeo. hirtum, est hirsutum, hispidum, pillosum,

& villosum. strophium. à strepho. verto. est fascia pectoralis,
 quæ virginalem tumorem papillarum cohibet, hoc loco capitur pro
 cingulo, & Zona, quod corpus stringat, & coërceat, quoniam Zo-
 nam pelliceam Ioannem habuisse Euangelista testatur: huius hym-
 ni autor, oues eam præbuisse, ait. De bidentibus. Gellius est viden-
 dus. lib. 16. c. 6. De locustis animalibus quibus Ioannes utebatur,
 Plin. l. 11. c. 29. B. Hieronymus li. 2. contra Iovinianum, tom. 2. vbi
 ait Orientales, & Lybiæ populos locustis solitos esse vesci, idem tra-
 dit Plinius loco citato de Parthis: atqui locusta inter animalia mun-
 da numeratur, Leuit. c. 11. v. 3. Cæteri tan. ce. va. Ecce agnus Dei,
 qui tollit peccata mundi. Ioan. 1. Alij venturum Christum pronun-
 ciauerunt, Ioannes digito ostendit. Et Ioannes non solum prophe-
 ta, sed plusquam propheta fuit, quo maior inter prophetas nemo na-
 tus est. Matth. 11. prælagum, est præscium futurorum significati-
 num. iubar. Christus dicitur, qui est lux vera, quæ illuminat om-
 nem hominem venientem in hunc mundum. Ioan. 1. De qua Psal.
 111. Exortum est in tenebris lumen rectis corde, misericors, & mi-
 serator, & iustus Dominus. In. 4. v. videndus Matth. c. 11. De baptis-
 mo Iesu omnes Euangelista Matth. 3. Marc. 1. Luc. 3. Ioan. 1.

In eodem festo ad Laudes.

63.

- 1 O nimis felix, meritiq̄e celsi,
 Nesciens labem niuci pudoris,
 Præpotens martyr, cremiq̄e cultor,
 Maxime vatūm.
- 2 Serta terdenis alios coronant,
 Aucta clementis, duplicata quosdam,
 Trina centeno cumulata fructu
 Te facer ornant.
- 3 Nunc potens nostri meritis opimis

Pectoris duros lapides repelle,
Asperum planans iter, & reflexos
Dirige calles.

4 Ut pius mundi sator, & redemptor
Mentibus pulsa luuione puris,
Rite dignetur veniens, sacratos
Ponere gressus.

3 Laudibus ciues celebrant superni
Te Deus simplex, pariterque trine,
Supplices & nos veniam precamur.
Parce redemptis. Amen.

ET hic hymnus est pars illius, ut queant laxis reso. &c. In. 1. v. car. 3. anapæstus est pro dactylo, tertio leco. nimis. pro valde, nam omnia nimis sunt vitiosa, & nihil est omnium rerū, in quo nō queat peccari nimietate, præterquam in amore Dei. In. 2. v. Serta terdenis. Tricesimus fructus c. niugatis, sexagesimus viduis, centesimus virginibus, à sacris autoribus est accomodatus. Huc facit illud Matt. 13. de triplici seminis iacti in terrā banā prouētū, aliud enim fructū tricesimū, aliud sexagesimū, aliud verò cetesimum protulisse fructū perhibetur. In. 3. v. meritis opimis. idest magnis, & præclaris, vnde opima spolia, quæ dux duci detrahebat. & quoniā B. Ioānis merita sunt eximia, & copiosa, meritō opima appellatur, duros lapides pectoris. idest, aufer à nobis cor lapideū. & durū, daq; cor carneū. & molle, secundū illud Ezech. 11. Et auferā cor lapideū de carne eorū, & dabo eis cor carneū. Asperum. pla. iter. allusum est ad oraculū Esaiæ. c. 40. de Beato Ioāne dictum, & teste Luca in eo cōpletum. c. 3. Et erūt praua in directā, & aspera in vias planas. In. 4. v. luuione. idest, labe, illuue vitiorum. dignetur veniens sacratos ponere gressus. precatur, ut ipse Deus mundi conditor, & saluator dignetur ad mētes nostras venire puras, & peccatis expurgatas.

*purgatas, ut promisit. Ioan. 14. Si quis diligit me, sermonem meum
seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansi-
onem apud eum faciemus.*

In festo Apostolorum Petri & Pauli.

64.

- 1 Aurea luce, & decore roseo
Lux lucis omne perfudisti seculum,
Decorans caelos in dextro martyrio
Hac sacra die, quæ dat reis veniam.
- 2 Ianitor caeli, doctor orbis pariter,
Iudices seculi, vera mundi lumina,
Per crucem alter, alter ense triumphans,
Vitæ senatum laureati possident.
- 3 O felix Roma, quæ tantorum principum
Es purpurata precioso sanguine.
Non laude tua, sed ipsorum meritis
Excellis omnem mundi pulchritudinem.

Trimetrum est iambicum syllabarum tantum numerum ser-
uans. Autor eius Elpis Seuerini Boetij vxor cæsetur, scemina sa-
tis docta & pia. Laudatur in eo Christi diuina bonitas, quod totum
mundum beatorum Apostolorum Petri, & Pauli gloria, ac splendore il-
lustrauit. Deinde celebrantur ipsorum præconia coniunctim, & diuisi-
m. In 1. v. lux lucis, id est Christus super omni lucem, cum cor-
poralem, tum spirituales, qui mundum perfudit fulgida luce
doctrinæ Apostolicæ, & purpureo martyrii colore. Hi enim qui hic
celebrantur, & doctrinæ Euangelicæ predicatorum fuerunt, & mar-
tyrii coronam meruerunt. Celorum nomine hic aptè intelliguntur Apo-
stoli, quia ita dignitate, cæteros homines superant, ut celum terra
prestabilius est. Innc Psalm. 18. Cæli enarrant gloriam Dei. In 2. v.

iudices seculi. *Amen dico vobis, quod sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israël. Matth. 19. Quod fuerint lumina mundi ex Matt. 5. Vos estis sal terræ, vos estis lumina mundi. Petrus cruci fuit affixus, Paulus gladio obruncatus, senatoribus regni caelestis sunt ascripti. In. 3. v. purpurata. decorata, adornata, nam color purpureus sanguineo colori est vicinus, & propinquus.*

In eodem Festo ad Laudes.

65.

- 1 Iam bone pastor Petre clemens accipe
Vota precantum, & peccati vincula
Resolue, tibi potestate tradita,
Qua cunctis cælum verbo claudis aperis.
- 2 Doctor egregie Paule mores instrue,
Et mente polum nos transferre satage,
Donec perfectum largiatur plenius,
Euacuato quod ex gerimus.
- 3 Sit Trinitati. *vt supra.*

Hic hymnus pars est superioris. In. 1. v. potestate tradita. Tibi dabo claves regni caelorum. Matth. 16. In. 2. v. O Paule qui in tertium vsq; cælum raptus fuisti. 2. ad Corint. 1. & ibi audisti arcana Dei, quæ non licet homini loqui, enitere, atque labora nos tuos famulos in cælum subuehere, vt terrenis curis abiectis, caelestia tantum meditemur. donec perfectum lar. ple. nam nunc ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem venerit, quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est, Nunc cognoscimus ex parte tunc cognoscam, vt cognitus sum
1. ad Corinth. 13.

59

In festo S. Mariæ Magdalenaæ ad
Vesper. hor.

66.

- 1 Lāuda mater Ecclesia,
 Lauda Christi clementiam,
 Qui septem purgat vitia,
 Per septiformem gratiam.
- 2 Maria soror Lazari,
 Quæ tot commisit crimina,
 Ab ipsa fauce tartari
 Redit ad vitæ limina.
- 3 Post fluxæ carnis scandala,
 Fit ex lebete phiala,
 In vas translata gloriæ,
 De vase contumeliæ.
- 4 A Egra currit ad medicum,
 Vas ferens aromaticum,
 Et à morbo multiplici
 Verbo curatur medici.
- 5 Surgentem cum victoria
 Iesum videt ab inferis
 Prima meretur gaudia,
 Quæ plus ardebat cæteris.
- 6 Vni Deo sit gloria,
 Pro multi formi gratia,

Qui culpas, & supplicia
Remittit, & dat pramia. Amen.

C Armen est dimetrum iambicum, sed male mensuratum.
Laudatur in eo B. Maria Magdalena, ob salutarem pœnitentiam, quam post mundi illecebras egit: de quo videndus est B. Luc. c. 7. In. 1. v. Qui septem purgat vitia. Eiecerat Dominus Iesus ab ea septem dæmonia, id est, septem peccata mortalia, secundum sanctos doctores, quæ purgavit per septem dona Spiritus sancti, vel per septem virtutes, quæ septem illis vitiiis capitalibus opponuntur. In. 3. v. Fit ex lebe phiala, id est, ex vase contumeliæ, vas honoris. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea, & argentea, sed & lignea, & fictilia, & quedam quidem in honorem, quedam vero in contumeliam. lebes. vas est æneum, at phiala plurimum ex auro conflatur, de qua elegans est distichon apud Martialem. li. 14. *Quanus callaico rubcam generosa metallo, glorior arte magis, nam meus iste labor.*

2. ad Ti-
mo. 2.

In eodem Festo ad Matutinum.

67.

1. Nardi Maria pistici.
Sumpsit libram mox optimi,
Vnixit beatos Domini
Pedes, rigando lachrymis.
2. Honor, decus, imperium
Sit Trinitati vnicae,
Patri, Nato, Paraclito,
Per infinita secula.

Dimetrum

Dimetrum est iambicum, exlex tamen. Aliqui ascribunt Paulino Episcopo. Primus versus partim sumptus est ex c. 14. Marci, dicentis: Et cum esset Bethania, in domo Simonis leprosi, & recumberet, venit mulier habens alabastrum unguenti nardi pistici pretiosi, & fracto alabaistro effudit super caput eius. Partim ex Luca. c. 7. Vbi ait: Et ingressus domum Pharisæi accubuit, & ecce mulier quæ fuerat in ciuitate peccatrix, ut cognouit, quod accubisset in domo Pharisæi, attulit alabastrum unguenti, stansque ad pedes eius à tergo flens lachrymis capit rigare pedes eius. & capillis capitis sui extergebat, & osculabatur pedes eius, & unguento ungebatur. De nardo frutice odorifero videndus est Plinius. lib. 12. c. 12. est generis foenugini, masculini generis non inuenies, ni fallor, at nardum neutrius est generis, pisticam Laurentius in Marc. c. 14. existimat vocari probatam, & spectatam, arguens. D. Augustinum, qui in Euangelium Ioannis tractatu. 50. iomo. 9. putat dictam esse à loco pisticam. Vt cunque sit, allusum videtur ad fidem Christianam, eò quòd Græce. pistis. fides dicitur. Theophilatus in Marci. cap. 14. sic ait: De nardo pistica scias, quòd est species quedam nardi, quæ pistica dicitur, vel quòd sit sincera, & non adulterata, vel cum fide confecta.

In eodem festo ad Laudes.

68.

- 1 AETERNE Patris vnice,
 Nos pio vultu respice,
 Qui Magdalenam hodie
 Vocas ad thronum gloriæ.
- 2 In thesauro reposita
 Regis est drachma perdita,
 Gemmaque luce inclyta
 De luto luci reddita.

- 3 Iesu dulce refugium
 Spes vna pœnitentium,
 Per peccatricis meritum
 Peccati solue debitum.
- 4 Pia mater, & humilis,
 Naturæ memor fragilis,
 In huius vitæ fluctibus
 Nos rege tuis fletibus.
- 5 Vni Deo sit gloria. *vt supra.*

DImetrum iambicum, cacometrum. Quod hic dicitur sum-
 ptum est ex. c. 1. Lucæ. nam perierat Magdalena tanquam
 ovis quæ errauerat, per pœnitentiam tamen ad Dominicum gregem
 reducta est, atq; ex peccatrice gratissima gemma facta est Deo, de
 qua dictum est apud Lucam. c. 7. Remittuntur peccata eius multa,
 quoniam dilexit multum. Hic bina & bina carmina in penultima
 & vltima sibi respondent.

In festo B. Petri ad Vincula, in
 Vesp. hor.

69.

- 1 Petrus beatus catenarum laqueos
 Christo iubente rupit mirabiliter
 Custos ouilis, & doctor Ecclesiæ,
 Pastorque gregis, conseruator ouium,
 Arcet luporum truculentam rabiem.
- 2 Gloria Deo per immensa secula,
 Sit tibi nate decus & imperium,

Honor,

Honor, potestas, Sanctoq̄ue Spiritui
 Sit Trinitati salus indiuidua,
 Per infinita seculorum secula. Amen.

Metrum est senarium simile illi, Aurea luce, nisi quòd præ-
 sens in utroq; versu quinq; habet carmina uniformia, eius
 demq; generis, illud autem quatuor tantum. Eius auctor docta illa
 Elpis. Historia sumpta est ex Actis Apostolorum. c. 12. Et ecce
 Angelus Domini astitit, & lumē refulsit in habitaculo, percussioq;
 latere Petri excitauit eum, dicens: Surge velociter, & ceciderunt
 catenæ de manibus eius. pastor gregis hic appellatur, quoniã ter-
 tiò ei à Domino cura commissa est agnos suos, oesq;ue pascendi. Pa-
 sce agnos meos, pascue oves meas. Ioan. 21. luporum nomine, da-
 mones, qui ouili insidiantur, hic accipiuntur, vt in illa parabola Do-
 mini de pastore, & mercenario: Mercenarius, & qui non est pa-
 stor, vidit lupum venientem, & deserit oves, fugitq;, & lupus ra-
 pit, atq; dispergit oves. Ioan. 10. Pars est illius hymni cuius initium
 est: Felix per omnes festum mundi cardines.

In festo Transfigurationis ad horas Vesp.

70.

1 Quicumque Cristum quæritis,

Oculos in altum tollite,

Illic licebit visere

Signum perennis gloriæ.

2 Illustre quidam cernimus,

Quod nesciat finem pati,

Sublime, celsum, interminum,

Antiquius, cælo, & chao.

- 3 Hic ille rex est gentium,
 Populi que rex Iudaici,
 Promissus Abrahamæ patri,
 Eius que in ævum semini.
 4 Hunc & prophetis testibus,
 Iisdem que signatoribus,
 Testatur, & pater iubet,
 Ipsum audire, & credere.
 5 Gloria tibi Domine,
 Qui apparuisti hodie,
 Cum Patre & sancto Spiritu,
 In sempiterna secula. Amen.

Metrum est dimetrum iambicū acatale Eticum, quod Prudentius de Epiphania Domini contexit. In hoc tamen hymno perpauci sunt versus, alioque ordine, quam ille composuit. Dicuntur aliqua Christi præconia. In primo versu, quæritis, sicut *Magi* querebant. Signum perennis gloriæ. id est, Christū qui est gloria Patris. Illustre quiddam. ipsum Christum immortalem. antiquius cælo & chao. Ex chao dixit *Anaxagoras*, omnia Deū creasse. Videndus *Ovidius*, 1. *Metamorphoseos*. Hic ille rex gentium. in. 3. v. *B. Paulus ad Romanos*. c. 3. An Iudeorum Deus tantum, an nonne & gentium? certe & gentium. Populi que Iudaici. Vbi est, qui natus est rex Iudeorum. *Matth.* 2. Promissus Abrahamæ patri. *Geneseos*. c. 22. In. 4. v. Prophetis testibus & signatoribus. Ad illud alludit, quod testes, qui attribebantur testamento, signabant illud. Ipsum audire pater iubet. Et ecce vox è nube qua diceret: Hic est filius meus dilectus, ipsum audite. *Matth.* 17.

In eodem festo ad Laudes.

- 1 Amor Iesu dulcissime,
 Quando cor nostrum visitas,
 Pellis mentis caliginem,
 Et nos reple dulcedine.
- 2 Quàm felix est, quem fatias,
 Confors paternæ dexteræ,
 Tu vere lumen patriæ,
 Quod omnem sensum superat.
- 3 Splendor paternæ gloriæ,
 Incomprehensa bonitas,
 Amoris tui copiam
 Da nobis per præsentiam.
- 4 Gloria tibi Domine, &c.

DImetrum, iambicum, cacometrum. Omnia ex superioribus patent. Christus enim est charitas, eadē natura cum Patre; splendor paternæ gloriæ, lux manans à luce, & imago expressa substantiæ illius, per omnia similis & æqualis illi, à quo nascitur, qui mentis nostræ tenebras misericordiā suā, & bonitate expellit, nosq; sibi gratos facit.

In Festo Dedicationis S. Michaëlis
 Archangeli ad Vespertinas horas.

72.

Tibi Christe splendor Patris,
 Vita Virtus cordium,
 In conspectu Angelorum
 Votis, voce psallimus,

Alter.

Alternantes concrepando
Melos damus vocibus.

2 Collaudamus venerantes
Omnes caeli milites,
Sed praecipue primatem
Caelestis exercitus,
Michaellem in virtute
Conterentem Zabulonim

3 Quo custode procul pelle
Rex Christe piissime,
Omne nefas inimici,
Mundo corde, & corpore
Paradiso redde tuo
Nos sola clementia.

4 Gloriam Patri melodis
Personemus vocibus,
Gloriam Christo canamus,
Gloriam Paraclito,
Qui trinus, & vnus Deus
Extat ante secula. Amen.

C Armen est Alcmanium, cum Euripidio trochaico commix-
tum, alternatimque positum, imparia sunt acatalectica, hoc
est, quae nec abundant, nec sunt imminuta, paria sunt catalecti-
ca, id est, deficientia vna syllaba, pedes non collocantur, ut lex car-
minis postulabat. Contendit auctor laudare Deum, Angelos prete-
rea, sed praecipue Michaellem Archangelum, cui potestatem dedit
coercendi serpentem antiquum. In. i. v. In conspectu Angelo-
rum. sumptum videtur e Psal. 137. In conspectu Angelorum psallē
tibi,

tibi, &c. Alternantes nam diuine laudes in Ecclesia alternatim dicuntur, & per vices. In. 2. v. Sed præcipuè primatem. Allusum videtur ad illud Danielis. 10. Michael vnus de principibus primis venit in adiutorium meum. Et iterum. c. 12. In tempore illo consurgit Michaël princeps magnus. Nomine Zabulon. qui interpretatur fluxus noctis, vt ait B. Hieronymus in. c. 1. Aggai, hic intelligimus demonem. Conterentem Zabulon. videndus Ioā. in Apocalyp. c. 12. Et factum est prælium magnum, Michael & Angeli eius præliabuntur cū dracone, & draco pugnabat, & Angeli eius, & non valuerunt, nec locus inuentus est corū amplius in celo. In. 3. v. sola clementia. non quod opera nostra non sint necessaria: Si vis (inquit Ioan. 19.) ad vitam ingredi, serua mandata. In. 4. v. melodis. trisyllabum est, suauibus, & dulcibus. melō-
du. a. um.

In eodem Festo ad Laudes.

73.

- 1 Christe sanctorum decus Angelorum,
 Rector humani generis, & autor,
 Nobis æternum tribue benignus
 Scandere cælum.
- 2 Angelum pacis * Michaële ad istam
 Cælitus * mitti rogamus aulam
 Nobis vt crebro veniente crescant
 Prospera cuncta.
- 3 Angelus fortis Gabriel, vt hostem
 Pellat antiquum, volitet ab alto
 Sæpius, templum veniens ad istud
Visere nostrum.

Michaële

Mittas.

Ange-

Raphaelē

4 Angelum nobis medicum salutis
Mitte de calis * Raphaelē vt omnes
Sanet ægrotos, pariterque nostros
Dirigat actus.

5 Hinc Dei nostri genitrix Maria,
Totus & nobis chorus Angelorum
Semper assidat, simul & beata
Concio tota.

6 Præstet hoc nobis deitas beata,
Patris ac Nati, pariterque Sancti
Spiritus, cuius ^{de se} reboat in omni
Gloria mundo. Amen.

B. Grego-
rius. Ho-
mil. 34. in
Euang.

C Armen est sapphicum cum Adonio, cacometrū camen. Fit
inuocatio ad diuinam bonitatem, vt Angelorū presidio nos
munit. Sed trium præcipuè hic fit mentio. Michaelis qui interpre-
tatur, quis est vt Deus, quasi dicat: quis est i: a fortis, vt Deus noscer?
qui creauit nos ad se laudandum, nullus potest facere, que Deus fa-
cit: Qui sicut olim fuit princeps synagoge, ita modo est princeps
Ecclesie. Fit etiam mentio Gabrielis, qui interpretatur, fortitudo
Dei, & merito, quia nascituro Domino in carne testimonium perhi-
bet. De quo Propheta in Psal. 23. ait: Dominus fortis, & potens, Lo-
minus potens in prælio. Nominatur etiam Raphael, qui medicina
Dei dicitur. De quo v. denda sacra Tobie historia in c. 6. S. &
11. Concione. tria significare satis multis verbis probat G. Ilius,
li. 18. c. 7. suggestum, vnde verba fiunt, cœtum populi assistētis, ora-
tionem in super ipsam que ad populum habetur.

In festo omnium Sanctorum ad
Vesp. hor.

1 **Christe Redemptor omnium**
Conferua tuos famulos,
Beatae semper Virginis
Placatus sanctis precibus.

2 Beata quoque agmina
Caestium spirituum,
Præterita, præsentia,
Futura mala pellite.

3 Vates aeterni iudicis,
Apostolique Domini
Suppliciter exoscimus,
Saluari vestris precibus.

4 Martyres Dei inclyti,
Confessoresque lucidi,
Vestris orationibus
Nos ferte in * caestibus.

Caestia

5 Chori sanctarum virginum,
Monachorumque omnium,
Simul cum sanctis omnibus
Confortes Christi facite.

6 Gentem auferte perfidam
Credientium de finibus,
Vt Christo laudes debitas
Perfoluamus alacriter.

7 Gloria Patri ingenito,
• Nisique Vnigenito,

Vna cum sancto Spiritu
In sempiterna secula. Amen.

Hic hymnus imaginem habet dimetri iambici, sed est caco-
metrum. In eo fit oratio, post Deum, ad omnes sanctorum
ordines, ad sacratissimam virginem Dei matrem, Angelicos spiri-
tus, Prophetas, Apostolos, Martyres, Confessores, & Virgines, ut no-
bis adsint, malaq; à nobis propellant, scelerisq; puros ad caelestia re-
gna perducant. In. 3. v. Vates æterni iudicis, id est propheta in
cæcilio, qui merito æterni iudicis vates dicuntur, eo quod de futuro
Domini aduentu testimonium perhibuerunt. In. 4. v. in caelestibus
Latine dicitur in caelestia. In. 6. v. gentem perfidam. quæ fidem
non proficitur, ut sunt Agareni, & Turca. In. 5. v. Consortes
Christi facite, id est participes regni caelestis. Nam filij Dei sumus,
si filij, igitur & heredes, heredes quidem Dei, cohæredes autem Chri-
sti. Paulus ad Rom. c. 8.

In eodem festo, ad Laudes.

75.

- 1 Iesu Saluator seculi,
Redemptis ope subueni,
Et pia Dei genitrix,
Salutem posce miseris.
- 2 Cœtus omnis angelici,
Patriarcharum cunei,
Et prophetarum merita
Nobis precentur veniam.
- 3 Baptista Christi præuius,
Et clauiger ætereus,
Cum cæteris Apostolis,

Nos

Nos soluant nexu criminis.

4 Chorus sacratus Martyrum,
Confessio Sacerdotum,
Et virginalis castitas,
Nos à peccatis abluant.

5 Monachorum suffragia,
Omnesque ciues cælici
Annunt votis supplicum,
Et vitæ poscant præmium.

6 Laus, honor, virtus, gloria
Deo Patri, & Filio,
Sancto simul Paraclito
In seculorum secula. Amen.

Hic hymnus superiori adnectitur. In. 2. v. Patriarcharum
merita. Patriarcha princeps est patrū, si verbū verbo red-
dat, vt Abraham, Isaac, Iacob, eiusque duodecim filij, qui duodecim tri-
bubus populi Israelitici nomina dederunt. In. 3. v. Baptista Chri-
sti præuius. quia præcursor eius fuit, nascendo, baptizando, prædi-
cādo, moriendo, & ad inferos descendēdo, vnde Luc. 1. Et ipse præce-
det eum in spiritu & virtute Helie. In eodem. v. Clauiger æte-
reus. id est Petrus, cui dictum fuit à Domino: Et tibi dabo clauis
regni cælorum. Matt. 16. In. 4. v. per sacerdotum confessionem, in-
telligendum est de omnibus Confessoribus, etiam si sacerdotio fun-
cti non fuerint: quemadmodum per virginalē castitatem, eam
quoque continentiam, quæ in coniugali, aut viduali pudicitia
gratum Deo exhibet obsequium, intelligere debemus

In. 5. v. Monachus, Græce,

Latine solitarius.

In natali Apostolorum ad Vesper.

76.

- 1 Exultet cælum laudibus,
Resultet terra gaudiis,
Apostolorum* gloriam
Sacra canunt solennia.
- 2 Vos seclii iusti iudices,
Et vera mundi lumina,
Votis precamur cordium,
Audite preces supplicum.
- 3 Qui cælum verbo clauditis.
Sera s̄que eius soluitis,
Nos à peccatis omnibus
Solvite iussu qua sumus.
- 4 Quorum præcepto subditur
Salus, & languor omnium,
Sanare ægros moribus
Nos reddentes virtutibus.
- 5 Vt cum iudex aduenerit
Christus in fine seculi,
Nos sempiterni gaudij
Faciatur esse compotes.
- 6 Deo Patri sit gloria,
Eiusque soli Filio,
Cum Spiritu Paraclito
Et nuuc, & in perpetuum, Amen.

Gloria.

*Seras &
eius solui
tis.*

Dimetrym est iambicum syllabarum tantum numerum seruans. Celebrantur in eo Apostolorum dignitas, & potestas, precaturque eos, ut nos suis precibus à peccatis liberent, ut cum Christus venerit, ut mundum iudicet, vitam æternam consequamur. In 1. v. per cælum & terrā. intellectuales, rationalesq; creaturas intelligit, hoc est Angelos, & homines. Sic Esaias. 11. Audite cæli, & auribus percipe terra. Et Moses in cantico Deut. 32. Audite cæli quæ loquor, audiat terra verba oris mei. Et regius Propheta. Psal. 95. Latentur cæli, & exultet terra. In aliis exemplaribus legitur gloria, ut sit ablatus casus. solēnia accusatiuus, ut sit hic ordo: Cælum, inquā, & terra canūt solēnia gloria Apostolorū. Quæ lectio non male videtur quadrare. In. 2. v. Vos secli iusti iudices. ex Matth. sumptum est. c. 19. sic dicente: Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Quod autem sint lumina mundi. Matth. 5. Vos estis lux mundi. In. v. 4. Misit eos ut curarent languores, & infirmos sanarent, & super agros manus imponerent. Luc. 9. & Marc. 6.

In natali Apostol. ad Matut. officiū.

77.

- 1 **A**eterna Christi munera
Apostolorum * gloriam
Laudes canentes debitas,
Lætis canamus mentibus.
- 2 **E**cclēsiarum principes,
Belli triumphales duces,
Cælestis aulæ milites,
Et vera mundi lumina.

Gloria.

- 3 Deuota sanctorum fides,
 Inuicta spes credentium,
 Perfecta Christi charitas
 Mundi triumphat Principem.
- 4 In his paterna gloria,
 In his voluntas Spiritus,
 Exultat in his Filius,
 Cælum repletur gaudio.
- 5 Te nunc redemptor quæsumus,
 Vt ipsorum confortio
 Iungas precantes seruos,
 In sempiterna secula. Amen.

Hic hymnus rectè currit carminis dimetri iambici legibus,
 nisi quòd in .3. carmine .4. v. collocatur in sede secunda pyr-
 rhichius pro iambò, hic tamen nauulus non magnam infert defor-
 mitatem in pulehro & eleganti corpore. Eiusdem est argumenti cū
 superiore, enumerantur in eo aliquot Apostolorum laudes. Primi .v.
 ordo est. Canentes laudes debitas, lætis mētibus canamus
 æterna Christi munera, gloriā, scilicet, Apostolorū. Ali
 qui codices habent. gloria in ablatiuo, id est propter gloriā. In .2. v.
 Ecclesiarum principes. de ipsis videtur dictum illud Psalm. 44.
 Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes super
 omnem terram. Et illud Psal. 138. Mihi autem nimis honorati sunt
 amici tui Deus, nimis cōfortatus est principatus eorū. Fuerunt du-
 ces triūphales cōtra scribas, phariseos, & reges terre, qui volue-
 rūt nomē Iesu penitus abolere. cōtra ipsos demones, quos suis idolis
 expulerūt, triūphatq; mundo, victrice nunc corona ornatur in cæ-
 lo. In .3. v. triūphat. id est, superat & vincit, vnde triūphatus parti-
 cipiū victus & superatus. Tres illi nominatiui in .4. v. ad vnū verbū
 ordinati, insinuant nobis, & vnitatem, & trinitatem in deitate.

In communi Apostolorum, & Euan-
gelist. Tempore Paschali
ad Vesp.

78.

- 1 Tristes erant Apostoli
De nece sui Domini,
Quem poena mortis crudeli
Serui damnarunt impij.
- 2 Sermone blando Angelus
Prædixit mulieribus,
In Galilæam Dominus
Videndus est quantocyus.
- 3 Illæ dum pergunt concitæ,
Apostolis hoc dicere,
Videntes eum viuere,
Osculantur pedes Domini.
- 4 Quo cognito discipuli
In Galilæam properè
Pergunt videre faciem
Desyderatam Domini.
- 5 Quæsumus autor omnium
In hoc Paschali gaudio,
Ab omni mortis impetu
Tuum defende populum.
- 6 Gloria tibi Domine
Qui surrexisti à mortuis.

Cum Patre & sancto Spiritu,
In sempiterna, secula, Amen.

Hoc anticum quale superius est, cacometrum tamen: *Quae in illo continentur, sumpta sunt ex Euangelistis. Apostoli erant tristes. Luc. 24. Qui sunt hi sermones, quos cōfertis inter vos ambulantes, & estis tristes? Quē pœna mortis crudeli, dicūt ei omnes crucifigatur. Matth. 27. Et Luc. 23. At illi clamabant, dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dixerunt impij, morte turpissima condemnemus eum. Sapient. 2. In. 27. Sermone blando Angelus. Lucas. 28. Respondens, Angelus dixit mulieribus, nolite timere vos. Et paulo post: Et cito euntes dicite discipulis eius, quod surrexit à mortuis. Ibidem. Illa autem accesserunt, & tenuerunt pedes eius, & quæ sequuntur.*

In eodem festo ad Laudes.

79.

1. Claro Paschali gaudio
Sol mundo nitet radio
Cum Christum iam Apostoli
Visu cernunt corporeo.
2. Ostensa sibi vulnera
In Christi carne fulgida,
Resurrexisset Dominum
Voce fatentur publica.
3. Rex Christe clementissime,
Tu corda nostra possides,
Ut tibi laudes debitas
Reddamus omnitempore.
4. Quæsumus auctor omnium,

In hoc Paschali gaudio,
Ab omni mortis impetu
Tuum defende populum.

5 Gloria tibi Domine. *vt supra.*

C Armen est quale superius, & ex eodem fonte, ex Euangelis,
inquam, *Matthæi. 28. Luc. 24. Ioan. 21.*

In natali vnus Martyris extra tem-
pus Paschale ad Vesp.

80.

1 Deus tuorum militum
Sors, & corona, præmium,
Laudes canentes martyris
Absolue nexu criminis.

2 Hic nempe mundi gaudia,
Et blandimenta noxia,
Caduca ritè deputans,
Peruenit ad cælestia.

3 Pœnas cucurrit fortiter,
Et sustulit viriliter,
Pro te effundens sanguinem,
Æterna dona possidet.

4 Ob hoc precatu supplici
Te poscimus piissime,
In hoc triumpho martyris

88
Dimitte noxam seruilis.

5 Laus & perennis gloria

Deo Patri, & Filio,

Sancto simul Paraclito

In sempiterna secula. Amen.

Hymnus hic legibus coercetur dimetri iambici. In secundo
r^o tamen loco, secundo carmine versus secundi, & in 3. se-
de. 2. spondeum habet pro iambo, in blandimenta, & in effun-
dens. In eo explicatur laus cuiuscunq; Martyris, quod scilicet, con-
temptis in huius mundi pompis, & deliciis Christum fuerit secutus.
In. 1. 7. Sors & corona. secundum illud Psal. 72. Pars mea Deus
in aeternum. Et illud Psal. 141. Dixi tu es spes mea, portio mea in ter-
ra uiuentium. Et corona. quoniam Martyrum est decus, & orna-
mentum in signe, quo in aeterna uita uenustantur. Sic enim ait Ia-
cobus in epistola sua. c. 1. Beatus uir qui suffert tentationem, quo-
niam cum probatus fuerit, accipiet coronam uitae. Et B. Petrus Epi-
sto. 1. c. 5. Cum apparuerit ille pastor princeps, reportabitis immar-
cescibilem coronam gloriae. In. 2. 7. blandimenta noxia. amicitia
enim huius mundi inimica est Deo, & quicumque uult amicus esse
huius mundi, inimicus Deo constituitur. Iaco. c. 4. & B. Ioa. in Epist.
1. c. 2. Si quis diligit mundum, non est charitas Dei in illo, & mun-
dus transiit, & concupiscentia eius. Caduca igitur mundi gaudia.

In festo vnus Martyris eodem tem-
pore ad Laudes.

81.

I Martyr Dei qui unicum
Patris sequendo filium,
Victis triumphas hostibus,

Victor

Victor fruens caelestibus.

2 Tui precatus munere
 Nostrum reatum dilue,
 Arcens mali contagium,
 Vitæ * remouens tædium.

Repellē.

3 Soluta sunt iam vincula
 Tui sacrati corporis,
 Nos solue vinclis seculi,
 Amore filij Dei.

4 Deo Patri sit gloria.
 Eiusque soli Filio
 Cum Spiritu Paraclito,
 Et nunc, & in perpetuum. Amen.

C Armen est dim. iābi. At in. 1. v. primo carmine vocalis subit-
 citur vocali sine collisione. Et in. 4. carmine. v. secūdi pyrri-
 chius ponitur pro iambo secunda sede. Constaret carmen, si pro. re-
 mouens. scriberetur. repellens. Oratio fit in eo ad quenuis Mar-
 tyrem, commendans illius constantiam in passione, qua hostes fidei
 superauit. Petitq; vt eius precibus adiuuemur. In. 1. v. vnicum pa-
 tris sequēdo filium, id est, Christū, qui vnigenitus est Dei Patris.
 Hunc sequutus est gloriosus Martyr. iuxta illud Petri in Epist. 1. c.
 2. dicentis: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplū,
 vt vestigia illius sequeremini. aliqui codices Græci habent nobis in
 prima persona. Ioan. præterea ait epist. 1. c. 3. In hoc cognouimus
 charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, & nos
 debemus pro fratribus animas ponere. In eodē versu triumphas,
 legendum videtur, potius quam triumphans, vt habent nonnulli
 codices, vt sit aliquod verbum, quod sententiam compleat. In. 2. v.
 per tædium vitæ. vitæ anxietates, molestias, & calamitates autor
 intelligit, quæ si non animo aequo perferantur, tanta efficiunt ali-

quando tristitia, ut quem premunt, vita tadeat. Et ideo Ecclesiasticus ait. 30. Tristitiam longè expelle à te, multos enim occidit tristitia, & nō est utilitas in illa. Et animus gaudens floridam facit aetatem, & spiritus tristis exiccat ossa. proverb. 17. In. 3. v. petimus ab eo Martyre corporis, nam erga stulo soluto, caelestiq; vita fruente, ut suis precibus à vitæ huius illecebris, & laqueis concupiscentiarū liberemur, quibus tanquam vinculis alligamur, & vitæ tenebris tenemur.

In natali plurimorū Martyrum extra
tempus Paschale ad Vesp. hor.

82.

- 1 Sanctorum meritis inclyta gaudia
Pangamus socij, gestaque fortia,
Nam gliscit animus promere cantibus
Victorum genus optimum.
- 2 Hi sunt, quos retinens mundus inhorruit,
Ipsam nam sterili flore per aridum
Spreuere penitus, atque secuti sunt
Rex Christe bone cælitus.
- 3 Hi pro te furias, atque ferocia
Calcarunt hominum sæuaque verbera,
*Cessit his lacerans fortiter vngula.
Nec carpit penetralia.
- 4 Cæduntur gladiis more bidentium,
Non murmur resonat, non querimonia,
Sed corde tacito, mens bene conscia
Conseruat patientiam.
- 5 Quæ vox, quæ poterit lingua retexere,

His cessit

Quæ

Quæ tu Martyribus munera præparas?
 Rubri nam fluido sanguine laureis
 Ditantur bene fulgidis.

- 6 Te summa deitas, vnaque poscimus,
 Ut culpas abluas, noxia subtrahas,
 Des pacem famulis, nos quoque gloriam
 Per cuncta tibi secula. Amen.

C Armen est. Asclepiadæum myxtum Glyconico. Alicubi ha-
 bet suos nauos scriptorum fortassis vitio, potius quam auto-
 ris. In. 1. v. gliscit. id est, ardenti affectu cupit, caret præterito &
 supino. Victorum. à victor. In. 2. v. inhorruit. id est tanquam re-
 vilem, & abiectam odio habuit horrore quodam, quale est illud Io. 15.
 Si mundus vos odit, scitote quia me priorem odio habuit. regit hic
 accusatiuum, per regulam illam: Cum verbum pro verbo capitur,
 ut mutat significationem, ita & constructionem. In. 3. v. vngula
 hic accipitur pro instrumento ferreo, ut pectine, aut aliquouis, quo
 dilacerabantur corpora hominum in equuleo extentorum. de quo
 vide Prudentium in hymno de S. Romano, & de S. Vincentio. Nec
 carpit penetralia: non intelligas corporis, quæ aliquando dissecta
 fuerunt, sed animi. Celsit his lacerās. potius. His celsis lace-
 rās. ut sit spōdeus, non trocheus. In. 4. v. de bidentibus dictū est an-
 tea. bidētes sunt oves biennes habentes duos dentes eminentiores,
 quæ erant aptæ sacrificiis, habent octo dentes, sed ex his duos cete-
 ris altiores, per quos apparet ex minore eas ætate ad maiorem trans-
 cendisse. Quæ comparatio, sanctorum Martyrum ad occisio-
 nem ouium ex Psalmo. 43. sumpta videtur: Quoniam propter
 te mortificamur tota die; æstimati sumus sicut oves occisionis.
 Non murmur resonat, non quærimonia. In hac pacien-
 tia imitabantur Christum Dominum nostrum, de quo Esai. 53.

Quasi ovis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tudente se
obmutescet, & non aperiet os suum, quod in passione completum
esse patet. In .5. v. retexere. id est exprimere. explicare, siue eloqui.
In eodem versu laureis. laurus apud antiquos victoriae erat insi-
gne, triūphiq; dicata, vnde laureati milites currum triumphantis
sequebantur. In Apocalypsi. c. 7. Sancti Martyres leguntur coronis
insigniti, & palmas manibus gestantes. In ultimo versu subaudi-
endum est verbum. demus. nos scilicet. gloriam tibi.

In natali pluri. Marty. extra tempus
pasch. ad Matut.

83.

- 1 Aeterna Christi munera,
Et Martyrum victorias
Laudes canentes debitas
Lætis canamus mentibus.
- 2 Terrore victo seculi,
Poenisq; spretis corporis,
Mortis sacrae compendio
Vitam beatam possident.
- 3 Traduntur igni Martyres,
Et bestiarum dentibus,
Armata sauit vngulis
Tortoris insani manus.
- 4 Nudata pendent viscera,
Sanguis sacratus funditur,
Sed permanent immobiles,
Vitæ perennis gloria.

Tenunc redemptor quæsumus,

Vt Martyrum consortio

Iungas precantes seruulos

In sempiterna secula. Amen.

C Armen est dimetrum iam orthometricum. Celebrantur in eo laudes Martyrum, eorumq; in perferenda morte pro nomine Iesu inuictam animi constantiam. In. 1. v. ordo est. Canētes laudes debitas, canamus lætis mentibus æterna Christi muneris, & martyruū victorias. In. 2. v. recte dicitur, vitam beatam Martyres possidere per mortis sacre compendium. Nam illis mors compendiaria quedam via fuit ad vitam æternam consequendam, nam mors corporalis admodum est breuis, si cum vita sempiterna comparetur. In. 3. v. Traduntur igni martyres. Tormenta, quæ Martyres sustinuerunt, Paulus ad Hebreos scribēs, sigillatim enumerat. c. 11. Alij autem distenti sunt, non accipientes redemptionē, ut meliorem inuicirent resurrectionem, alij vero ludibria & verbera experti, in super & vincula, & carceres. Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt, circumierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. De vngula diximus superiori hymno, instrumentum erat, inquam ferreum bisulcum, bisidum, forcipatum, quo corpora discerpebantur. Prudētius in hymno de Romani martyrio: Sic autem sponte nudas offerens costas bisulcis exsecandas vngulis. Et in hymno B. Vincentij. Ille vngularum duplices sulcos pererrat oculis. Erant enim vngule in starra stri bidentis.

In eodem natali ad Laudes.

84.

I Rex gloriose Martyrum,
Corona confitentium,
Qui respuentes terrea

Perducis

Perducis ad caelestia.

2 Aurem benignam protinus,
Appone nostris vocibus,
Trophæa sacra pangimus
Ignosce, quod deliquimus.

3 Tu vincis in Martyribus,
Parcendo Confessoribus,
Tu vince nostra crimina,
Donando indulgentiam.

4 Deo Patri. *ut supra.*

M Etrum dimetrum iamb. ad amussim legem seruans, nam in his hymnis dissimulanda est vocalium collisio. Fit in eo ad Christum oratio, ut ob Martyrum merita nostras preces propicius exaudiat, peccatorum concedat veniam, & demum vitæ æternæ præmia. In. 1. v. Rex gloriose Martyrum. Christus rex est Martyrum, cæteros omnes magis antecedens, quam rex subiectum sibi populum. Et corona confitentium. eorum, scilicet, qui sine sanguinis effusione placida morte piè vitam clauserunt. In. 3. v. Tu vincis in Martyribus. nam Victoria militis duci attribuitur, ut Hannibal vicis. Milites Christi prælia Domini certauerunt contra aduersas potestates, contra tyrannos, mundi; principes, qui illis vires suffecit, animosque ministravit.

In natali Confess. Pontif. ad
Vesper. hor.

85.

I — Iste Confessor Domini sacratus,
Festa plebs cuius celebrat per orbem

Hodie

Hodie lætus meruit secretā.

Scandere cali. *saber*

2 Qui pius, prudens, humilis, pudicus,
Sobrius, castus fuit, & quietus,
Vita dum præfens vegetauit eius
Corporis artus.

3 Ad sacrum cuius tumulum frequenter
Membra languentum modo sanitati,
Quolibet morbo fuerint grauata,
Restituuntur.

4 Vnde nunc noster chorus in honorem
Ipsius, hymnum canit hunc libenter,
Ut pius eius meritis iuuemur
Omne per æuum.

5 Sit salus illi, decus, atque virtus,
Qui supra cali residens cacumen,
Totius mundi *claudicans* machinam gubernat,
Trinus & vnus. Amen.

C Armen est Sapphicū cum Adonio, claudicans tamen ter, aut quater, ut inspicienti patebit. Commemorantur in eo laudes cuiusvis sancti cōfessoris, nō modo, quæ ad vitæ attinent sanctitatē, sed etiam quæ ad miracula, quæ ad eius tumulum fiunt diuina voluntatis indultu. Propter quod præfens fidelium in Christo cōgregatio debita illi laudem impendit. In. v. 2. vegeto ante penultima correpta est foneo in sanitate & incolumitate. Vnde vegetus, qui sanus est, & incolumis, & refertur ad corpus & animū. In. 3. v. quolibet, quilibet nomē est particulare & infinitiū, ut quicūq; significat vnum ē multis, sed indifferenter, hunc, aut illū. In. 4. v. legendum est honorem, non honore, ratione præpositionis sumptæ pro ad, aut ob.

Ad Laudes Confessor. Pontific.

86.

- 1 Iesu Redemptor omnium,
Perpes corona praesulum,
In hac die clementius
*Nostris faueto precibus,
Tui sacri qua nominis
Confessor almus claruit.
Cuius celebrat annua
De vota plebs solennia.
- 3 Qui rite mundi gaudia
Huius caduca respuens
Cum*angelis caelestibus
Latus potitur praemiis.
- 4 Huius benignus annue
Nobis sequi vestigia,
Huius precatu seruulis
Dimittinoxam criminis.
- 5 Sit Christe Rex piissime
Tibi, Patrique gloria,
Cum Spiritu Paraclito
Et nunc, & in perpetuum. Amen.

Nostris
faue pre-2
catibus.

Umbus.

CArmen est dimet. iamb. bene mensuratum, nisi quod in. 1. v. quarto carmine trochaum habet pro spondeo aut iambo. 3. se- de. Et in. 3. v. metro non elliditur. m. finalis in primo loco. In. 2. v. annua. annuus. a. um. quod vnus anni spacium continet, signifi- cat praeterea quod singulis fit annis quasi anniuersarius. a. um. vt

annua sacra, in qua acceptione hic accipitur. In. 4. v. annue.
 id est concede, siue præsta, regit accusatum, aut infinitiuum, vs hac
 in loco, aliàs significat fauere, & regit datiuum.

Ad Laudes Confess. non Pontif.

87.

- 1 Iesu corona celsior,
 Et veritas sublimior,
 Qui confitenti seruulo
 Reddis perenne præmium.
- 2 Da supplicanti cœtui
 Obtentu huius optimi
 Remissionem criminum,
 Rumpendo nexum vinculi.
- 3 Anni recurso tempore
 Dies illuxit lumine
 Quo sanctus hic de corpore
 Polum migravit præpotens.
- 4 Hic vana terræ gaudia
 Et lutulenta prædia
 Polluta sorde deputans,
 Quam tenet cælestia.
- 5 Te Christe Rex piissime
 Hic confitendo iugiter,
 Calcauit hostem fortiter,
 Superbum, ac satellitem.
- 6 *Virtutum actu, & fide,

*Virtute
 clarus &
 fide.*

K

Con-

Confessionis ordine,
Ieiuna membra deferens,
Accipietur Dapes supernas obtinet.

7 Pro inde te piissime
Precamur omnes supplices,
Ut huius almi gratia
Nobis remittas debita.

8 Gloria Patri Domino,
Gloria Vnigenito,
Vna cum sancto Spiritu,
In sempiterna secula. Amen.

Hic hymnus legibus obtemperat dimetri iambici, sed aliquan-
do fit vocalium collisio, & in .2. loco est spondeus pro iambo.
Cuicumq; Sancto Confessori potest attribui. Oratio fit ad Christum,
Vt eius Sancti meritis a peccatorum laqueis liberemur. Est proprius
S. Benedicti. Hic est aduertendum, quod in hoc hymno, & duobus
superioribus confitens, confessio, & confessor, capiuntur in
eo significato, vt proprium Sanctorum ordinem, & statum signifi-
cent, qui ab ecclesia catholica confessores nuncupantur, qui, scilicet,
post Apostolos, Euangelistas, & Martyres placida morte in Chri-
sto quieuerunt. In .2. v. nexu vinculi rupendo, id est peccatorum
pedicis, & vincula, quibus constringimur per prauam consuetudi-
nem, peccato peccatum adiicientes, iuxta illud sapientis Prouer-
biorum. 5. Funibus iniquitatum suarum constringitur impius. Et
illud Psal. 118. Funes peccatorum circumplexi sunt me. In .3. v. po-
lum migravit subaudienda est prepositio. in. quod est frequens
apud autores. In .4. v. luculentus, a luce inclinatur, est plenus
luce, splendens, perspicuus, ornatus, elegans, pulcher, & aliquan-
do magnus, teste Valla, ampla igitur pradia & largos quotannis re-
ferentia fructus, hic luculenta significant, sed si ad ecclesia bona re-
ferantur, quasi sordida sunt, & polluta, quoniam vt de aeterna sa-
pientia

pientia dicit Sap. 7. Omne aurum in cōparatione illius, arena exigua
 est, & tāquā lutū aestimabitur argentū in cōspectu illius. Iutulēta.
 non placet aliquibus, nec sorde. Ouatio minor est triumphus, qui
 anim ouationem merebatur, vno equo utebatur, & à plebeis, &
 equitibus Romanis in Capitolium deducebatur, sacrificabatq; de oui
 bus, vnde ouatio dicta est. At qui triumphabat, quatuor equis al
 bis utebatur, & senatu praecunte de tauris in capitolio sacrificabat.
 Ouantes abusive capitur pro letantes, vt hoc loco, & alibi frequen
 ter. In. 5. v. superbum. per hostem superbū diabolus intelligitur,
 qui totius generis humani antiquus est hostis, & aduersarius. per
 superbum satellitem. apte accipitur caro nostra, quae animae est
 satelles, illi enim data est in obsequium, & ministerium, sicut an
 cilla in famulatum atq; seruitium domine. Est autem superbis sa
 telles, quia caro concupiscit aduersus spiritum, & in peccati capti
 uitate m plerunq; pertrahit. In. v. 6. alij codices habent. Virtute
 clarus, & fide Confessionis ordine. nam tres illi ablatiui sine
 verbo, aut nomine non est quò referantur, si iungatur cum partici
 pio. deserens. non satis commode sententia patietur, vnde mendum
 esse videtur, quàm verissimum, ac proinde corrigendum.

Ad Gal.

In natalitiis Virginum ad hor. Vesper.

88.

I Tesu corona virginum,
 Quem mater illa concipit,
 Quae sola virgo parturit,
 Haec vota clemens accipe.

Qui pascis inter lilia,
 Septus choreis virginum,

K 2

Sponsas

- Sponsas decorans gloria,
 Sponsisque reddens præmia.
 3 Quocunque pergis, virgines
 Sequuntur, atque laudibus
 Post te canentes cursitant,
 Hymnosque dulces personant.
 4 Te deprecamur largius,
 Nostris adauge sensibus,
 Nescire prorsus omnia
 Corruptionis vulnera.
 5 Laus, honor, virtus, gloria
 Deo Patri, & Filio,
 Sancto simul Paraclito
 In seculorum secula. Amen.

Hic hymnus dimetri iambici regulas seruat. Versatur in vir-
 ginum laudibus. In. 1. v. concipit. legendum est in presenti
 causa carminis, præsens pro præterito, nam in. 4. loco nullo modo
 spondeum recipit, nec trocheum. In. 2. v. Qui pascis inter
 lilia, ex cantico canticorum sumptum est. Vbi spiritualis sponsa de
 dilecto suo sponso ait: Dilectus meus pascitur inter lilia. Et alioqui
 color candidus virgines decet, quæ cum viris non sunt coinquinatæ:
 virgines enim sunt. & sequuntur agnum quocunque ierit, Apocal.
 14. In. 4. v. adauge. petimus. Vt bonum adeptum, & indultum cele-
 ste bonum augeatur, ut nesciamus, scilicet, corruptionis vulne-
 ra. id est, plagas peccatorum puritatis corruptrices.

In eodem communi ad noct. Matut.

1 Virginis proles, opifexque matris,
 Virgo quem gessit, peperitque virgo,
 Virginis festum canimus, trophæum
 Accipe votum.

2 Hæc tua virgo duplici beata
 Sorte dum gestit fragilem domare
 Corporis sexum, domuit cruentum
 Corpore seclum.

3 Vnde nec mortem, nec amica mortis
 Sæua pœnarum genera pauescens,
 Sanguine fuso meruit secreta
 Scandere cæli.

4 Huius obtentu Deus alme nostris
 Parce iam culpis, vitia remittens,
 Quò tibi puri resonemus alnum
 Pectoris hymnum.

5 Gloria Patri genitæque proli,
 Et tibi compar vtriusq; semper
 Spiritus alme, Deus vnus omni
 Tempore secli. Amen.

C Armen est sapphicum cum Adonio. offendit tamen multis
 in locis, vt inspicienti patebit. Laudatur in eo Christus de Vir-
 gine matre natus, quòd eius dono virgo, in cuius laudem hic hymnus
 concinitur, & carnem per virginis puritatem, & mundum per
 martyrium vicerit. Petimus in super, vt huius virginis oratione
 peccatorum remissionem nobis clementer largiatur. In. 1. v. Vir-
 ginis proles. Christus filius est B. Virginis Mariæ secundum car-
 nem, quam ab ea accepit, at eiusdem Virginis matris opifex est, &

factor, secundum diuinam naturam, secundum quam cuncta creauit, & per quem omnia facta sunt. Ioan. 1. Ipse praterea effecit, ut esset & Virgo, & mater. Trophæum. nomen est Græcum, à vertendis, hostibus deductum unde nomen accepit, significat id, quod in testimonium victoriæ publico loco statuitur, quare publica laus, & sollemnitas, quæ in testificationem suæ victoriæ alicui Virgini exhibetur, non absurde trophæum dicitur. Aduertendum est hic etiam, quòd votum est participium, id est voto promissum, iungiturq; substantiuo trophæum. In. 2. v. Duplici beata sorte, scilicet, Virginitate, & martyrio. domuit praterea corpore seclum cruentum. aut est hypallage, id est, figura, cum oratio inuersa vice profertur, hoc modo, domuit cruento corpore seclum. Alij pro seclum. legunt cetum. hoc est, diabolum, demonem, qui cruentus est, & crudelis. In. 3. v. Nec amica mortis sæua pœnarum genera pauescens. Supplicia à tyrannis illata, dicuntur mortis amica, quia ad mortem disponunt, habentque cum ea affinitatem. Quint. v. potest hoc modo ordinari. O alme Spiritus vtriusq; Patris, scilicet, & Filij, quoniam ab vtroq; procedis. compar. id est aequalis. gloria sit semper tibi. etiam sicut Patri & Filio, ita ut compar non ad Spiritus, sed ad gloria referatur.

In Dedicatione Ecclesiæ ad Vesper. hor.

90.

Vrbs beata Hierusalem,
 Dicta pacis visio,
 Quæ construitur in cælis
 Viuis ex lapidibus,
 Et Angelis coronata,
 Ut sponsata comite.

Noua

2 Noua veniens è cælo
 Nuptiali thalamo,
 Præparata, vt sponsata
 Copuletur Domino,
 Plateæ, & muri eius
 Ex auro purissimo,

3 Portæ nitent margaritis
 Adytis patentibus,
 Et virtute meritorum
 Illuc introducitur
 Omnis, qui ob Christi nomen
 Hic in mundo premitur.

4 Tunctionibus, pressuris
 Expolitilapides
 Suis coaptantur locis,
 Per manus artificis
 Disponuntur permansuri
 Sacris ædificiis.

5 Gloria, & honor Deo
 Vsquequo altissimo,
 Vna Patri, Filioque
 Inclyto Paraclyto,
 Cui laus est, & potestas
 Per immensa secula. Amen.

C Armen est trochaicum, Alcmanium, & Euripidium alter-
 natim decurrens, syllabarum tantum numerum seruans, sine
 ulla carminis lege. Describitur in eo cinitas superna Hierusalem,

cuius in terra imago est Ecclesia sub Christo militans, congregatioque fidelium, qui Deum piè colunt. Vbi est aduertendum, quòd quæ hic dicuntur, spiritualiter, & mysticè sunt intelligenda, quòdque more edificij materialis exprimitur hic, ædificatio Hierusalem sanctæ ciuitatis in cælis. Vrbs illa Hierusalem in Iudæa, quæ visio pacis interpretatur, typus fuit, & figura triumphantis Ecclesiæ, & militantis: ita vt modo pro illa, modo pro hac in sacris libris summat. Paulus ad Gal. 4. Illa autem, quæ sursum est Hierusalem, libera est, quæ est mater nostra. Et Psalmista: Stantes erant pedes nostri in atriis tuis Hierusalem, Hierusalem quæ ædificatur, vt ciuitas. Psalm. 121. In militante Ecclesia visio est per fidem pacis interna erga Deum, erga seipsum & proximum: Nam pax multa diligentibus legit tuam. Psalm. 118. In triumphante verò pacis erit visio aperta, non per speculum, aut anygma sed facie ad faciem, vt ait Apostolus. 1. ad Corinth. 13. In hoc hymno capitur Hierusalem pro Ecclesia triumphante, quæ viuis ex lapidibus, hoc est, animabus sanctis, beatisque spiritibus construi dicitur, numerosa Angelorum multitudine adornata, sicut sponsa comite suo, atque sponso Christo exornata. 1. Pet. 2. In. 2. v. Noua veniēs è cælo. allusum est ad illud Apocal. 21. Ego Ioannes vidi Sanctam ciuitatem Hierusalem nouam descendentem de cælo, a Deo paratam, sicut sponsam ornatam viro suo. Et erat structura muri eius ex lapide iaspide, ipsa verò ciuitas aurum mundum, & fundamenta eius ciuitatis omni lapide pretioso ornata. In. 3. v. Portæ nitent margaritis. eodem loco B. Ioan. Et duodecim portæ, duodecim margaritæ sunt per singulas (scilicet portas) & portæ eius non clauduntur per diem: Nox enim non erit illi ciuitati, nam claritas Dei illuminauit eam: & ideo dixit auctor. Adytis patentibus. Adytum Græcum est vocabulum, locus est secretior templi, ad quem non nisi sacerdoti dabatur accessus ab. a. & dyo. locus non adeundus, Latine dici potest penetrabile. Margarita. & margaritum. 1. vno est, a nobis dicitur perla. Capitur tamen, vt hic pro quolibet lapide pretioso.

pretioso, hoc loco capiuntur pro virtutibus, ut aurum; pro civium
 charitate. In .4. v. Tunctionibus, presuris. Matth. 5. Beati qui
 persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est
 regnum cælorum.

In eodem festo ad Vesp. horas.

91.

1 Angularis fundamentum
 Lapis Christus missus est,
 Qui compage parietum
 In utroque nititur,
 Quem Sion sancta suscepit,
 In quo credens permanet.

2 Omnis illa Deo sacra,
 Et dilecta ciuitas
 Plena modulis * in laude,
 Et canore iubilo,
 Trinum Deum vnicumque
 Cum fauore prædicat.

Et laude

3 Hoc in templo summe Deus
 Exoratus adueni,
 Et clementi bonitate
 Precum vota suscipe,
 Largam benedictionem
 Hic infunde iugiter.

4 Hic promereantur omnes
 Petita acquirere,
 Et adepta possidere;

K 5

Cum

Cum Sanctis perenniter
Paradisum introire,
Translati in requiem.

5 Gloria, &c. *vt supra.*

Hoc carmen pars est superioris. Suppliciter petit sua vota, suas preces exaudiri. In. i. v. Angularis. multi codices habent angulare fundamentum. Christus in sacra Scriptura sepe dicitur angularis. Ait enim Regius Propheta Psalm. 117. Lapidem quem reprobauerunt adificantes, hic factus est in caput anguli. Est autem caput anguli, summitas duorum parietum in unum conuenientium, nam ubi duo parietes iunguntur, ibi angulus est. In horum angulorum summitate locari solent lapides magni, & graues, per quos duo parietes adinuicem copulantur, & continentur pariter, quod Christo apte conuenire verè videtur, qui quasi lapis summan- gularis duos parietes coniunxit, populum Iudaicum, & populum Gentium in adificatione nouæ Ecclesiæ, quasi nouo edificio pariter continens. B. Petrus ait, Actuum. 4. de Christo loquens: Hic est lapis, qui reprobatus est à vobis adificantibus, qui factus est in caput anguli. Et Esai. 28. Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundatum. B. Petrus. 1. c. 2. de Christo, Qui lapis est viuus, ab hominibus quidem reprobatus, apud Deum verò electus. Et Paulus Doctor Gentium ad Eph. c. 2. Iam non estis hospites, sed ciues Sanctorum, & domestici Dei super adificati super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Iesu, in quo omnis adificatio constructa crescit in templum sanctum Domino. Hunc lapidem Sion, id est, sancta Ecclesia catholica suscepit, quia super hanc petram adificata est, & firmiter fundata, contra quam portæ inferorum non valebunt. Matth. 16. Quod autem nomine Sion in sacris literis Ecclesia Christi militans accipiat, habes in Propheta Regio, Psal. 47. Magnus Dñs, & laudabilis nimis in ciuitate Dei no

stri, in monte sancto eius, fundatur in exultatione vniuersa terra,
 mōs Sion, latera Aquilonis, ciuitas Regis magni. Hoc est, mons Siō
 coniunctus lateribus Aquilonis efficiunt ciuitatem istam, id est, In
 daea & Gentilitas, in vnam Christi conuenientes fidem, Ecclesiam
 Sanctam componunt ciuitatem Dei viuētis. Et rursus Psalm. 86.
 Diligit Dñs portas Siō super omnia tabernacula Iacob, id est, pluris
 facit Dñs hac nouā Ecclesiā, quā uerē illā synagogā, quā ad tempus
 tantū inhabitari uoluit. Siō interpretatur specula, siue speculatio,
 hic uero per fidem speculamur, & Deum cognoscimus, ipsaque Sion
 credens in Christo permanet stabilis. In. 2. v. Omnis illa Deo
 sacra, sumptum est ex Apocal. c. 7. ibi enim B. Ioan. dicit: Post hæc
 vidi, & ecce turba multa, quam dinumerare nemo poterat, ex omni-
 bus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis, & clamabant
 uoce magna dicentes: Salus ei, qui sedet super thronum Dei nostri,
 & Agno. Qui locus intelligitur de Ecclesia caelesti. Potest tamen cō
 mode intelligi de Ecclesia Christi in terris, quæ caelestis imitatione
 laudes Deo iugiter celebrat, illique suo modo iubilat. Porro nomen
 iubilo adiectiuum est huius nominis. canore. exultatorio, scili-
 cet, & iubilatorio. Iubilum est id gaudium, quod uerbis exprimi nō
 potest ob magnam gaudij exuberantiam. Est iubilatus in rusticis,
 quod in urbanis quiritatus. Iubilatus inquam est clamor rusticorū,
 sed quiritatus urbanorum, à uerbo iubilare, id est, rustica uoce cla-
 mare, meo iudicio. relinchar. Ceterum in. 3. huius uersus carmine.
 Plena modulis in laude. aptius quibusdam uidetur legendum.
 Plena modulis, & laude. ut tres illi ablatiui se continuo conso-
 quentes adiungantur adiectiuo plena. Non enim aptè dicitur La-
 tine, quòd quis laudat Deum in laude, sed laude. In. 3. v. Hoc in
 templo summe Deus. fit ad Deum supplex oratio in illius tēpli
 dedicatione, annuaque dedicationis celebritate, ut suæ maiestatis
 presentiam, benignitatisque fauorem extendat, suppli-
 cumque in eo uota, precesque libenter
 suscipiat.

In officio. B. Mariæ in Sabbato ad
horas Vespertinas.

92.

Aue regina calony

Aue maris stella,

De domina Byalony

Dei mater alma,

al Va radie salte porta

Atque semper virgo

de quamundi Lucet orba

Felix cæli porta.

Aue o Virgo glo tuu

Sumens illud aue

per omnia secula

Gabrielis ore,

alle, o Valde secura

Funda nos in pace,

in pro nobis christi exorta

Mutans Euæ nomen.

regnate in laudate

bro cant

3

Solve vincla reis,

Profer lumen cæcis

Mala nostra pelle

Bona cuncta posce.

4

Monstra te esse matrem,

Sumat per te preces.

Qui pro nobis natus

Tulit esse tuus.

5

Virgo singularis

Inter omnes mitis,

Nos culpis solutos

Mites fac, & castos.

6

Vitam præsta puram,

Iter para tutum,

Vt videntes Iesum

Semper

Semper collatemur.

7 Sit laus Deo Patri,
Summo Christo decus,
Spiritus sancto
Tribus honor vnus.

CArmen est Brachycatalecticum, hoc est duabus syllabis deficiens, sed parum sibi constat. Vnumquodque carmen sex habet syllabas tantum. Laudatur in eo Sacrosancta Virgo Maria, quod ab Angelo calitus misso salutata, Dei mater est effecta. Oratque eam, ut erga nos materna ostendens viscera, filium suum nobis placatum, atque benignum reddat. In. 1. v. Virgo Sancta Maris stella. appellatur, nam Syro, & Hebræo Maria interpretatur stella maris, autor est B. Bernardus in 2. homilia Euangely, Missus est Angelus Gabriel a Deo, qui videndus est, Multa enim præclare dicit, quæ ad hunc locum attinent, amasus ille virginis. In. 2. v. Sumens illud aue Gabrielis ore. ex Luca. c. i. Et ingressus Angelus ad eam, dixit: Aue gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu inter mulieres. Illud quod de mutatione, aue. in Eua, si præposito legas ordine, arbitrarium est, & fictitium, ac proinde reuicendum. Vt alicuius commentum. Præterea aue. nunquam significat sine ve, cum sit Latina dictio simplex, minime composita. Maria mutauit nomen Eua, nam maledictio Eua mutatur in benedictionem per Mariam, illa dolorem, & mortem nobis attulit, hæc vero gaudium, & vitam sempiternam. Eua exilij causa fuit a regno caelesti, Maria vero reuocationis, & introitus in antiquam patriam, & paradysum, & sic de cæteris conditionibus Eua & Mariae iudicandum est. In. 4. v. tulit. id est voluit, dignatus est. In. 7. v. emendatior lectio videtur. trinus. quam. tribus. nam alioquin Spiritui sancto nihil particulatim attribueretur, sicuti attribuitur Patri, & Filio. Brevis igitur ordo, & sensus: Sit laus Deo Patri, summo Christo decus, Spiritui sancto honor, qui dicitur trinus, & vnus, quia idem exhibetur & Patri, & Filio.

Filio. Qua enim parte vni, id est, Spiritui sancto impenditur, vnus est, qua vero tribus personis diuinis, idem trinus dictus, est enim Deus trinus, & vnus.

Ad Completorium.

93.

Memento salutis autor,
Quod nostri quondam corporis
Ex illibata Virgine
Nascendo formam sumpseris.
2 Maria mater gratiæ,
Mater misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et hora mortis suscipe.
Gloria tibi Domine,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre, & sancto Spiritu
In sempiterna secula. Amen.

Primus versus huius hymni est tertius illius, cuius initium est. *Christe Redemptor omnium, qui canitur in Natiuitate Domini ad vesper. horas. Duo posteriores sunt ex hymno illo Fortunati Episcopi Pictauieni. Quem terra, pontus, nu. 94. cuius etiam est pars illa, cuius initium est: O gloriosa Domina.*

Ad Matutinum.

94.

Quem terra, pontus, æthera
Colunt, adorant, prædicant,
Trinam regentem machinam
Claustrum Mariæ baiulat,

*aliqui Catulo. has versades y nobelactimam. Cuius cuervo
sunt e carter. Sloggo. Sicut tibi nobis. Simla cor teq. noda
Be Ma. co
heres*

mensage nuncius, qui nunciat, & quod nunciatur nuncium, pro re
nunciata. Desyderatus gētibus fuit Dominus noster, Aggai, 2.
Et veniet desyderatus cunctis gentibus.

Ad Laudes.

95.

- 1 O gloriosa Domina,
Excelsa supra sydera,
Qui te creauit prouide
Lacti alti sacro vbere.
- 2 Quod Eua tristis abstulit,
Tu reddis almo germine,
Intrent vt atra flebiles,
Cæli fenestra facta es.
- 3 Tu Regis alti ianua,
Et porta lucis fulgida,
Vitam datam per virginem
Gentes redemptæ plaudite.
- 5 Gloria tibi, &c.

Hic hymnus pars est superioris, quanquam alicubi claudicat.
Laudatur in eo Beata Maria, quod suum autorem virgineo
lacte nutriuerit, quod generis humani sit reparatrix, cælique rese-
ratrix quod supra omnes celos exaltata gloriosa residet in throno
caelesti. Flebile est id quod est dignum, etu ob miseriam & cala-
mitatem suam. plaudere est pro re bene gesta alicui gratulari:
Omnes gentes plaudite manibus. Psalm. 46.

B V R G I S.

Apud Philippum Funtam.

Anno. 1578.

underimbor la ciorcha delam amma